

The Project Gutenberg eBook of Kauhun saari, by H. G. Wells

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Kauhun saari

Author: H. G. Wells

Translator: Teppo Heino

Release date: August 13, 2014 [EBook #46575]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK KAUHUN SAARI ***

Produced by Juha Kiuru

KAUHUN SAARI

Kirj.

H. G. Wells

Suomentanut Teppo Heino

Kustannusosakeyhtiö Suomi, Helsinki, 1920.
Öflund & Pettersson O-Y:n kivi- ja kirjapaino.

SISÄLLYS:

- I. "Lady Vain'in" pelastusveneessä.
- II. Mies, joka ei ollut matkalla minnekään.
- III. Kummalliset kasvot.

- IV. Kuunarin kaidepuilla.
- V. Mies, jolla ei ollut paikkaa minne mennä.
- VI. Rumat soutajat.
- VII. Lukittu ovi.
- VIII. Puman kiljunta.
- IX. Metsän olento.
- X. Ihmisen huuto.
- XI. Ihmisajo.
- XII. Lain julistaja.
- XIII. Keskustelu.
- XIV. Tohtori Moreaun selitys.
- XV. Eläinkansa pääsee verenmakuun.
- XVI. Katastrofi.
- XVII. Löydämme Moreaun.
- XVIII. Montgomeryn "lomapäivä".
- XIX. Yksin eläinkansan parissa.
- XX. Eläinkansan muuttuminen.
- XXI. Yksin.

I.

"Lady Vain'in" pelastusveneessä.

En aio mitään lisätä siihen, mitä lehdet jo ovat kertoneet *Lady Vain* in haaksirikosta. Niin kuin kaikki tietävät, törmäsi se erääseen hylkyyn kymmenen päivän matkan päässä Callaosta. Kahdeksantoista päivää myöhemmin tapasi H. M. tykkivenhe *Myrtle* laivan isonveeneen ja seitsemän haaksirikkoista, joiden kärsimykset ovat yhtä tunnetut kuin vielä kamalampi *Medusan* perikato. Matta minä voin kumminkin lisätä *Lady Vainista* julkaistuun kertomukseen toisen yhtä kauhistuttavan, vieläpä kamalammankin. On tähän asti luultu, että ne neljä miestä, jotka astuivat laivan pikkuveeneeseen, kaikki hukkuivat, mutta näin ei ole laita. Minähän sen parhaiten tiedän, sillä olin itse yksi noista neljästä.

Mutta ensiksi on minun huomautettava, että miehiä ei ollutkaan neljä; meitä oli kolme. Constans, "jonka kapteeni näki hyppäävän pikkuveeneeseen", (*Daily News*, 17.3.1887) ei meidän onneksemme päässyt siihen. Hänen jalkansa takertuivat köysiin murtuneen kokkapuomin alle, hän riippui hetkisen pää alaspäin, putosi ja loukkasi päänsä johonkin meressä uiskentelemaan pölkkyyn. Me sousimme häntä kohti, mutta emme häntä sen koommin nähneet.

Sanoin, että hän ei meidän onneksemme päässyt veneeseen, ja minun on vielä lisättävä hänen omaksikin onnekseen, sillä veneessä ei ollut muuta kuin pikku astiallinen vettä ja muutama laivakorppu hengenpitimiksi — niin äkkiarvaamaton oli hälytys ollut, niin aavistamatta onnettomuus tapahtui. Me luulimme, että isonveeneen miehistö oli paremmin varustautunut (niin ei kuitenkaan näy olleen laita) ja koetimme päästä heidän luokseen. He eivät kumminkaan liene kuulleet huutojamme, ja seuraavana aamuna sumun hälvettyä — joka muuten tapahtui vasta keskipäivän jälkeen — emme nähneet hitustakaan heistä. Me emme tohtineet nousta seisten tähyämään, sillä vene keikkui pahasti. Mainingit vyöryivät pelottavan mahtavina ja saimme ponnistaa kaikkemme pitääksemme keulan päin aaltoja. Muut kaksi miestä, jotka siis olivat onnistuneet pääsemään niin pitkälle kuin minä tuosta surkeasta haaksirikosta, olivat muuan Helmar niminen matkustaja — kuten minäkin — ja eräs merimies, jonka nimeä en tiedä, lyhyt, tukeva mies, joka änkytti.

Me ajelahdimme nälissämme aavalla ulapalla, ja kun vesikin loppui, liittyi tuskiimme vielä sietämätön jano. Toisena päivänä oli niin tyyni, että meri oli kuin peilin pinta. Tavallisen lukijan on mahdotonta kuvitella kärsimyksiämme noina kahdeksana päivänä. Hänen muistissaan ei ole — onnekseen — tapahtumaa, johon hän voisi niitä verrata. Ensimmäisen päivän kuluttua me lausuimme vain harvan sanan toisillemme. Me vain makasimme paikoillamme tirkistellen taivaanrantaan, taikka huomioimme, päivä päivältä suurenevin ja kuumeisemmiksi käyvin silmin toistemme kasvavaa kurjuutta ja heikkoutta. Aurinko paahtoi säälimättömästi, vesi loppui neljäntenä päivänä ja me mietimme jo kamaluuksia ja puhuimme niistä silmillämme, mutta vasta kuudentena päivänä muistaakseni Helmar ääneen lausui sen mikä oli meidän kaikkien mielessämme. Muistan, kuinka äänemme oli kuiva ja paksu, jotta meidän oli kumartuminen toistemme puoleen puhuessamme. Minä vastustin kaikin voimin sitä ja olisin mieluummin suostunut veneen kaatamiseen ja sen ympärillä uiskentelevien haitten saaliiksi

joutumiseen, mutta kun Helmar sanoi, että jos hänen ehdotuksensa hyväksyttäisiin, niin me kaikki saisimme juoduksemme, meni merimies hänen puolelleen.

Minä en halunnut nostaa arpaa, ja yöllä kuiskutteli merimies kuiskuttelemistaan Helmarin kanssa, ja minä istuin keulassa veitsi kourassani — vaikka tuskinpa luulen, että tällöin olisin kyennyt sitä käyttämään. Ja aamulla minä suostuin Helmarin ehdotukseen, ja me heitimme puolenpennin rahalla arpaa, kuka meistä olisi uhrattava.

Arpa laukesi merimieheen, mutta hän oli voimakkain meistä eikä alistunut arvan määräämään kohtaloon, vaan kävi Helmarin kimppuun. He iskivät yhteen seisaaltaan. Ryömin heidän luokseen aikoen auttaa Helmaria tarttumalla merimiestä jalkoihin, mutta tämä horjahti veneen heilahduksesta ja kumpikin kaatui veneen reunaa vasten syöksyen mereen. He opposivat kuin kivet. Minä muistan nauraneeni ja ihmetelleeni, miksi nauroin. Nauru tuntui minusta tulevan jostakin kaukaa.

En tiedä, kauanko makasin poikittain tuhdolla ajatellen, että kunpa vain olisin kyllin voimakas, niin joisin merivettä pikemmin kuollakseni. Ja siinä maatessani näin purjeen kohoavan taivaan rannalta ja liikkuvan minuun päin. Olin jo niin tylsistynyt, että tämäkin näky tuntui minusta vain tavalliselta kuvalta. Mieleni täytyi tällöin olla harhateillä, mutta muistan kumminkin kaiken varsin selvästi. Muistan, kuinka pääni keikkui aaltojen mukana ja kuinka purje nousi ja laski taivaanrannan kera. Muistan myöskin, että luulin olevani kuollut ja että ajattelin, kuinka omituista oli, että he saapuivat niin vähän liian myöhään tavatakseen ruumiini.

Äärettömän kauan, siltä minusta tuntui, makasin tuhdolla katsellen heiluvaa kuunaria — sellainen oli tuo pieni alus. Päähäni ei juolahtanutkaan koettaa herättää sen miehistön huomiota, enkä sitten enää selvästi muistakaan mitään, ennen kuin havaitsin olevani pikku kajutassa peräpuolella. Hämärästi muistelen, että minut nosti laivaan mies, jolla oli suuri, pyöreä pisamainen ja punaisen tukan ympäröimä naama. Mieleeni on myöskin painunut epäselvä mielikuva tummista kasvoista, joista ihmeelliset silmät tirkistelivät minuun, mutta minä luulin sitä painajaisuneksi, kunnes näin nuo kasvot uudelleen. Jotakin kaadettiin suuhuni. Sen jälkeen en muista enää mitään.

II.

Mies, joka ei ollut matkalla minnekään.

Kajutta, jossa heräsin, oli pieni ja sangen epäsiisti. Muuan keltatukkainen ja -viiksinen nuorehko mies istui alahuuli lerpalla vuoteeni ääressä pidellen kiinni ranteestani. Hetkisen tirkistelimme ääneti toisiimme. Hänen vesiharmaat silmänsä olivat omituisen ilmeettömät.

Juuri silloin kuului kannelta melua aivan kuin rautaisen vuoteen siirtelystä ja sen jälkeen jonkun suuren elukan matalaa kiukkuista murinaa. Ja samassa mies taas puhkesi puhumaan.

Hän toisti kysymyksensä: "Kuinka voitte nyt?"

Ajatuksissani vastasin voivani hyvin. Minä en voinut muistaa, niissä olin. Hän luki kysymyksen ilmeestäni, sillä sanaakaan en saanut suustani irti.

"Teidät löydettiin veneestä nälästä puolikuolleena. Veneen nimi oli *Lady Vain*. Siinä oli verisiä jälkiä." Samassa satuin katsahtamaan käteeni, joka oli niin laiha, että se muistutti luita sisältävää likaista nahkapussia, ja koko veneseikkailu palasi mieleeni.

"Maistakaapa tätä", lausui mies antaen minulle jotakin punaista, jääkylmää nestettä.

Se maistui vereltä ja lisäsi voimiani.

"Saatte kiittää onneanne, kun jouduitte laivaan, jossa on lääkäri matkassa", lisäsi mies omituisen vetelehtivällä, hiukan sammaltavalla äänellään.

"Mikä tämä laiva on?" kysyin minä hiljaa ja käheästi, katkaisten pitkän äänettömyyteni.

"Vähäinen kauppalaiva matkalla Aricasta ja Callaosta. En koskaan ole kysynyt, mistä se alkuaan on kotoisin. Hullujen maasta, luulen. Olen itse matkustajana Aricasta. Tuo aasipötkö, joka tämän purkin omistaa — hän on myöskin sen kapteeni, ja hänen nimensä on Davis — on hukannut sertifikaattinsa tai jotain sentapaista. Käsitätte, mikä mies hän on — hän nimittää haaksipahaistansa *Ipecacuanhaksi* —

mikä pirullisen tyhmä nimi!"

Kannelta kuului taas melua, murinaa ja karjuntaa, johon liittyi vielä ihmisen äänikin. Sitten taas kuului toinen ääni, joka käski jonkun "jumalanhylkäämän höperön" lakata jostakin.

"Olitte aivan kuolemaisillanne", sanoi auttajani. "Tulimme ihan viime tingassa. Mutta olenpa nyt pannut teihin sopivaa ainetta. Katsokaapa käsivarsissanne olevia merkkejä. Ruiskeitten jälkiä. Olette olleet tainnuksissa lähes kolmekymmentä tuntia."

Ajatukseni palasivat vähitellen. Minua kiusasi useitten koirien haukunta.

"Jokohan kykenen nauttimaan muunlaista ravintoa?" kysyin.

"Kyllä, kiitos minun ponnistusteni", vastasi mies, "lampaanliha kiehuu parhaillaan."

"Luulenpa palasen lampaanlihaa maistuvan", sanoin jo varmemmin.

"Mutta", lausui mies hieman epäröiden, "aavistanette, että olen äärettömän utelias kuulemaan, kuinka jouduitte olemaan yksinänne veneessä." Hänen silmissään olin näkevinäni epäilevän ilmeen.

"Kirottu ulvonta!" huudahti hän yhtäkkiä.

Hän lähti samalla kajutasta, ja minä kuulin hänen kiivaasti sanovan jotain jollekin toiselle, joka vastasi siansaksan tapaisella kielellä. Keskustelu tuntui loppuvan lyönteihin, mutta luulin korvieni erehtyvän. Sen jälkeen ärjyi hän koirille ja palasi kajuttaan.

"No niin", sanoi hän jo ovelta, "teidänhän piti juuri alottaa kertomuksenne."

Kerroin hänelle, että nimeni oli Edward Prendick ja että olin harrastanut luonnontieteitä, ajankulukseni ja yksitoikkoisen, riippumattoman elämäni ja oloni ratoksi. Tämä näytti kiintävän hänen mieltään.

"Olen minäkin hiukan työskennellyt samaan suuntaan", sanoi hän. "Tutkin biologiaa yliopistossa, revin irti jonkun kastemadon ovarion tai etanan radulan j.n.e. Herra varjelkoon! Siitä on jo kymmenen vuotta. Mutta jatkakaa, jatkakaa — kertokaa enemmän tuosta veneestä."

Täytin hänen pyyntönsä mikäli voimani sallivat, sillä olin yhä kauhean väsynyt ja heikko, ja lopetettuani alkoi hän heti uudelleen haastella luonnonhistoriasta ja omista biologisista tutkimuksistaan. Hän näytti olleen sangen kunnollinen lääketieteen harrastaja, mutta hän osasi myöskin kertoilla hauskoja juttuja varieteista ja muista huvittelupaikoista.

"Jätin tuon kaiken kymmenen vuotta sitten. Kuinka hauskalta silloin kaikki näyttikään! Mutta minä olin tyhmä aasi ... raastoin voimani loppuun ennen kuin olin kahtakymmentäyhtä täyttänyt.

"Onpa nykyään kaikki toisin ... Mutta minun on mentävä tarkastamaan, mitä tuo kokkihölmö oikein aikoo lampaanlihastamme valmistaa."

Yläpuoleltani kuului taas murinaa, niin äkkiä ja niin kiukkuista, että pelästyin. "Mitä tämä oikein on?" Huusin toveriani, mutta ovi oli kiinni. Hetken perästä hän palasi tuoden höyryävän ruuan. Tämän ruokahalua kiihottava tuoksu sai minut unohtamaan pedon ääntelyn.

Päivän vielä vuoroin nukuttuani, vuoroin syötyäni olin taas niin voimissani, että kykenin nousemaan ikkunaan katselemaan vihreitä aaltoja, jotka kulkivat kilpaa aluksemme kanssa. Montgomery — se oli keltatukkaisen auttajani nimi — tuli luokseni, ja pyysin häneltä vaatteita. Hän lainasi minulle pari vaatekappaletta, sillä omani oli heitetty mereen. Vaatteet olivat minulle aivan liian suuret, sillä hän oli kookas ja pitkä mies.

Hän kertoi ohimennen, että kapteeni makasi humalassa kajutassaan. Pukeutuessani kyselin häneltä laivan päämäärää.

Hän sanoi, että kuunari oli matkalla Havaijiin, mutta että hän sitä ennen astuisi maihin.

"Minne?"

"Eräaseen saareen ... jossa asun. Mikäli tiedän, ei sillä vielä ole nimeä."

Alahuuli lerpalla katseli hän minua ja oli niin typerän näköinen, että heti huomasin hänen haluavan säästyä enemmiltä kyselyiltäni.

III.

Kummalliset kasvot.

Jätimme kajutan. Muuan mies välikannella seisoi tiellämme. Hän seisoi rappusilla selkä meitä päin ja tirkisteli eteensä. Mikäli voin nähdä, oli hän epämuodostunut, lyhyt ja leveä, kömpelö mies, kumaraselkäinen, niska karvainen ja pää hartiaihin väliin painunut. Hänen pukunsa oli tummansinistä sarssia, ja hänen tukkansa oli tavattoman paksu, karkea ja musta. Kuulin näkymättömien koirien murisevan raivokkaasti, ja mies liikahti yhtäkkiä taaksepäin. Kun käteni ojentaessani kosketin häneen, kääntyi hän aivan eläimen vikkelyydellä.

Jokin epämääräinen pelko valtasi minut perinpohjin nähdessäni hänen mustat kasvonsa. Ne olivat merkillisen rujot. Suu ja nenä olivat ulkonevat, niin että ne muistuttivat kuonoa, ja suuresta puoliavoimesta suusta välkkyivät suurimmat hampaat, mitkä koskaan olin ihmisen suussa nähnyt. Silmien reunat veristivät, ja pähkinävärisiä silmäteriä reunusti vain kapea valkoinen juova. Kasvojen ilme oli merkillisen kiihottunut.

"Piru teidät periköön!" huudahti Montgomery. "Miksi hiivatissa ette väisty?" Mustanaama astui ääneti syrjään.

Nousin rappusia vaistomaisesti katsoen mieheen. Montgomery jäi paikoilleen hetkiseksi. "Teillä ei ole täällä mitään tekemistä", sanoi hän hillitysti miehelle. "Paikkanne on etukannella."

Mustanaama kyyristyi ja sanoi hitaasti, omituisella ja käheällä äänellä:

"He ... eivät siedä minua siellä."

"Eivätkö he siedä teitä!" sanoi Montgomery uhkaavasti. "Mutta minä käsken teidän menemään etukannelle."

Hän näytti aikovan sanoa enemmän, mutta katsahti yhtäkkiä minuun ja nousi jälleen rappusille. Minä olin pysähtynyt puolitiehen ja katselin taakseni yhä kummastellen tuon mustanaamaisen olennon tavatonta rumuutta. En ollut koskaan ennen nähnyt niin vastenmielisiä ja merkillisiä kasvoja, mutta samalla tuntui minusta kuitenkin, että olin kerran aikaisemminkin nähnyt samat piirteet ja liikkeet. Jälkeenpäin johtui mieleeni, että ehkä olin nähnyt miehen minua laivaan nostettaessa.

Montgomeryn liikahtaessa seuratakseen minua kiinnitin huomioni toisaanne. Käännyin katsomaan kuunarimme välikantta. Äänet, joita olin kuullut, olivat minua johonkin määrin valmistaneet siihen, mitä nyt sain nähdä. En koskaan ollut nähnyt niin likaista kantta. Koko kansi oli tykkänään porkkananpalasten, vihanneslehtien ja sanoin kuvaamattoman loan sekamelskaa. Päämastoon oli kahlein kiinnitetty suuria hirveitä hirvikoiria, jotka minut nähtyään alkoivat haukkuen hyppiä minua kohti. Toisen maston juurella oli muuan suuri puma ahdettu rautahäkkiin, joka oli sille aivan liian ahdas. Etäämpänä oli muutamia suuria laatikoita, joissa oli kaniineja, ja vielä kauempana keulassa värisi muuan yksinäinen laama häkissään. Koirilla oli nahkaiset kuonokopat. Ainoa ihmisolento oli laiha ja vaitelias merimies ruorirattaan ääressä.

Tuuli pingotti paikattuja ja likaisia purjeita, ja pieni alus näytti vetäneen joka purjeenpalasen mastoihinsa. Taivas oli kirkas ja aurinko oli puolimatassa lännen puolella, pitkät, vaahtoiset aallot ajelivat meitä.

Astuimme ohi perämiehen laivan perään. Käännyin katsomaan pitkin koko kurjaa kantta.

"Onko tämä uiva eläintarha?" kysyin.

"Siitäpä näyttää", sanoi Montgomery.

"Mitä varten nuo elukat täällä ovat? Ovatko ne kauppatavaraa? Aikooko kapteeni myydä ne jonnekin Etelämeren saareen?"

"Niinpä luulisi, eikö niin?" sanoi Montgomery kääntyen.

Kuulimme taas haukuntaa ja raivoisia kirouksia välikannelta. Muodoton mustanaamainen mies nousi kiireesti kannelle. Heti hänen perästään tuli suuri, punatukkainen, valkolakkinen mies. Mustanaaman nähdessään raivostuivat koirat aivan vimmoihinsa ja tempoivat kahleitaan. Mustanaama pysähtyi epäröiden niiden eteen. Tällöin saavutti punatukkainen mies hänet ja iski häntä armottomasti hartiaihin väliin. Miesparka vierähti nurin kuin otsaan isketty härkä ja kieri lokaan raivojen koirien pariin. Olipa

onni, että nämä olivat kuonokopassa. Punatukka mörähti kiukkuisesti seisoen horjahdellen ja kuten minusta näytti, vaarassa horjahtaa taaksepäin välikannelle tai eteenpäin uhrinsa kimppuun.

Niin pian kuin tuo toinen mies näyttäiksen, vavahti Montgomery kiivaasti. "Hiljaa siellä!" huudahti hän vakavalla äänellä.

Muutamia merimiehiä ilmaantui etukannelle.

Mustanaama kieriskeli koirien jaloissa omituisesti äännähdellen. Ei kukaan koettanutkaan auttaa häntä. Pedot yrittivät parhaansa mukaan purra häntä, töykkien kuonojaan häneen. Niiden harmaat ruumiit kieriskelivät tuon muodottoman olennon ympärillä ja päällä. Merimiehet huudahtelivat koirille, aivan kuin koko kohtaaminen olisi ollut vain heidän huvikseen toimeenpantu. Montgomery huusi suuttuneena jotakin ja meni lähemmäs. Minä seurasin häntä.

Mustanaama oli nyt päässyt pystyyn ja horjui keulaan päin. Hän hoiperteli laivanportaalille jääden siihen seisomaan kovasti huohottaen ja mulkoillen yli olkansa koiriin. Punatukka nauroi tyytyväisenä.

"Kuulkaapa, kapteeni", sanoi Montgomery hiukan korostaen sammaltavaa puhettaan ja tarttuen punatukkaa hartioihin, "tämä ei käy kuntoon."

Seisoin Montgomeryn takana. Kapteeni käännähti puoleksi ja loi häneen juopuneen tylsän juhlallisen silmäyksen.

"Mikä ei käy?" sanoi hän, hetkisen typerän näköisenä töllistettyään Montgomeryyn, ja lisäsi: "Palaneet sahanpurut!"

Nopeasti liikahtaen vapautui hän Montgomeryn otteesta ja pisti kätensä takintaskuihinsa.

"Tuo mies on matkustaja", sanoi Montgomery. "Neuvon teitä antamaan hänen olla rauhassa."

"Menkää helvettiin!" kiljasi kapteeni. Hän kääntyi äkkiä ja hoiperteli syrjään. "Minä teen omalla laivallani mitä ikinä minua haluttaa", sanoi hän.

Minun mielestäni olisi Montgomery saattanut jättää hänet rauhaan, kun hän kerran näki, että tuo elukka mieheksi oli sikahumalassa. Mutta hän vain kalpeni vähäsen ja seurasi kapteenia portaalille.

"Kuulkaas kapteeni", sanoi hän. "Tuo mies on minun miehiäni älköönkä häntä pahasti kohdeltako. Häntä on kumminkin kiusattu koko matkan."

Hetkiseksi saattoivat viinanhöyryt kapteenin sanattomaksi. "Palaneet sahanpurut!" oli kaikki, mitä hän suvaitsi vastata.

Huomasin, että Montgomery oli niitä kärsivällisiä luonteita, jotka ovat hitaat vihaan, mutta jotka monipäiväisen ärsytyksen jälkeen lopulta vimmastuvat kiukkuun, joka ei tunne anteeksiantamista. Huomasin myöskin, että heidän välinen riitansa oli jo aikaisemmin virinnyttä.

"Mies on päissään", sanoin minä ehkäpä hieman tunkeilevasti. "Suotta häneen sanoja tuhlaatte."

Montgomery mursi äkäisesti riippuvaa alahuultaan. "Hän on alati päissään. Mutta oikeuttaako humala hänet kohtelemaan hävyttömästi matkustajiaan?"

"Laiva on minun", alkoi kapteeni epävarmasti, viittoillen kädellään härkeihin. "Ja se oli puhdas laiva. Mutta katsokaapa sitä nyt!" Alus oli tosiaanakin kaikkea muuta kuin puhdas. "Kaunista joukkoa, hyvin siistiä ja puhdasta joukkoa", jatkoi hän.

"Itsehän suostuitte kuljettamaan elukat."

"Toivon, etten koskaan olisi nähnyt kirottua saartanne. Mitä pirua ... te teette elukoilla mokomalla saarella? Ja tuo mies... Luulin häntä ihmiseksi. Mutta hän on hullu. Eikä hänellä ollut mitään tekemistä takakannella. Luuletteko te, että koko tämä perhanan laiva kuuluu teille?"

"Miehenne rupesivat heti laivaan tultuamme ärsyttämään tuota poloista paholaista."

"Paholainen hän juuri on — pirallinen paholainen. Väkeni ei voi sietää häntä. *Minä* en voi sietää häntä. Ei kukaan meistä voi sietää häntä. Ettekä *tekään*."

Montgomery kääntyi ja sanoi päätään nyökyttäen:

"*Te* jätätte joka tapauksessa hänet rauhaan."

Mutta kapteenia halutti riidellä nyt. Hän korotti äänensä: "Jos hän vielä kerran tulee tänne, niin minä

lasken hänen sisälmyksensä kannelle, sen teen. Lasken hänen kärventyneet sisuksensa kannelle! Mikä mies *te* olette sanomaan *minulle* mitä *minun* on tekeminen? Sanonpa teille, että minä olen tämän laivan kapteeni, kapteeni ja omistaja. Minä olen laki täällä — laki ja profeetat. Minä sitouduin kuljettamaan erään miehen ja hänen palvelijansa Aricaan ja takaisin sieltä sekä tuomaan sieltä joitakin elukoita. Mutta minä en koskaan ole sitoutunut kuljettamaan hullua pirua ja palaneita sahanpuruja ja —"

No niin, samantekevää miksi hän nimitti Montgomeryä, mutta minä näin tämän hypähtävän päin kapteenia.

"Hän on humalassa", sanoin minä. Kapteeni tuli yhä rivommaksi. "Suu kiinni!" huudahdin kääntyen äkisti häneen päin, sillä olin nähnyt vaaran uhkaavan Montgomeryn kalvenneista kasvoista. Täten sain minä rajuilman ylitseni.

Olin kumminkin hyvilläni saatuani estetyksi tappelun, kapteenin humalaisen raivon uhallakin. En luule koskaan minkään miehen suusta kuulleen vyöryvän niin mahtavaa haukkumasanojen tulvaa, vaikka olenkin nähnyt ja kuullut jos jotakin. Vaikka olenkin sangen lempeä mies, oli minun kuitenkin hyvin vaikeata sulattaa eräitä nimityksiä. Mutta kehottaessani kapteenia vaikenemaan, olin luultavasti unohtanut, että olin tällöin vain tavallaan hylkytavaraa, tilapäistä painolastia, etten ollut kyennyt edes maksamaan matkastani. Tästä kyllä sainkin heti kuulla. Mutta joka tapauksessa olin ehkäissyt tappelun.

IV.

Kuunarin kaidepuilla.

Auringonlaskun jälkeen samana iltana saimme maan näkyviimme. Montgomery sanoi nyt tulevansa perille. Olimme vielä liian kaukana voidaksemme erottaa rannan yksityiskohtia. Minusta näytti kaikki pitkältä sinisenharmaalta juovalta merenpinnan yllä. Melkein kohtisuora savupatsas kohosi päin pilviä.

Kapteeni makasi kajutassaan päätänsä selvittelemässä. Montgomery ja minä olimme kannella kunnes tähdet alkoivat tuikkia. Eläimet olivat hiljaa. Montgomery tarjosi sikarin.

Hän alkoi puhua Lontoosta puolihaikealla äänellä ja kysellä siellä tapahtuneita asioita. Hän jutteli kuin mies, joka on pitänyt elämästään siellä ja joka yhtäkkiä ja auttamattomasti on sieltä poistettu. Katselin tummaan mereen ja pimeydestä häämöttävään saareen.

Minusta tuntui siltä kuin olisi tuo mies tullut avaruudesta vain pelastamaan minut. Huomenna eroaisin hänestä iäksi. Jo tavallisissakin oloissa olisi tämä saattanut minut vakaviin mietteisiin. Mutta nyt kohdistui huomioni erikoisesti siihen omituiseen seikkaan, että sivistynyt mies asui tuolla yksinäisellä saarella ja että hän toi sinne niin merkillisen lastin. Tahtomattanikin toistin kapteenin kysymyksen: "Mitä hän noilla elukoilla teki?" ja minkä vuoksi hän ei ollut olevinaan missään tekemisissä koko lauman kanssa, kun alussa oli eläimistä huomauttanut? Kaikki tämä kietoi koko miehen ärsyttävään salaperäisyyteen.

Keskiyön aikaan lakkasimme keskustelemasta Lontoosta ja me seisoi ääneti vierä vieressä nojaten laivanportaaseen, kumpikin omiin ajatuksiinsa vaipuneena haaveillen katsellen ulappaa.

Mieliala oli hempeä, ja minä aloin puhua kiitollisuudestani.

"Te olette pelastanut henkeni", sanoin hetken kuluttua.

"Sattuma, pelkkä sattuma vain saattoi minut avuksenne", vastasi hän.

"Kiitän kumminkin kernaammin teitä kuin sattumaa."

"Ei kestä kiittää. Te olitte hädässä, minä saatoin auttaa teitä ja annoin teille ruiskeita ja ravintoa aivan kuin olisin suorittanut jotakin tieteen koetta. Minä olin ikävissäni ja toivoin jotakin tehtävää. Jos tuona päivänä olisin ollut väsynyt tai ellen olisi pitänyt ulkonäöstänne, no niin — missähän mahtaisitte nyt olla?"

Kiitollisuudentunteeni jäähdyi hieman.

"Joka tapauksessa kuitenkin —" alotin.

"Se oli nyt kerta kaikkiaan vain sattuma", keskeytti hän. "niin kuin kaikki ihmiskohtalot. Vain aasit eivät tätä älyä. Minkä vuoksi olen minä täällä nyt — sivistyksen parista karkotettuna epattona — sen sijaan että olisin onnellinen ihminen, joka saisi nauttia Lontoon kaikista huvituksista? — Sangen yksinkertaisesti vain sen vuoksi että — yksitoista vuotta sitten — menetin älyni vain kymmeneksi minutiksi."

Hän lopetti.

"Niinkö?" sanoin minä.

"Siinä kaikki."

Vaikenimme. Yhtäkkiä hän naurahti.

"Tässä tähtien valossa on jotakin, joka aukaisee kielen siteet. Olen hölmö, mutta haluan kuitenkin kertoa teille jotakin nyt."

"Mitä hyvänsä minulle kerrottekin, voitte luottaa vaiteliaisuuteeni... Jos sitä tarkoitatte."

Hän oli alottamaisillaan kertomuksensa, mutta pudisti sitten epäroiden päätänsä.

"Olkaa kertomatta. Minusta se on samantekevää. Lienee parasta, että säilytätte salaisuutenne. Ei ole mitään voitettu, jos vastaan luottamustanne. Ellen ... niin?"

Hän murahteli epäselvästi, eikä minua erikoisesti haluttanut — totta puhuakseni — kuulla, mikä oli karkottanut nuoren lääketieteen ylioppilaan Lontoosta. Kohautin harteitani ja käännyn. Lähellämme seisoi tuntematon olento, katsellen tähtiä. Olento oli Montgomeryn merkillinen palvelija. Liikahtaessani loi hän minuun nopean katseen yli olkansa, sen jälkeen tirkistellen taas tähtiin.

Tämä tuntunee teistä vähäpätöiseltä, mutta minuun se vaikutti kuin äkkinäinen isku. Lähellämme ei ollut muuta valoa kuin ohjauksirataan vieressä oleva lyhty. Olennon kasvot olivat vain hetken tämän valopiirissä, ja minä näin hänen silmissään omituisen viheriän hohteen.

Silmät eivät minusta näyttäneet ollenkaan ihmisen silmiltä. Tuo musta olento tulisilmineen johdatti mieleeni kaikki unohtuneet kauhut, jotka olivat lapsen mielen vallanneet noidista kuunnelleessaan. Sitten tuo ilkeä vaikutus hävisi äkkiä kuten oli tullutkin, ja kuulin Montgomeryn sanovan minulle:

"Aion mennä sisään, jos jo olette saanut kylliksenne tästä."

Vastasin jotakin tilanteeseen sopimatonta. Menimme kannen alle, ja hän toivotti hyvää yötä kajuttani ovelta.

Yöllä kiusasivat ilkeät unet minua. Kuu nousi myöhään. Se loi kalpean hohteen aavemaisen vaaleaan kajuttani kattoparpeen ja saattoi sen seinälaudotuksen pahaennustavan väriseksi. Ja sitten heräsivät koirat alkaen haukkua ja ulvoa, joten saatoin nukkua vain hetken kerrallaan, unentapaisessa horroksessa, kunnes aamu sarasti.

V.

Mies, jolla ei ollut paikkaa minne mennä.

Yöllä näin levottomia unia ampumisesta ja metelistä. Aamulla herätessäni hieroin silmiäni ja kuuntelin yläpuoleltani kuuluvaa melua. En aluksi muistanut, missä olin.

Kuulin yhtäkkiä paljaitten jalkojen astuntaa ja raskaitten esineitten kolinaa, joita heitettiin sinne tänne, sekä ankaraa kahleitten kalsketta. Edelleen kuulin veden kohinaa, kun alus kääntyi ja pieni vihreänkeltainen aalto löi kajutan pyöreään ikkunaan. Pukeuduin kiireesti ja nousin kannelle.

Noustessani rappusia näin punertavaa aamuruskoa vasten kapteenin leveän selän ja punaisen tukan, ja hänen yläpuolellaan näin puman häkin riippumassa puomiin kiinnitetystä köydestä. Eläin parka oli suunniltaan kauhusta ja ryömi ahtaan koppinsa nurkkaan.

"Yli laidan kaikki!" huusi kapteeni. "Yli laidan! Kohta pääsemme koko roskasta!"

Hän oli tielläni, joten minun täytyi koskettaa häntä hartioihin päästäkseni hänen ohitsensa. Hän säpsähti ja kääntyi. Ei tarvinnut kovinkaan tarkasti katsoa nähdäkseen, että mies yhä edelleen oli humalassa.

"Hei!" huusi hän tylsästi, mutta sitten välähti hänen silmissään, ja hän jatkoi: "Jaha, sehän on herra ... herra..."

"Prendick", sanoin minä

"Prendick? Eikös pirua. 'Suu kiinni', se on nimenne. Herra Suu kiinni!" Hän toisti sanat, jotka olin hänelle sanonut edellisenä päivänä Montgomeryn ja hänen väliseen riitaansa sekaantuessani.

Mutta en sentään ollut odottanut sitä mikä nyt seurasi. Hän viittasi laskusiltaan, jonka vieressä Montgomery seisoi jutellen erään kookkaan valkotukkaisen miehen kanssa, joka nähtävästi juuri oli tullut laivaan.

"Tuosta pois, penteleen herra Suu kiinni! Pois laivasta!" kiljui kapteeni.

Montgomery ja hänen toverinsa kääntyivät.

"Mitä tarkoitatte?" kysyin minä

"Pois laivasta, kirottu herra Suu kiinni juuri sitä minä tarkoitan. Pois, ja heti. Puhdistamme laivan koko roskasta. Ja teistä myöskin!"

Tirkistelin hämmästyneenä häneen. Mutta sitten johtui yhtäkkiä mieleeni että sitähän itsekkin halusin. Ei todellakaan olisi ollenkaan epämieluisia poistua tuon raivopään seurasta. Käännyn Montgomeryyn.

"Emme voi ottaa vastaan teitä", sanoi Montgomeryn toveri päättävästi.

"Ette voi ottaa vastaan minua", toistin levottomana. En koskaan ollut nähnyt niin päättäväistä ilmettä kenenkään kasvoilla.

"Kuulkaa", sanoin kapteenille.

"Pois laivasta!" huusi tämä. "Tämä laiva ei ole petoja ja ihmissyöjiä varten, saatikka sitten vielä pahempia. Te poistutte laivasta ... herra Suu kiinni. Elleivät nuo huoli teistä, niin menkää tuuliajolle. Mutta joka tapauksessa te poistutte! Ystävienne kanssa. Olen sanonut tuolle saarelle iankaikkisen aamenen! Olen saanut siitä kylläkseni."

"Mutta, Montgomery", sanoin minä.

Tämä lerpautti alahuultaan ja viittasi toivottomana päällään vieressään seisovaan valkotukkaiseen mieheen, siten ilmaistakseen kyvyttömyytensä auttaa minua.

Vetosin vuoroin valkotukkaiseen mieheen pyytäen päästä maihin, vuoroin kapteeniin pyytäen saada jäädä laivaan. Kumpikin epäsi, ja Montgomery oli vaiti, kohautellen harteitaan. "Te poistutte laivasta", sanoi kapteeni. "Lakia on noudatettava, ja minä olen täällä laki."

Isovene, johon oli lastattu Montgomeryn eläimet ja tavarat, erkani laivasta. Näin, että sen miehistö oli ruskeita, merkillisen näköisiä miehiä.

Kapteeni ja pari miestä tuli luokseni peräkannelle. Lady Vain in vene oli edelleen köydessä laivan perässä, vettä puolillaan ja ilman airoja ja ruokavaroja. Kieltäydyin astumasta siihen, mutta he laskivat minut väkisin veneeseen ja työnsivät sen kauas laivasta.

Vene ajalehti hiljalleen kuunarin luota.

Olin aivan pökerryksissäni enkä ollut uskoa tällaista julmuutta todeksi, vaikka näin, kuinka alus purjeet pullollaan kiiti kauas. Olin yksin puoliksi uponneessa veneessäni. Minun oli mahdotonta päästä saarelle, ellei tuuli tai aallot minua sinne kuljettaisi. Olin edellisistä kärsimyksistäni vielä varsin heikko. Ja nääntyneenä kurjuudestani aloin itkeä, jota en ollut tehnyt kuin lapsena. Kyynelet vuosivat poskilleni ja ääneen rukoilin jumalalta kuolemaa vapahtajaksi.

Rumat soutajat.

Kun saarelaiset näkivät, että kapteeni oli hyljännyt minut, armahtivat he minua.

Veneeni ajautui hitaasti saareen päin, ja hysterinen helpotuksentunne valtasi minut huomattessani isonveneen kääntyvän ja tulevan kohti. Se oli raskaassa lastissa, ja sen tultua lähemmäksi näin Montgomeryn harmaapäisen toverin istuvan sen perässä laatikoiden ja koirien joukossa. Hän tirkisteli ääneti minuun. Mustanaama mulkoili myöskin omituisilla silmillään istuessaan veneen kokassa puman vieressä. Sitä paitsi oli veneessä vielä kolme merkillisen eläimellisen näköistä miestä. Montgomery, joka hoiti peräsintä, ohjasi veneen lähelleni, tarttui köyteen ja sitoi sen oman veneensä perään hinatakseensa minun venettäni, sillä isossaveneessä ei ollut tilaa minulle. Hän ojensi minulle myöskin äyskärin, jolla aloin innokkaasti tyhjentää venettäni. Sen jälkeen saatoin lähemmin tarkastaa seuralaisiani.

Harmaahapsi katseli yhä huolestuneen näköisenä minua. Kun katseemme yhtyivät, loi hän silmänsä alas ja tähysteli koiria, jotka istuivat hänen jalkainsa juuressa. Hän oli voimakasrakenteinen mies jonka otsa oli sangen kaunis, mutta piirteet raskaat. Hänen silmäluomensa olivat hieman pussikkaat, kuten iäkkäitten ihmisten usein ovat, ja rypyt hänen tarmokkaan suunsa ympärillä ilmaisivat voimakasta päättäväisyyttä. Hän jutteli Montgomeryn kanssa, mutta niin hiljaa, etten kuullut, mitä he sanoivat. Hänestä silmäni siirtyivät noihin kolmeen muuhun mieheen — kummallisiin olentoihin! Minä näin vain heidän kasvonsa, jotka vaikuttivat minuun tavattoman vastenmielisesti. Katsoin tiukasti heihin, mutta ilkeä ensi vaikutus ei vain hävinnyt, vaikkakaan en oikein käsittänyt, mistä se johtui. Miehet olivat ruskeita ja heidän jäsenensä olivat kummallisesti kiedotut likaiseen valkeaan kankaaseen, joka peitti vieläpä heidän kätensäkin. En koskaan ollut nähnyt miehiä tuolla tavoin käärittyinä — kuin itämaitten naiset. Heillä oli turbaanitkin, joitten alta heidän peikonkasvonsa pistivät esiin, kasvot ulkonevine alaleukoineen ja loistavine silmineen. Heidän mustat hiuksensa muistuttivat jouhia ja istuessaan näyttivät he pitemmältä kuin mitkään ennen näkemäni ihmiset. Harmaahapsi, jonka olin nähnyt runsaasti kolmen kynnärän mittaiseksi, oli istuessaan päätään lyhyempi heitä. Jälkeenpäin huomasin, että he eivät olleet minua pitempiä, mutta heidän vartalonsa oli luonnottoman pitkä ja heidän reitensä lyhyet ja omituisen vääntyneet. Sanalla sanoen, ilettävän rumaa seuraa, ja heidän päittänsä yläpuolelta tirkisteli veneen kokasta tuo mustanaamainen olento vihreillä silmillään.

Katsoessani heihin vastasivat he katseeseeni, mutta heti he toinen toisensa jälkeen siirsivät arasti katseensa minusta. Ymmärsin, että vaivasin heitä, ja käänsin sen vuoksi huomioni saareen.

Se oli matala ja tiheän kasvullisuuden peitossa. Varsinkin muuatta palmulajia, jota en tuntenut, kasvoi rehevänä kaikkialla. Erästä kohden kohosi ohut valkoinen savupatsas korkealle ilmaan, jossa se levisi kuin viuhka.

Tulimme nyt leveään lahteen, jota matalat niemekkeet ympäröivät. Ranta oli himmeänharmaata hietikkoa kohoten äkkijyrkästi kuusi-seitsenkymmentä jalkaa korkeaksi harjuksi, jota siellä täällä peitti puut ja pensaat. Rinteen puolivälissä oli nelikulmainen kiviaitus, jonka myöhemmin huomasin tehdyksi koralleista ja laavanpalasista. Kaksi olkikattoa pisti näkyviin aitauksen keskeltä.

Rannalla vedenrajassa seisoi muuan mies meitä odottamassa. Ollessamme vielä etäämpänä olin ollut näkevinäni joittenkin kummallisten olentojen hääriskelevän rinteen pensaikossa, mutta nyt niitä ei enää näkynyt. Rannalla seisija oli keskipituinen mies mustine neekerinkasvoineen. Hänen suunsa oli suuri, mutta melkein ilman huulia, hänen käsivartensa olivat tavattoman pitkät ja hoikat ja hänen jalkateränsä pitkät ja litteät. Lisäksi oli hän vielä länkäsääri. Hänen piirteensä olivat raskaat, ja hän tirkisteli meihin jäykästi. Hän oli puettu samoin kuin Montgomery ja hänen valkotukkainen toverinsa sarssiseen takkiin ja housuihin.

Tullessamme lähemmäksi alkoi mies juosta edestakaisin rannalla mitä omituisimmin liikkein.

Montgomeryn käskystä hypähtivät nuo neljä isonveneen miestä pystyyn, merkillisen kömpelöin liikkein, ja laskivat purjeet käärien ne kokoon. Montgomery ohjasi pienehköön satamalampeen joka oli kaivettu hiekkaan, se oli kyllin suuri vastaanottaakseen veneen vuoksen aikana.

Kuulin keulan rasahtavan hiekkaan, irrotin veneen kiinnitysköyden ja työnsin sen maihin. Nuo neljä miestä astua laahustivat rannalle mitä merkillisimmin liikkein, ja alkoivat rannalla seisovan miehen avulla purkaa veneen lastia. Varsinkin valkopukuisten miesten liikkeet olivat kummallisia; heidän jalkansa eivät olleet jäykät, mutta kuitenkin he astuivat jollakin ihmeen tavalla, aivan kuin jalat olisivat olleet sijoiltaan.

Koirat murisivat edelleenkin ja tempoivat kahleitaan pyrkien noitten omituisten miesten kimppuun.

Kolme suurikokoista miestä jutteli keskenään kummallisina kurkkuääninä, ja mies, joka oli odottanut

rannalla, alkoi myöskin innokkaasti puhella jollakin vieraalla kielellä.

Olin joskus ennen kuullut samanlaisen äänen, mutta en voinut muistaa missä.

Valkohapsi seiso kuuden ulvovan koiran keskellä ja huusi niin kovalla äänellä käskynsä, että se kuului yli metelin. Montgomery astui myöskin maihin, ja kaikki alkoivat purkaa lastia; minä olin liian voimaton voidakseni auttaa. Valkohapsi sanoi minulle:

"Näyttää siltä kuin vielä olisitte ilman aamiaista."

Hänen pienet silmänsä säihkyivät kirkkaan mustina valkoisten kulmakarvojen alta.

"Suokaa anteeksi, että olette saanut odottaa", jatkoi hän. "Te olette nyt vieraamme, ja meidän on tehtävä olonne mukavaksi — vaikkakin saavutte kutsumattomana vieraana, kuten tiedätte."

Hän katsahti minuun terävästi ja lisäsi:

"Montgomery sanoo, että te olette sivistynyt mies, herra Prendick — vieläpä hiukan tiedemieskin. Saanko kysyä millä alalla?"

Kerroin hänelle, että olin muutaman vuoden opiskellut Royal College of Science'ssä, biologiaa Huxleyn johdolla. Tällöin kohotti hän vähän kulmiansa ja virkahti hiukan kohteliaammin:

"Se muuttaa asian, herra Prendick. Mekin satumme olemaan biologeja. Tämä on tavallaan biologinen laitos."

Hän katsahti valkoisiin kääriytyneitä olentoja, jotka nostivat puman häkkeineen maihin ja lisäsi:

"Ainakin minä ja herra Montgomery saatamme lukeutua oppineihin. En tiedä, kuinka pian pääsette täältä lähtemään. Saaremme on kaukana tavallisilta kulkureiteiltä, saattaapa kulua kokonainen vuosikin meidän näkemättämme purjeen riepuakaan."

Hän jätti minut äkkiä ja asteli ylemmäs rannalle. Luulen, että hän meni aituukseen. Miehet lastasivat Montgomeryn ohjeitten mukaisesti laatikot matalaan vaunuun. Laama ja kaniinihäkit olivat vielä veneessä, koirat repivät yhä kahleitaan.

Montgomery tuli luokseni, ojensi kätensä ja sanoi:

"Omasta puolestani olen mielissäni. Tuo kapteeni oli täydellinen sika. Olisipa hän tehnyt olonne kuumanlaiseksi."

"Te pelastitte minut toisen kerran."

"Riippuu asianhaaroista. Tulettepa havaitsemaan tämän saaren helvetin koluksi, siitä olen varma. Teidän sijassanne pitäisin silmäni avoinna. *Hän* —"

Hän epäröi hetkisen ja jatkoi nähtävästi muuttaen sanansa, jotka hän oli lausumaisillaan:

"Viitsittekö auttaa minua kantamaan nuo kaniinit rannalle?"

Hän käsitteli häkkeitä merkillisesti. Kahlasin hänen kanssaan veneelle ja autoin häntä häkkien kannossa. Niin pian kuin saimme häkin rannalle, aukaisi hän sen oven, käänsi sen pystyyn ja laski kaniinit hiekalle. Sen jälkeen taputti hän käsiään, ja kaniinit hajaantuivat harjulle.

"Kasvakaat ja lisääntykää, ystäväiseni!" sanoi hän. "Täyttäkää maa, tähän asti olemmekin olleet lihanpuutteessa saarellamme."

Valkohapsi tuli samassa takaisin ja antoi minulle korppuja ja pullon paloviinaa. "Hiukan purtavaa, Prendick", sanoi hän paljon tuttavallisemmalla äänellä kuin ennen.

Kävin heti korppujen kimppuun valkohapsen auttaessa Montgomeryä kaniinien vapauttamisessa. Kolme isoa häkkiä veivät he kuitenkin samoin kuin pumahäkinkin aituukseen.

Paloviinan jätin juomatta, sillä olin aina ollut raitis.

VII.

Lukittu ovi.

"Ja nyt, mitä teemme kutsumattomalle vieraallemme?" kysyi valkohapsi Montgomeryltä.

"Hän on hiukan perehtynyt tieteeseen", vastasi tämä.

"Haluan mitä pikemmin taas käydä työhön käsiksi — tällä uudella aineksella", sanoi valkohapsi, nyökäten päätänsä rakennukseen päin. Hänen silmänsä kirkastuivat.

"Senpä kyllä uskon", vastasi Montgomery kaikkea muuta kuin ystävällisellä sävyllä.

"Emme voi lähettää häntä tuonne, eikä meillä liioin ole aikaa uuden majan rakentamiseen. Emme myöskään vielä voi sulkea häntä luottamukseemme."

"Olen käytettävissänne", sanoin minä. En aavistanutkaan, mitä hän tarkoitti sanalla "tuonne".

"Olen ajatellut samaa", vastasi Montgomery. "Minun huoneessanihan on ulko-ovi —"

"No niin", sanoi vanhempi mies nopeasti, katsahtaen Montgomeryyn, minkä jälkeen astuimme kaikkiin kolmin aituukseen päin.

"Ikäväkseni täytyy minun olla hieman salaperäinen, herra Prendick, mutta muistanettehan olevanne kutsumaton vieras. Pikku laitoksemme saarellamme kätkee salaisuuden tai toisen, se on tavallaan ritari Siniparran salin kaltainen. Ei toki mitään erityisen kamalaa — järkevälle ihmiselle. Mutta emmehän tunne teitä vielä..."

"Ehdottomasti", sanoin minä. "Olisinpa aika hölmö vaatiakseni luottamustanne tuntemattomalle."

Hän hymyili vetäen suupielensä alaspäin ja kumarsi vaieten.

Menimme aituksen pääkäytävälle, jonka suuri raudotettu puuportti sulki. Veneen lasti oli sen ulkopuolella. Nurkkauksessa oli pieni ovi, jota en ollut ennen huomannut. Valkohapsi otti likaisen sinisen takkinsa taskusta avainkimpun, aukaisi oven ja astui sisään. Huomioni kiintyi hänen avaimiinsa ja huolellisuuteen, millä hän aukaisi oven.

Seurasin miehiä ja huomasin tulleetni pieneen, yksinkertaisesti mutta ei epämuikavasti kalustettuun huoneeseen. Tässä oli sisäovi, joka oli raollaan ja josta näkyi kivetty pihamaa. Montgomery sulki heti tämän oven. Huoneen pimeimmässä nurkassa oli riippumatto, ja pieni, lasiton mutta sen sijaan rautaristikolla varustettu ikkuna antoi merelle.

Tämä tulisi olemaan minun huoneeni, selitti valkotukka, enkä minä saisi käyttää sisäovea, joka kaikkien erehdysten välttämiseksi suljettaisiin ulkopuolelta. Hän viittasi mukavaan tuoliin ikkunaluukun lähellä ja vanhoja kirjoja — varsinkin lääketieteellisiä teoksia ja Kreikan ja Rooman klassikkoja — täynnä olevaan hyllyyn. Hän poistui tämän jälkeen ulko-oven kautta, aivan kuin välttyäkseen avaamasta toista ovea.

"Me tavallisesti syömme tässä huoneessa", sanoi Montgomery ja poistui. Kuulin hänen sanovan "Moreau". Tuskin tätä tällöin huomasinkaan. Mutta kun sitten tarkastelin hyllyn kirjoja, palasi tuo sana mieleeni ja minä aloin miettiä, missä olin kuullut nimen "Moreau" aikaisemmin.

Istuuduin ikkunan ääreen, otin taskustani korput, joita minulle oli jäänyt ja söin ne erinomaisella ruokahalulla.

"Moreau?"

Ikkunasta saatoin nähdä erään noista kummallisista valkopukuisista miehistä vetävän pakkilaatikkoa rannalla. Kuulin avaimen pistettävän lukkoon takanani ja sitä kierrettävän. Kuulin myöskin rannalta tuotujen koirien elämöimisen. Ne eivät enää haukkuneet, vaan murisivat ja vikisivät omituisesti. Montgomery tynnyytteli niitä.

Isäntieni erikoinen salaperäisyys vaikutti minuun väkevästi. Aloin taas miettiä, mitenkä nimi Moreau tuntui niin tutulta. Sitten johtui mieleeni rannalla näkemäni omituinen rujo valkopukuinen mies. En koskaan ennen ollut nähnyt niin merkillistä käyntiä ja niin kummallisia liikkeitä kuin hänen, vetäessään tuota laatikkoa rannalla. Mieleeni muistui myöskin, ettei ainoakaan noista miehistä ollut puhunut minulle sanaakaan, vaikka he olivatkin luoneet minuun pikaisia ja ihmetteleviä silmäyksiä — kokonaan toisenlaisia kuin luonnollisen villi-ihmisen. Ihmettelin, mitä kieltä he puhuivat. Heidän äänensä oli kauhea. Mikä vika heissä oli? Ja sen jälkeen muistelin silmäyksiä, joita Montgomeryn omituinen palvelija oli minuun luonut.

Sama palvelija astui nyt huoneeseen, yllään valkea puku, kantaen tarjotinta, jolla oli kahvia ja keitetyjä vihanneksia. En voinut liikauttaa väristystä, kun hän kumartaen laski tarjottimen eteeni pöydälle.

Yhtäkkiä jähmetyin hämmästyksestä. Hänen kankean mustan tukkansa alta näin hänen toisen korvansa, aivan lähellä kasvojani. Korva oli terävä ja hienon ruskean karvan peittämä.

"Aamiaisenne, sair!" sanoi hän. Tuijotin häneen kykenemättä vastaamaan. Hän kääntyi ja meni tiehensä, luoden minuun omituisen katseensa.

Yhtäkkiä muistui mieleeni muuan kirja: "Moreaun hirveydet", tai petomaisuudet, jotain sinnepäin. Kymmenen vuotta sitten olin nähnyt tuon nimen punaiselta painettuna erään kirjasen otsikkona. Vihkonen oli pannut minun vapisemaan kauhusta. Olin silloin vielä nuori poika, Moreau muistaakseni viisissäkymmenissä, kuuluisa ja taitava fysiologi, joka oli varsin tunnettu tieteellisissä piireissä erinomaisen mielikuvituksensa ja mistään piittaamattoman suorasukaisuutensa takia väittelyissä. Oliko tuo vanhus sama Moreau? Hän oli julkaissut eräitä hämmästyttäviä tutkimuksia veren transfusioista ja sairaalloisista kasvannaisista. Mutta yhtäkkiä oli hänen loistava uransa katkennut, hänen oli täytynyt jättää Englanti. Muuan sanomalehtimies oli assistenttina esiintyen päässyt hänen laboratorioonsa, tehdäkseen huomiotaherättäviä paljastuksia, ja erään inhottavan sattuman — mikäli se nyt oli mikään sattuma — kautta oli hänen kirjasensa tullut kuuluisaksi. Samana päivänä, jona se ilmestyi, pääsi muuan nyljetty ja leikely koira karkaamaan Moreaun talosta.

Tämä tapahtui "kuolleena kautena", ja muuan taitava kustantaja, tilapäisen laboratorioassistentin sukulainen, vetosi kansan oikeudentuntoon. Ensimmäistä kertaa ei tämä oikeudentunto ollut noussut tieteen menettelytapoja vastaan, ja Moreau oli sanalla sanoen haukuttu ulos maasta. Muutamat hänen kokeistaan olivatkin — sanomalehtimiehen esityksen mukaan — häpeällisen julmat.

Olin vakuutettu siitä, että olin sattunut saman tohtorin pariin. Ihmettelin, mitä hän aikoi tehdä pumalla ja muilla aituuksien tuoduilla eläimillä.

Tunsin omituista hajua, leikkaushuoneen antiseptisten aineitten hajua. Seinän läpi kuulin puman murinaa, ja muuan koirista haukahti, aivan kuin sitä olisi pistetty.

Mutta tutkijasta ei vivisektiossa ollut mitään niin kauheata, että hänen olisi tarvinnut salata sitä toiselta tutkijalta. Kummallisen ajatusyhtymän kautta tulin ajatelleeksi palvelijan teräväpäisiä korvia ja loistavia silmiä.

Mitä tämä tarkoitti? Lukittu ovi autiolla saarella, pahamaineinen vivisektori ja nämä rujot ihmiset?...

VIII.

Puman kiljunta.

Montgomeryn sisääntulo keskeytti mietiskelyni. Hänen merkillinen palvelijansa seurasi häntä kantaen tarjotinta, jolla oli leipää, vihanneksia ja muuta syötävää sekä viskipullo, vesiruukku ja kolme lasia ja veitsiä. Katsoin tutkivasti tuohon kummalliseen olentoon ja huomasin, että hän tarkkasi minua omituisella, levottomalla katseellaan. Montgomery sanoi tullessaan syömään kanssani. Moreau ei kiireellisiltä töiltään nyt joutanut.

"Moreau!" sanoin minä. "Nimi on minulle tuttu."

"Piru vieköön, taitaapa olla!" vastasi hän. "Mikä hölmö olinkaan mainitessani sen! Joka tapauksessa, saattanette siitä arvilla salaisuuksiamme. Maistuuko viski?"

"Ei kiitos, olen absolutisti."

"Toivonpa, että voisın sanoa samoin — mutta nyt se on jo liian myöhäistä! Tuo pirun juoma se saattoi minut tänne — viski ja muuan sumuyö. Kuvittelin, että minua onnesti silloin kuin Moreau kehotti minua lähtemään hänen mukaansa. Merkillistä..."

"Montgomery", sanoin yhtäkkiä, kun palvelija oli sulkenut oven jälkeensä, "minkä vuoksi on palvelijallanne teräväpäiset korvat?"

"Mitä hittoa!" huudahti hän suu täynnä ruokaa — "teräväpäiset korvat?"

"Niin juuri", sanoin niin tynesti kuin suinkin, "ja vielä kaunis ruskea karvapeite niillä?"

Hän kaatoi tynesti viskiä lasiinsa ja sanoi:

"Minä kun luulin, että hänen tukkansa peitti nuo korvat."

"Mutta minä näin ne hänen kumartuessaan kaatamaan minulle kahvia; ja hänen silmänsä loistavat pimeässä."

Montgomery oli nyt tointunut ensi hämmästyksestään ja vastasi tynesti:

"Minustakin hänen korvissaan on ollut jotakin erikoista, kun hän niitä aina on peiteltyt. Miltä ne näyttävät?"

Huomasin, että hän teeskenteli tietämättömyyttä, mutta enhän voinut hänelle suoraan sanoa, että hän oli teeskentelijä.

"Ne olivat teräväpäiset", sanoin, "sangen pienet ja selvästi karvaiset. Koko mies on muuten merkellisimpiä olentoja, mitä koskaan olen nähnyt."

Yhtäkkiä kuului aituuksesta jonkun kidutetun eläimen vihlova ja käheä ulvonta. Tämän voimakkuus ja syvyys ilmaisi, että se tuli puman kurkusta. Huomasin, että Montgomery säpsähti.

"Niin", sanoi Montgomery.

"Mistä te saitte tuon olennon?"

"San — San Franciscosta... Myönnän, hän on omituinen olento. Puoli-idiootti, nähkääs. En muista, mistä hän tuli, mutta olen tottunut häneen, katsokaas, olemme kumpikin tottuneet häneen."

"Hän on luonnoton", sanoin minä. "Hänessä on jotain erikoista... Älkää pitäkö minua turhia kuvittelevana, mutta minut valtaa aina epämiellyttävä tunne hänet nähdessäni ... lihakseni jännittyvät vaistomaisesti hänen lähestyessään... Hänessä on jotakin pirullista."

"Mitä joutavia!" sanoi Montgomery, joka minun puhuessani oli lakannut syömästä. "*Minä* en sitä huomaa... Kuunarin miehistö ... tunsu kai samaa... Näittehän kapteenin...?"

Puma kiljui taas, tällä kertaa vielä surkeammin. Montgomery kiroili hiljaa itsekseen. Aioin ahdistaa häntä kysymyksilläni rannalla näkemistäni miehistä, mutta puma kiljahti useaan kertaan lyhyesti ja raivokkaasti.

"Mitä rotua nuo rannalla olevat miehet ovat?" kysyin.

"Erinomaista väkeä, eivätkö olekin?" vastasi hän hajamielisesti ja rypisti silmäkulmiaan, kun puma kiljui vielä kauheammin. Minä olin vaiti. Lopuksi kuului entistä kiukkuisempi kiljunta. Montgomery tuijotti minuun tylsillä harmailla silmillään ja kaatoi lasiinsa enemmän viskiä. Hän koetti siirtää keskustelun alkoholiin, väittäen sillä aineella pelastaneensa henkeni. Minä vastasin hajamielisenä jotakin.

Päivällinen oli lopussa, ja tuo epämuodostunut palvelija vei pois tarjottimen. Montgomery poistui myöskin. Häntä oli selvästi koko ajan ärsyttänyt vivisektion alaisen puman kiljunta.

Minustakin tuntui kiljunta tavattoman ärsyttävältä. Lopuksi en sitä enää kestänyt. Puristin käteni nyrkkiin, purin huuliani ja aloin astella edestakaisin huoneessani.

Lopuksi täytyi minun pistää sormet korviini. Kiljunta oli niin vihlovaa, etten voinut kauempaa pysyä huoneessa. Menin ulos myöhäisen iltapäivän uinailevaan helteeseen, astuin ohi lukitun portin ja käännyn aituksen nurkan taa.

Kiljunta kuului vielä kamalammalta ulkona. Aivan kuin koko maailman tuska olisi purkautunut siihen.

IX.

Metsän olento.

Kävelin läpi viidakon, joka peitti rakennuksen takana olevan harjun. Tuskin välitin, minne askeleni ohjasin, vaan menin läpi tiheän suorarunkoisten puitten muodostaman tiheän metsikön, jonka jälkeen saavuin harjun toiselle puolelle ja seurasin muuatta pikku jokea, joka virtasi ahtaan laakson läpi. Jatkoin matkaani ja kuuntelin. Välimatka ja maanlaatu tukahuttivat kaikki rakennuksesta kuuluvat äänet. Muuan kaniini hypähti esiin pensaasta. Istuuduin varjoon.

Paikka oli miellyttävä. Virran rannat olivat tiheän kasvullisuuden peitossa, paitsi yhdessä kohdin. Toisella puolella näin sinertävän usvaharson läpi joukon puita ja köynnöskasveja, yläpuolellaan siintävä taivas. Valkoinen tai veripunainen laikka siellä täällä jonkin kasvin kukkasista. Lopuksi vaivuin unen ja valveillaolon väliseen olotilaan.

Heräsin toisella puolella olevan pensaikon kahinaan. Aluksi näin vain sanajalkojen ja kaislikon liikahtelevan. Sitten näyttäytyi yhtäkkiä jokin olento rannalla. Ensin en nähnyt, mitä se oikein oli. Se vain kumartui virtaan ja alkoi juoda. Nyt huomasin, että olento oli ihminen, joka kävi nelin kontin, kuin eläin!

Olento oli siniseen sarssiin puettu mies. Hänen ihonsa oli kuparinkarvainen ja tukkansa musta. Näytti siltä kuin kaikki nämä saarelaiset olisivat olleet hirvittävän rumia. Kuulin miehen latkivan vettä kitaansa. Kumartuessani paremmin nähdäkseni irtaantui laavanpalanen alkaen vieriä rinnettä alas. Mies katsahti hätäisesti ylöspäin, aivan kuin itse teosta yllätettynä ja huomasi minut. Hän nousi nyt vaivalloisesti ja tuijotti minuun kuivaen suutaan muodottomalla kädellään. Hänen jalkansa olivat tuskin puoleksikaan niin pitkät kuin hänen vartalonsa.

Tuijotimme hyvän aikaa toisiimme, jonka jälkeen mies hävisi pensaikkoon, pari kertaa taakseen vilkaisten.

Istuin pitkän aikaa tähystäen sinne päin, mihin hän oli kadonnut. Muuan kaniini hypähti taas eteeni jatkaen matkaansa rinnettä ylöspäin. Katselin hermostuneesti ympärilleni pahotellen aseettomuuttani. Mutta sitten muistin, että näkemäni mies oli puettu siniseen sarssiin, eikä siis ollut alasti kuin villi. Koetin lohduttautua sillä, että hän nähtävästi oli rauhallinen ihminen, huolimatta hänen eläimellisen villoista kasvoistaan.

En kuitenkaan voinut tuntea oloani täysin turvalliseksi, vaan silmäilin levottomasti joka taholle. Minkä vuoksi kävi ihminen nelin kontin ja latki vettä suuhunsa kuin eläin?

Nyt kuulin jonkun eläimen ulvovan taas, ja luullen sitä pumaksi lähdin päinvastaiseen suuntaan. Saavuin tällöin joelle, kahlasin sen yli ja jatkoin matkaani toisella rannalla. Huomioni kiintyi punaiseen läikkään maan pinnalla. Se oli jäkälämäinen sieni, josta koskettaessa erittyi tahnaa. Muutamien suurten sanajalkojen varjosta tein epämiellyttävän löydön: kuolleen, karpästen peittämän kaniinin, jonka ruumis vielä oli lämmin ja — jonka pää oli muserretty. Pysähdyin pelästyneenä — vastatuotujen ensimmäinen uhri!

Ruumiissa ei näkynyt muita pahoinpitelyn merkkejä. Eläin näytti äkkiä tapetulta. Tarkastaessani kaniinin pientä karvaista ruumista kummastelin tapaa, millä se oli tapettu, ja epämääräinen pelko, jota olin koko ajan tuntenut, lisääntyi yhä. Huomasin nyt, kuinka varomattomasti olin menetellyt lähtiessäni yksin tuon tuntemattoman kansan pariin. Kiihtynyt mielikuvitukseni kansotti ympärilläni kasvavan viidakon, joka ainoa varjo tuntui minusta väijytykseltä ja vähinkin rapina uhkaukselta. Näkymättömät olennot pitivät minua silmällä.

Silloin päätin palata rakennukselle ja syöksyin päätä pahkaa viidakon läpi aukealle päästäkseni.

Pysähdyin juuri saapuessani pienelle avonaiselle paikalle. Kaatuneella, mätänevällä puunrungolla näin kolme tanakkaa ihmisolentoa.

Yksi näistä oli nähtävästi nainen, toiset kaksi miehiä. He olivat alasti, ellei oteta lukuun vähäistä punaista kankaanpalasta, joka verhosi heidän lannettaan, ja heidän ihonsa oli omituisen punertava, jollaista en koskaan vielä ollut nähnyt millään villillä. Heidän kasvonsa olivat lihavat, karkeat, poskettomat, otsa taaksepäin luisu ja päälakea peitti harva, karhea tukka. En milloinkaan ollut nähnyt niin eläimellisen näköisiä olentoja.

He puhelivat keskenään, ainakin toinen miehistä, ja kaikki kolme olivat juttuun liiaksi kiintyneet huomatakseen lähestymistäni. He heiluttelivat yläruumistaan, ja puhujan ääni oli niin paksu ja sekava, etten voinut erottaa sanoja. Minusta tuntui siltä kuin hän olisi siansaksallaan lukenut jotakin puhetta. Yhtäkkiä muuttui ääni kimakammaksi ja hän nousi ojentaen kätensä.

Tällöin alkoivat muutkin yhteen ääneen löperrellä, nousivat myöskin, ojensivat kätensä ja heiluttelivat yläruumistaan sanojen mukaisessa tahdissa.

Silmiini pisti nyt heidän luonnottoman lyhyet säarensä ja litteät muodottomat jalkateränsä. He alkoivat hitaasti tanssia piiriä polkien jalkaa ja heilutellen käsiään. Lepertely muuttui jonkinlaiseksi lauluksi, jonka loppukerto kuului kuin "alula" tai "balula". Heidän silmänsä alkoivat loistaa ja autuas riemu näytti elävöittävän heidän tylsiä kasvojaan. Sylki tippui heidän huulettomista suistaan.

Nyt ymmärsin yhtäkkiä, mikä noissa olennoissa oli tuntunut niin kummalliselta: ne olivat muodoltaan ihmisiä, mutta ne muistuttivat vissejä eläimiä. Huolimatta ihmishahmostaan ja vyöllä olevasta rievusta muistuttivat he liikkeiltään, ihonvärittään ja koko olemukseltaan sikoja.

Olin perin ymmälläni ja tein itselleni kaikenlaisia kysymyksiä. He alkoivat hyppiä, ulvoa ja murista, yksi heistä liukastui ja seisoi nelin kontin, mutta oli pian pystyssä taas, mutta selvästi näkyi, että kaikki nuo hirviöt olivat eläimellisiä.

Vetäydyin varovasti viidakkoon takaisin. Toivoin vain pääseväni kauas noista inhottavista olennoista ja tuskin huomasinkaan tullessi pienelle polulle metsässä.

Saavuttuani yhtäkkiä aukealle paikalle näin — epämieluisaksi hämmästykseni — kömpelön jalkaparin äänettömästi liikkuvan metsässä samaan suuntaan kuin minäkin, noin kolmenkymmenen askelen päässä minusta. Olennon pää ja yläruumis oli köynnöskasvien peitossa. Pysähdyin heti toivoen, ettei edelläni kulkija olisi minua huomannut, mutta jalat pysähtyivät samalla kuin minäkin. Olin niin hermostunut, että minun oli varsin vaikeata olla syöksähtämättä päätä pahkaa pakoon.

Lähemmin tarkasteltuani huomasin olennon samaksi, jonka olin nähnyt joesta juovan. Hän käänsi päätänsä, ja minä näin hänen silmissään emaljikiillon tirkistellessään minuun puitten varjosta. Hän seiso hetkisen hievahtamatta paikaltaan, mutta alkoi sen jälkeen äänettömästi juosta tiheässä ruohikossa ja hävisi pensaikkoon. En nähnyt häntä enää, mutta älysin, että hän oli pysähtynyt ja katseli nyt minuun jostakin.

Mikä ihmeen otus tuo olento oikein oli — ihminen vai eläinkö?

Minulla ei ollut minkäänlaista asetta, ei edes keppiä. Pakeneminen olisi ollut hulluutta. Joka tapauksessa ei tuolla olennolla, olkoonpa se sitten mikä tahansa, ollut rohkeutta käydä minun kimppuuni. Purin hampaani yhteen ja astuin suoraan häntä kohti. Kaikin keinoin koetin peittää pelkoni, joka pani kylmät väreet selkäpiissäni kiertelemään. Tunkeuduin valkokukkaisten pensaitten läpi ja näin hänen seisovan kahdenkymmenen askeleen päässä, epäröiden katsellen minuun yli olkainsa.

Lähestyin häntä vielä parisen askelta ja katsoin häntä lujasti silmiin.

"Kuka te olette?" kysyin minä. Hän koetti vastata katseeseeni.

"Ei!" sanoi hän yhtäkkiä, kääntyi ja hypähti matkan päähän viidakossa. Tämän jälkeen hän kääntyi alkaen taas tirkistellä minuun. Hänen silmänsä loistivat kirkkaasti puitten hämärästä.

Sydän kurkussa täytyi minun kumminkin teeskennellä rohkeutta. Astuin tynnosti hänen luokseen, mutta hän kääntyi taas ja hävisi hämärään. Olin vielä kerran näkevinäni hänen loistavien silmiensä välähdyksen, siinä kaikki.

Nyt vasta tulin ajatelleeksi, että oli jo hämärä. Aurinko oli joku minutti sitten laskenut, ja tropiikin lyhyt hämärä oli tullut. Sainpa kiirehtiä, ellen halunnut viettää yötä metsässä.

Palaaminen tuohon kidutusten taloon oli minusta varsin vastenmielinen, mutta vielä pahempi oli mahdollisuus joutua pimeyden yllättämäksi tuossa metsässä. Astuin siis sinne päin, mistä luulin tullessi. Pimeys yhä vain synkkeni, näin ainoastaan puitten latvat varjokuvina kirkkaansinistä taivasta vasten, kaiken muun sulaessa muodottomaksi joukoksi. Kuljin yli aution valkoisen hiekkamaan ja sen jälkeen läpi erään pensasviidakon.

Heikko kahina oikealta puoleltani saattoi minut levottomaksi. Ensiksi luulin sitä vain mielikuvitukseni luomaksi, sillä kun seisahduin, oli kaikki hiljaa, lukuunottamatta puiden latvojen hiljaista suhinaa, mutta niin pian kuin jatkoin matkaani, kuului kahina taas aivan kuin askelteni kaikuna.

Pysyttelin poissa viidakosta ja kuljin pitkin aukeampaa maata. Yhtäkkiä kääntymällä koetin yllättää takanani hiipivän olennon. Mutta minä en nähnyt mitään, vaikka tulin yhä varmemmaksi siitä, että joku minua seurasi. Lisäsin nopeutta ja saavuin hetken perästä muutamalle harjulle, kuljin sen yli ja käännyn yhtäkkiä katsellen sitä sen toiselta puolen. Harju piirtyi terävästi ja selvästi kirkasta taivasta vasten.

Ja nyt näin muodottoman esineen nousevan harjulta ja kuvastuvan taivasta vasten heti taas kadotakseen. Olin vakuutettu siitä, että se oli takaa-ajajani. Ja tähän tunteeseen yhtyi epämiellyttävä huomio, että olin eksynyt.

Toivottomasti hämmentyneenä kiiruhdin edelleen hiipivän olennon yhä seuratessani kintereilläni. Kuka ja mikä hyvänsä olento sitten olikin, ei sillä kuitenkaan ollut rohkeutta hyökätä kimppuuni, taikka sitten odotti se sopivaa hetkeä yllättääkseen minut. Pysyttelin edelleen tarkoin aukeammalla maaperällä, usein pysähtyen kuuntelemaan, ja lopuksi päätelin kaiken olevan vain kiihtyneen mielikuvituksen tuotetta. Kun vihdoinkin kuulin meren kuohunnan, kiirehdin askeleitani tuohon suuntaan, mutta kuulin samalla jonkun hyppivän viidakossa takanani. Käännyin, mutta näin vain mustia varjoja, ja kun kuuntelin, kuulin vain veren kohisevan korvissani. Luulin hermojen olevan epäkunnossa ja mielikuvituksen tekevän minusta pilaa ja jatkoin päättävästi matkaani sinne päin, mistä aaltojen kuohunta kuului.

Hetkisen kuluttua puut harvenivat, ja saavuin matalalle niemelle, joka ulkoni tummaan mereen. Yö oli tyyni ja kirkas ja tuhannet tähdet kuvastuivat tummaan veteen, jota mainingit hiljalleen nostivat ja laskivat. Vähän matkan päästä rannalta loistivat tyrskyt himmeinä riutalta, ja lännessä näytti linnunradan hohde yhdistyvän iltatähden kirkkaan keltaiseen valoon. Ranta jatkui itäänpäin, lännessä sen katkaisi erään niemen selkä. Sitten muistin, että Moreaun talo oli lännessä päin.

Oksa risahti takanani, ja minä kuulin kahinaa. Käännyin ja loin katseeni tummiin puihin. En nähnyt mitään — tai ehkäpä näin liian paljonkin. Joka tumma esine näytti uhkaavalta. Seisoin paikallani noin minutin verran ja käännyin sen jälkeen, yhä katsellen puita, länteen päin. Heti lähtiessäni liikkeelle liikahti myöskin yksi noista väijyvistä varjoista ja alkoi seurata minua.

Sydämeni tykytti kiivaasti. Näin nyt leveän lahden lännessä. Pysähdyin taas, ja äänetön varjo pysähtyi myöskin, kymmenisen metrin päähän minusta. Pieni valopiste loisti mutkan toisesta päästä, ja vaalea hieta hohti himmeästi tähtien valossa. Tuo valopiste saattoi olla noin kolmen kilometrin päässä ja päästäkseni sinne oli minun mentävä metsän läpi, jossa varjot väijyivät.

Nyt näin selvemmin minua seuraavan olennon. Se ei ollut eläin, sillä se seisoj pystyssä. Yritin puhutella sitä, mutta kurkkuni oli niin käheä, etten saanut ääntäkään kuuluviin. Lopuksi sain huudetuksi:

"Kuka siellä!"

Vastausta en saanut. Astuin askeleen lähemmäs. Olento ei liikkunut, se vain kyyristyi kokoon. Jalkani sattui kiveen. Tämä johti mieleeni aatoksen. Samalla kuin herkeämättä katsoin olentoon kumarruin ja otin kiven käteeni. Olento pakeni heti näin tehdessäni, menetellen aivan kuin koira samanlaisessa tilanteessa. Panin kiven nenäliinaani ja käärin sen ranteeni ympäri. Nyt laukesi jännitykseni yhtäkkiä, aloin hikoilla ankarasti ja vaivuin maahan, kivi kädessäni.

Kesti kotvasen ennen kuin tohdin jatkaa matkaani metsän läpi päästäkseni lahdelta. Lopuksi suoritin matkan juosten, ja saapuessani hiekalle kuulin jonkun hyppivän perässäni.

Silloin tulin aivan tolkkuttomaksi pelosta ja aloin päätä pahkaa juosta hiekkaisella rannalla. Kuulin vainoojani pehmeitten kypälien nopeat askeleet takanani. Huusin epätoivon vallassa ja lisäksi nopeuteni kaksinkertaiseksi. Muutamia tummia epäselviä olentoja, ehkä noin kolme neljä kertaa kaniinia suurempia, juoksi hyppien rannalta viidakkoon lähestyessäni niitä. Kaiken ikäni muistan tuon kamalan kilpajuoksun.

Juoksin lähellä vedenrajaa ja kuulin vähä väliä askelten ääniä, jotka tulivat yhä lähemmäs. Hengästyin perin pohjin, sillä olin aivan harjaantumaton juoksija, ja tunsin kuin veitsenpistoja rinnassani. Käsitin, että olento saavuttaisi minut paljon aikaisemmin kuin ehtisin aituksen luo, ja sen vuoksi käännyin huohottaen ja iskin sitä kivellä, kun se tuli lähelleni, iskin epätoivon vimalla. Tällöin irtaantui kivi lingosta.

Kääntyessäni olento, joka oli juossut nelin jaloin, nousi pystyyn, ja kivi sattui sitä vasempaan ohimoon. Hänen kallonsa kajahti, eläinihminen horjui minua kohti, töykkäsi minua käsillään, hoiperteli edelleen rannalle ja kaatui jääden naama vedessä makaamaan paikoilleen.

En voinut lähestyä tuota tummaa olentoa. Jätin sen makaamaan rannalle laineitten huuhdeltavaksi ja jatkoin matkaani päin keltaista tuiketta talosta. Ja nyt kuulin todelliseksi helpotukseksi puman surkean ulvonnan, saman äänen, joka oli minut alkuaan karkottanut tutkimaan tuota salaperäistä saarta. Vaikka olin menehtymäisilläni väsymyksestä, kokosin kaikki voimani ja aloin juosta kohti valoa. Olin kuulevinani jonkun kutsuvan minua.

X.

Ihmisen huuto.

Tullessani lähemmäksi taloa näin, että valo tuli huoneeni avoimesta ovesta. Kuulin Montgomeryn huutavan:

"Prendick!"

Juoksin edelleen ja vastasin heikosti hänen huutoonsa ja hoipertelin hänen luokseen.

"Missä te olette olleet?" kysyi hän pitäen minua käsivarren pituisen matkan päässä itsestään niin että ovesta tuleva valo lankesi kasvoilleni. "Olemme kumpikin olleet niin ahkerassa työssä, että vasta puoli tuntia sitten muistimme teidät."

Hän talutti minut huoneeseen ja painoi minut tuolille. Valo häikäisi aluksi silmiäni. "Emme voineet aavistaakaan, että te olisitte lähtenyt tutkimaan saarta puhumatta meille mitään", sanoi hän. "Mutta sitten aloin pelätä, että... Mutta ... mitä... Hei!"

Viimeiset voimani pettivät minut, ja pääni painui rinnalleni. Luulen, että hän erikoiseksi tyydytyksekseen antoi minulle paloviinaa.

"Herran nimessä", sanoin minä, "sulkekaa tuo ovi!"

"Lienette kohdannut jonkun merkillisyyksistämme?" kysyi hän, sulki oven ja kääntyi taas minuun päin. Mutta hän ei kysellyt enempää, vaan kaasi kurkkuuni lisää viinaa ja vettä ja pakotti minut syömään. Olin pyörtymäisilläni. Hän lausui jotakin unohduksestaan varottaa minua ja kysyi, koska olin lähtenyt rakennuksesta ja mitä olin nähnyt.

Vastasin muutamain sanoin. "Sanokaa minulle, mitä tämä merkitsee?" sanoin minä, hysteriseen itkuun purskahtamaisillani.

"Ei ollenkaan vaarallista", sanoi hän, "mutta luulen teidän saaneenne kylläksenne täksi päiväksi."

Puma päästi tuskan ulvonnan, ja Montgomery kirosi hiljakseen. "Piru vieköön, ellei tämä saari ole yhtä kamala kuin Gower Street — kissoineen."

"Montgomery", sanoin minä, "mikä tuo olento oli, joka seurasi minua, oliko se eläin vaiko ihminen?"

"Ellette nuku tänä yönä", vastasi hän, "niin olette järjiltänne huomenna."

Asetuin hänen eteensä ja kysyin:

"Mikä tuo olento oli joka seurasi minua?"

Hän katsoi minua suoraan silmiin, ja hänen ilmeensä, joka oli ollut vilkas, muuttui tylsäksi.

"Kuvauksestanne päättäen oli se kai kummitus", vastasi hän.

Tunsin kiivastuvani, mutta vaivuin taas tuolilleni ja painoin käsilläni otsaani. Puma alkoi taas kiljua.

Montgomery tuli luokseni, pani kätensä olalleni ja sanoi:

"Kuulkaapa, Prendick, minun ei olisi koskaan pitänyt antaa teidän mennä harhailemaan tälle typerälle saarelle; mutta se ei ole niin paha kuin luulette. Hermonne ovat rasittuneet pilalle. Minä annan teille jotakin, joka saattaa teidät uneen. *Tuo...* tulee vielä jatkumaan tuntikausia. Teidän täytyy nukkua, muuten en voi vastata seurauksista."

En vastannut mitään. Kumarruin eteenpäin ja peitin kasvoni käsilläni. Hän antoi minulle lasillisen jotakin tummaa nestettä. Join sen vastustelematta, ja hän auttoi minut riippumattoon.

Herätessäni oli jo kirkas päivä. Loikoilin matossa hetkisen selälläni kattoon tirkistellen. Huomasin, että kattoparrut olivat laivapölkkyjä. Kääntyessäni näin pöydän katetuksi. Olin nälissäni ja koetin päästä permannolle, mutta sekaannuin mattoon ja putosin nelin ryömin lattialle.

Pää raskaana istuuduin pöytään. Muistin vain hämärästi eilisen seikkailuni. Aamutuuli puhalsi raikkaasti avoimesta ikkunaluukusta, ja ilma ja ruoka saattoivat minut tuntemaan aivan eläimellistä hyvinvointia. Samassa aukesi ovi takanani, pihaan päin oleva ovi. Käännyin ja näin Montgomeryn

katsahtavan sisään.

"Hyvä on!" sanoi hän. "Minun on sangen kiire!" Poistuessaan hän sulki oven. Huomasin sittemmin, että hän oli unohtanut lukita sen.

Vähitellen palasivat edellisen päivän tapahtumat mieleeni, ja nyt kuulin taas huudon. Mutta tällä kertaa ei huuto ollut puman. Kuuntelin ja luulin erehtyneeni, sillä en kuullut muuta kuin aamutuulen suhinaa.

Jatkoin syöntiäni, mutta kuuntelin korvat tarkkoina edelleen. Silloin kuulin heikkoa ääntä. Istuin kuin kivettyneenä. Niin heikko kuin tuo ääni olikin, järkytti se minua ankarammin kuin mikään, mitä siihen asti olin kuullut noitten inhottavien seinien sisältä. Nyt en voinut erehtyä äänistä. Ähkyviä huutoja, joita nyyhkytykset ja tuskan huohotukset keskeyttivät. Tällä kertaa ei kidutettava ollut eläin, vaan ihminen.

Kuullessani nuo äänet nousin, menin tuolle ovelle ja tempasin sen auki.

"Prendick, ihminen! Seis!" huusi Montgomery. Muuan pelästynyt koira murisi ja haukkua nalkutti. Näin verta, ruskeata ja tulipunaista verta, ja tunsin karbolin omituisen hajun. Etäämpänä olevasta avoimesta ovesta näin hämärässä jotakin, joka oli sidottu kiinni telineeseen, punaista ja siteitten peittämää. Ja lopuksi näin vanhan Moreaun kalpeat ja kauheat kasvot.

Hän tarttui minua silmänräpäyksessä olkapäähän ja heitti minut päistikkaa takaisin huoneeseen. Hän oli nostanut minut kuin pikku lapsen, ja minä tupsahdin nurin lattialle. Sitten kuulin avainta kierrettävän ja Montgomeryn anteeksipyyntöt.

"Tämä voi turmella kokonaisen elämän työn!" kuulin Moreaun sanovan.

"Hän ei ymmärrä mitään", sanoi Montgomery, lisäten jotakin, jota en kuullut.

"Minulla ei ole vielä aikaa!" sanoi Moreau.

Loppua en kuullut. Kömmin pystyyn ja seisoin vavisten, mitä kauheimman pelon vallassa. Oliko mahdollista, että Moreau saattoi ryhtyä niin kauhistuttavaan kuin ihmisten vivisektioon? Kysymys juolahti mieleeni äkkiä kuin salama ukkospilvestä. Ja yhtäkkiä käsitin kaikessa kaameudessaan vaaran, joka minua uhkasi.

XI.

Ihmisajo.

Mielessä mieletön paon toivo muistin, että huoneeni ulko-ovi vielä oli avoinna. Olin nyt täysin vakuutettu siitä, että Moreau oli vivisektoinut ihmisolennon. Siitä alkaen kuin olin kuullut hänen nimensä olin yhdistänyt saaren epämuodostuneet olennot hänen toimintaansa, ja nyt luulin ymmärtäväni kaiken. Muistin hänen teoksensa veren transfusioista. Nuo olennot, jotka olin nähnyt, olivat joittenkin kauheitten kokeilujen uhreja.

Nuo kurjat roistot olivat halunneet pidättää minut vain tukahuttaakseen epäilykseni luottamustaherättävällä esiintymisellään, valmistakseen minulle sitten kohtalon, joka oli kuolemaa paljon kauheampi: ensiksi kidutus, ja sitten kamalin ajateltavissa oleva alennustila — tehdä minusta noitten muitten kaltainen sieluton eläin.

Etsin asetta, mutta turhaan. Mieleeni juolahti silloin aatos; kaasoin nojatuolin, painoin toisella jalallani sen toista kädennihoa ja tempasin toisen irti. Sattumalta jäi siihen naula, tehden aseeni tavallaan pelottavaksi. Kuulin askeleita oven ulkopuolelta ja näin Montgomeryn sen edessä. Hän aikoi juuri lukita oven.

Kohotin silloin naulalla varustettua nuijaani ja koetin iskeä häntä päähän, mutta hän väisti hypähtämällä taaksepäin. Epäroin hetkisen ja pakenin sen jälkeen huoneen nurkkauksen taa.

"Prendick!" kuulin hänen huutavan, "älkää olko hölmö aasi, ihminen!"

Vielä silmänräpäys, ajattelin, ja hän olisi lukinnut minut huoneeseeni kuin koekaniinin ikään! Hän tuli esiin ja huusi:

"Prendick!" ja alkoi juosta jälkeeni.

Juoksin sokeasti luoteeseen päin, juuri päinvastaiseen suuntaan siitä, missä eilen olin ollut. Kerran, juostessani pitkin rantaa, näin hänen palvelijansa hänen kerallaan. Juoksin hurjasti rinnettä ylös, yli harjun ja pitkin erästä kalliolaaksoa, jota viidakot reunustivat. Juoksin pari kilometriä, tykyttävin sydämin ja huohottavin rinnoin, enkä enää kuullut Montgomeryä enkä hänen palvelijaansa. Kaatumaisillani aloin taas juosta päin lahtea ja heittäydyin ruokoviidaksoon.

Uskaltamatta liikahtaakaan makasin kauan paikoillani, tohtimatta ryhtyä mihinkään. Yhtäkkiä kuulin jotakin, joka muistutti raskasta hengitystä — meren maininkien kohinaa rannalta.

Tuntia myöhemmin kuulin Montgomeryn huutavan nimeäni etäällä pohjoiseen minusta. Silloin aloin miettiä pelastussuunnitelmaa. Ymmärsin, että saarella ei ollut muita asukkaita kuin nuo kaksi vivisektoria ja heidän eläimöitetyt uhrinsa. Otaksuin, että he tarvittaessa voivat pakottaa joitakin näistä ottamaan minut kiinni. Tiesin, että sekä Moreaulla että Montgomeryllä oli revolverit, ja minun ainoa aseeni oli kurja puupalikka nauloineen!

Makasin hievahtamatta kunnes aloin ajatella ruokaa ja juomaa, ja samassa havaitsin kohtaloni koko toivottomuuden. En tiennyt ainoatakaan keinoa ruuansaantiin. Tunsin aivan liian vähän kasvioppia etsiäkseni joitakin syötäviä juuria tai hedelmiä, joita saattaisi olla läheisyydessäni, eikä minulla liioin ollut vehjettä, millä ottaa kiinni joku kaniineista. Lopuksi tulin ajatelleeksi saarella näkemiäni eläinhmisiä. Aloin heikosti toivoa heiltä apua.

Yhtäkkiä kuulin ajokoiran haukuntaa ja mieleeni juolahti uusi vaara. Tartuin naulakeppiini ja syöksyin päätä pahkaa sinne päin, mistä olin kuullut mainingin kohinaa. Tästä juoksesta muistan eräänlaisia väkäsveja, joitten piikit viilsivät kuin veitsenterät. Verisenä saavuin pitkähköön lahden rannalle pohjoisessa ja syöksähdin hiukkaakaan epäröimättä veteen, kahlasin pitkin lahtea ja seisoin hetken perästä polviani myöten eräässä pienessä joessa. Lopuksi kiipesin sen vasemmalle rannalle ja ryömin, vereni pauhatessa korvissani, etsimään turvaa viidakosta.

Kuulin koiran — niitä oli vain yksi — lähenevän. Lopuksi haukunta taukosi, ja luulin päässeeni pakoon.

Hetket kuluivat hiljaisuuden vallitessa, ja tunnin kuluttua alkoi rohkeuteni taas kasvaa.

En ollut enää niin kauhistunut ja kurja, sillä olin päässyt kauhun ja kurjuuden rajan yli. Käsitin, että henkeni itse asiassa oli hukassa, ja tästä tietoisena kykenin mihin tahansa. Aivan toivoin kohtaavani Moreaun. Mietin myöskin, että jos kimppuuni aivan liian ankarasti käytäisiin, minä kumminkin voisin välttää minulle suunnitellun kohtalon hukuttautumalla, ennen kuin he voisivat sen estää.

Melkeinpä minua halutti tehdä tuo heti, mutta omituinen halu nähdä, kuinka seikkailu oikein päättyisi, pidatti minut siitä. Oikoilin haavottuneita jäseniäni piikkien repimissä vaatteissani ja silmäilin metsään päin. Silloin huomasin mustan naaman, joka tirkisteli minuun.

Naama oli saman miehen, joka rannalla oli odottanut isoa venettä. Hän piti kiinni palmunrungosta. Tartuin aseeseen ja käännyn häneen päin. Mies alkoi jutella:

"Te, te, te", oli kaikki, mitä ensiksi saatoin erottaa.

Yhtäkkiä laski hän kätensä irti palmusta ja tuli lähemmäksi, uteliaana tirkistellen minuun.

En tuntenut samaa vastenmielisyyttä häntä kuin muita eläinhmisiä kohtaan.

"Te", sanoi hän, "te, veneessä!"

Hän oli siis ihminen — ainakin yhtä ihminen kuin Montgomeryn palvelija, sillä hän osasi puhua.

"Niin", sanoin minä, "tulit veneessä, laivasta."

"Ah", sanoi mies, ja hänen pälyilevät ruskeat silmänsä tirkistelivät minuun. Hän katsoi käsiini, keppiini, jalkoihini ja risaiseen takkiini, naarmuihin ja haavoihin, joita piikit olivat pistäneet.

Kaikki tämä oli hänestä jotakin käsittämätöntä, sillä hän ojensi toisen kätensä ja alkoi hitaasti laskea sormiaan: "yksi, kaksi, kolme, neljä, viisi. Mitä?"

En ymmärtänyt, mitä hän tarkotti. Sittemmin sain kyllä nähdä, että hyvin suurella osalla saaren eläinkansaa oli muodottomat kädet, joista saattoi puuttua kolmekin sormea. Nyt käsitin miehen esiintymisen jonkinlaiseksi tervehdykseksi ja vastasin samalla tavoin.

Hän irvisti tyytyväisenä, katseli nopeasti ympärilleen valppailla silmillään ja hävisi sitten yhtäkkiä.

Kiiruhdin hänen jälkeensä ja huomasin ihmeekseni, että hän riippui toisesta kädestään eräästä pitkästä köynnöskasvista, joka riippui puusta. Hän oli selin minuun.

"Hei!" huusin minä.

Hän hypähti maahan ja kääntyi minuun päin.

"Sanokaa, mistä saisin jotakin syötävää", virkoin.

"Syödä?" sanoi mies. "Syödä ihmisen ruoka nyt", lisäsi hän katsahtaen heiluvaan köynnökseen. "Majan luona."

"Mutta missä maja on."

"Ah!"

"Olen vastikään tullut tänne, kuten tiedätte."

Mies kääntyi alkaen kulkea edelläni. Hänen kaikki liikkeensä olivat kummallisen nopeat. "Tulla mukana", sanoi hän. Seurasin häntä, nähdäkseni, mitä tästä tulisi. Arvelin, että maja oli joku yksinkertainen vaja, jossa hän ja toiset kummitukset oleilivat. Ehkäpä he osottautuisivat ystävällisiksi, jotta voisin jollakin tavoin vaikuttaa heihin. Enhän vielä tiennyt, missä määrin he olisivat unohtaneet inhimillisen alkuperänsä, jonka heillä luulin olevan.

Apinamainen kumppanini tallusteli vierelläni riippuvin käsin ja ulkonevin alaleuoin. Aloin miettiä, paljonko hän vielä saattaisi muistaa.

"Kuinka kauan olette ollut tällä saarella?" kysyin.

"Kuinka kauan?" kysyi hän takaisin, ja toistettuani kysymykseni nosti hän kolme sormea pystyyn. Hän oli tuskin muuta kuin idiootti. Koetin päästä selville siitä, mitä hän tällä tarkotti, mutta se näytti kiusaavan häntä. Vielä parin kyselyni jälestä jätti hän minut yhtäkkiä ja juoksi muutamien hedelmien luo, jotka riippuivat eräästä puusta. Hän otti kourallisen okaisia palkoja ja alkoi syödä niiden sisältöä.

Huomasin tämän tyydytyksellä. Tässä oli ainakin yksi keino hengenpitimiksi. Tein hänelle vielä pari kysymystä, mutta hänen lepertelevistä vastauksistaan en saanut selvää. Muutamat harvat niistä olivat oikeat, mutta toiset muistuttivat papukajajan lörpöttelyä.

Olin niin kiintynyt huomioihini, etten ollut huomannut tullemme eräälle polulle. Lopuksi saavuimme muutamien puitten luo, jotka kaikki olivat hiiltyneet ja ruskeat, ja sen jälkeen tulimme aukealle paikalle, jota peitti kellertävä kerros. Tästä kohosi pieniä savuja, jotka pistivät sieraimiin ja panivat silmät kirvelemään. Oikealta meistä näin sinisen meren paljaan kallionharjanteen yli. Polku johti yhtäkkiä ahtaaseen, kahden mustan ja epätasaisen ainejoukkion muodostaman ylänteen väliseen solaan. Laskeuduimme tähän.

Sola oli tavattoman pimeä, joka tuntui vielä synkemmältä kellertävästä maasta heijastuvan kirkkaan auringonpaisteen jälkeen. Seinämät muuttuivat nyt jyrkemmiksi ja lähenivät toisiaan Näin vihreitä ja verenpunaisia laikkoja. Oppaani pysähtyi äkisti...

"Koti!" sanoi hän, ja minä seisoin rotkon aukolla joka aluksi oli aivan pimeä silmilleni. Kuulin kummallisia ääniä ja panin vasemman käteni rystyset silmilleni. Nenääni tunki myöskin epämiellyttävä haju, aivan kuin apinahäkistä, jota ei pidetä puhtaana. Etäämpänä laajeni rotko taas viheriöiväksi ja auringonpaisteiseksi rinteeksi ja kummaltakin puolelta tunkihe valo ahdasta käytävää pitkin keskustan syvää pimeyttä kohti.

XII.

Lain julistaja.

Silloin kosketti käteni jotakin kylmää. Hätkähdin rajusti ja näin vieressäni jotakin punertavaa, joka muistutti enemmän nyljettyä lasta kuin mitään muuta. Tällä olennolla oli aivan laiskiaisen lempeät, mutta epämiellyttävät piirteet, sama matala otsa ja hitaat liikkeet.

Vähän totuttuani pimeyteen aloin nähdä tarkemmin. Laiskiaisena näköinen pikku olento seisoi tirkistellen minuun. Kumppanini oli hävinnyt. Paikka oli korkeitten laavamuurien välinen kapea käytävä — laavavirran ratkeama — ja kummallakin puolella oli jonkinlaisia pimeitä ja kurjia majoja, joitten seinät oli punottu meriruo'osta, palmunlehdistä ja köynnöskasveista. Kiemurteleva polku, joka johti näistä solaan, oli tuskin kolme metriä leveä. Siinä oli kosolti mätäneviä hedelmänsisuksia ja muuta roskaa, josta epämiellyttävä haju aiheutui.

Punainen, laiskiaismainen pikku olento seisoi edelleen paikallaan vilkuillen minuun, kun apinamainen oppaani tuli lähimmästä majasta ja viittasi minua tulemaan sinne. Samaan aikaan astui eräästä etäämpänä tuolla merkillisellä käytävällä olevasta majasta muuan toinen kummitus esiin heiluvasti kävellen ja alkoi tirkistellä minuun.

Epäröin, sillä minua melkein halutti syöstä tieheni samaa tietä, jota olin tullutkin, mutta sitten päätin katsoa, mitä tulevan piti, tartuin lujemmin aseeseeni ja ryömin oppaani jälestä tuohon pahalta haisevaan läpeen.

Tämä oli puoliympyrän muotoinen maja, mehiläiskeon puolikkaan näköinen, ja kallioseinällä, joka muodosti sen sisäseinän, näkyi kasa erilaisia hedelmiä, kokospähkinöitä y.m. Muutamia yksinkertaisia laavasta tehtyjä astioita oli lattialla, jolla sitä paitsi näkyi tuolipahanenkin. Tulta ei näkynyt. Pimeimmässä nurkassa istui muodoton tumma massa, joka murisi "hei!" kun minä astuin sisään. Apinaohjaajani seisoi ovella ja ojensi minulle kokospähkinän, istuutuessani toiseen nurkkaan.

Otin vastaan pähkinän ja aloin syödä, niin tyyneesti kuin suinkin, vaikka olinkin peloissani ja löyhkä minua kiusasi. Punainen pikku olio seisoi ovella, ja muuan toinen olento, jonka naama oli ruskea ja silmät loistavat, pistäytyi katsomaan minua laiskiaisen olan ylitse.

"Hei!" kuului taas tuosta kummallisesta massasta vastapäätä minua.

"Se on ihminen! Se on ihminen!" soperteli oppaani. "Elävä ihminen, kuin minä."

"Vaiti!" huudahti ääni pimeästä nurkasta muristen.

Painostavan hiljaisuuden vallitessa imeskelin kokospähkinääni ja tähystin tarkkaan pimeyteen, mutta näkemättä mitään.

"Se on ihminen", toisti ääni. "Hän tulee asumaan meidän kanssamme, varmasti."

Ääni oli paksu, ja siinä oli jonkinlainen viheltävä alasointu, joka minusta tuntui erikoisen omituiselta, mutta hän lausui sanansa tavattoman oikein.

Apinaihminen katsoi minuun, aivan kuin odottaen jotain. Ymmärsin, että hänen äänettömyytensä oli kysymys.

"Hän tulee asumaan kanssanne", sanoin minä.

"Se on ihminen, hänen täytyy oppia laki."

Nyt aloin pimeydestä erottaa kumaran olennon heikot ääri viivat. Sitten näin, että vielä kaksi päätä teki oviaukon pimeämmäksi. Tartuin lujemmin koppiini. "Sano sanat!" En ollut huomannut hänen viimeisiä sanojaan, mutta nyt toisti hän ne laulavalla äänellä:

"Älä käy nelin jaloin; se on laki!"

Hämmästyin.

"Sano sanat!" lausui apinaihminen uudelleen, ja ovella olevat olennot toistivat hänen kehotuksensa, äänessään uhkaava sävy. Käsitin, että minun oli lausuttava tuo typerä määräys. Ja sen jälkeen alkoi mitä mielettömin meno. Pimeyden ääni alotti mitä hassuimman litanian, joka minun ja kumppanieni oli siis rivi riviltä toistettava. Tämän kestäessä heiluivat he edestakaisin ja löivät käsillään polviinsa, ja minä seurasin heidän esimerkkiään. Olisin saattanut kuvitella kuolteeni ja tulleeni toiseen maailmaan. Pimeä maja, ihmeelliset epäselvät kuvatukset, valonpilkahdus silloin tällöin ja yksitoikkoinen laulu:

"Älä käy nelin jaloin; se on laki. Emmekö ole ihmisiä?"

"Älä latki kurkkuusi vettä; se on laki. Emmekö ole ihmisiä?"

"Älä syö lihaa äläkä kalaa; se on laki. Emmekö ole ihmisiä?"

"Älä kynsi puitten kuorta; se on laki. Emmekö ole ihmisiä?"

"Älä aja äläkä vainoo muita ihmisiä; *se* on laki. Emmekö ole ihmisiä?"

Sen jälkeen jatkui tämä mahdoton mielettömyys. Jonkinlainen rytmillinen hartaus valtasi meidät; lörpötelimme ja heiluimme yhä kiivaammin, toistaen tuota merkillistä lakia. Ulkonaisesti osotin samaa intoa kuin nuo ihmiseläimet, mutta sisimmässäni sekä nauroin että kiukuitsin tälle hulluudelle. Kävimme läpi pitkän luettelon erinäisiä asioita ja sen jälkeen laulaen lausuimme taas uuden lain kaavan:

"*Hänen* on tuskien huone."

"*Hänen* kätensä rankaisee."

"*Hänen* kätensä haavottaa."

"*Hänen* kätensä parantaa."

Seurasi sitten mitä käsittämättömintä sekasotkua *hänestä*, ken hyvänsä hän sitten lie ollut. Olisin saattanut luulla koko menoja uneksi, mutta en ole koskaan kuullut unessa laulettavan.

"*Hänen* on häikäisevä salama", lauloimme. "*Hänen* on syvä, suolainen meri."

Mieleni valtasi kamala aavistus, että Moreau, eläimistettyään nämä ihmisparat, oli pakottanut heidän surkastuneihin aivoihinsa mielikuvan hänen omasta jumaluudestaan. Mutta pelkäsin liian paljon ympärilläni olevia vahvoja kypäliä ja teräviä hampaita tohtiakseni olla laulamatta toisten mukana. "*Hänen* ovat taivaan tähdet."

Vihdoinkin laulu loppui. Näin apinaihmissen naaman kiiltävän hiestä, näin selvemmin pimeään nurkan, josta ääni kuului. Nurkassa istuja oli ihmisen kokoinen, mutta kokonaan karkean harmaan karvan peittämä, aivan kuin rottakoira. Mikä tuo olento oikein oli? Kuvitelkaa ympärillenne pelkkiä kamaloita raajarikkoja ja hulluja ja te voitte käsittää tilanteeni ja tunteeni!

"Hän on viisimies, viisimies, viisimies ... niinkuin minäkin", sanoi apinaihminen.

Ojensin käteni. Nurkassa oleva harmaa olento kumartui eteenpäin ja sanoi: "älä käy nelin jaloin; se on laki. Emmekö ole ihmisiä?" Hän ojensi merkillisen muodottoman kypälänsä ja tarttui käsiini. Kypälä muistutti kynnellistä raavaansorkkaa. Olin kirkaisemaisillani hämmästyksestä ja tuskasta. Hänen päänsä kumartui lähemmäs tarkastamaan kynsiäni ja lähestyi valoisampaa aukkoa, ja tällöin näin inhokseni, että hänen kasvonsa eivät olleet ihmisen eikä eläimen, vaan harmaa karvakasa, jossa oli kolme kohokohtaa silmiä ja nenää osottamassa.

"Hänen kyntensä ovat pienet", mutisi tuo harmaa olento pitkään partaansa. "Hyvä on."

Hän laski käteni alas, ja minä tartuin vaistomaisesti keppiini.

"Syö juuria ja vihanneksia — se on hänen tahtonsa", sanoi apinaihminen.

"Minä olen lain lukija", sanoi harmaa. "Tänne tulevat kaikki uudet, oppimaan lain. Minä istun pimeydessä ja julistan lain."

"Niin on", virkkoi muuan ovelta.

"Rangaistukset ovat ankarat niille, jotka rikkovat lakia. Ei kukaan välty niistä", sanoi eläinkansa vilkuillen arasti toisiinsa.

"Ei kukaan, ei kukaan välty," sanoi apinaihminen. "Katso! Minä tein kerran pienen rikoksen. Löpertelin, löpertelin, lakkasin puhumasta. Ei kukaan voinut ymmärtää. Sen vuoksi olen poltettu, poltettu käteen. Hän on suuri, hän on hyvä!"

"Ei kukaan välty rangaistuksesta", sanoi nurkan paksu olento.

"Ei kukaan välty", toisti eläinrahvas.

"Halu on paha kaikilla", sanoi harmaa lain julistaja. "Emme tiedä, mitä haluja teillä on. Meidän täytyy tietää. Toiset haluavat seurata esineitä, jotka liikkuvat, haluavat väijyä niitä ja juosta niiden päälle, purra ja tappaa, purra syvästi ja imeä verta... Se on paha. Älä vainoo muita ihmisiä; se on laki. *Emmekö ole ihmisiä?* Älä syö lihaa äläkä kalaa; se on laki. Emmekö ole ihmisiä?"

"Ei kukaan välty", sanoi muuan pilkkuinen olento, joka seisoi ovelta.

"Halu on paha kaikilla", jatkoi lain lukija. "Toiset haluavat repiä hampailla ja kynsillä juuria ja nuuskia maata... Se on paha."

"Ei kukaan välty!" toistivat ovella seisijat.

"Toiset kynsivät puita, toiset raapivat kuolleitten hautoja. Toiset tappelevat päällään, jaloin tai kynsin, toiset purevat yhtäkkiä, toiset rakastavat likaisuutta."

"Ei kukaan välty!" huudahti pieni punainen olento.

"Rangaistus on ankara ja varma. Oppikaa sen tähden laki. Sanokaa sanat..."

Hän alotti taas tuon merkillisen hoiloutuksen. Sietämätön löyhkä ja korvia huumaava meteli pani pääni pyörälle, mutta kestin edelleen saadakseni ehkä kuulla jotakin uutta.

Melu oli niin ankara, ettemme voineet kuulla, mitä ulkona tapahtui, kunnes joku — luulen sen olleen jonkun sikaihmisistä — pisti päänsä ovesta sisään ja huusi jotakin, jota en ymmärtänyt. Heti hävisivät kaikki majoihin, ja minä jäin yksin.

Ennen kuin ehdin ovelle, kuulin ajokoiran haukkuvan. Silmänräpäyksessä olin ulkona, keppi kädessäni, vavisten koko ruumiiltani. Edessäni näin parikymmentä eläinkansan jäsentä, epämuodostuneet päänsä puolittain hartiaain väliin vedettyinä. Katsoessani samaan suuntaan kuin hekin, huomasin Moreaun synkän olemuksen ja kauhistuttavan kalpeat kasvot. Hän pidätteli hyppivää koiraa ja aivan hänen kintereillään tuli Montgomery, revolveri kädessään.

Seisoin hetkisen kauhun lamaannuttamana.

Sitten käännyn ja töyttäsin kömpelöä petoa vasten, jolla oli suuri harmaa naama ja pienet vilkuilevat silmät. Oikealla puolella näin halkeaman vuorensinämässä, josta valoa tunkeutui alas.

"Pysähtykää!" huusi Montgomery, kun lähestyin halkeamaa. "Ottakaa kiinni hänet!"

Hirviöt kääntyivät minuun päin, mutta heidän käsityskykynsä oli kaikeksi onneksi sangen hidas. Työnsin erästä petoa toista vasten; ne koettivat tarttua minuun, mutta liian myöhään. Pieni punainen olento hypähti minua kohti, mutta minä iskin sitä kasvoihin naulakepilläni ja seuraavana hetkenä ryömin ylös halkeamaa pitkin, joka vei solaan. Kuulin huudettavan: "Ottakaa kiinni hänet!" ja huomasin, että tuo suuri harmaa elukka pimitti takanani olevan aukon suun. Sitten tulin rikkipitoiselle maalle länsipuolelle eläinkansan kylää.

Juoksin yli keltaisen maan, alas muuatta rinnettä ja läpi erään harvan metsikön, alapuolella olevaan ruokoviidaksoon. Tunkeuduin tämän läpi ja saavuin toiseen viidaksoon, jonka löyhällä maalla kasvavat mustahkot pensaat muodostivat. Kuulin vainoojieni huudot takanani. Muutamat kiljuivat kuin pedot. Koira haukkui vasemmalla puolellani, ja kuulin Moreaun ja Montgomeryn huutavan samalle taholle. Juoksin oikealle ja olin kuulevinani Moreaun kehottavan minua juoksemaan henkeni edestä.

Pehmeä löyhkäävä maa alkoi pettää jalkaini alla, mutta ponnistin edelleen, vaikka maa upotti polvia myöten, ja vihdoin jouduin tielle, joka luikerteli korkeassa ruohistossa. Takaa-ajajieni äänet kuulin vasemmalta. Muutamat kummalliset punaiset, hyppivät eläimet hyppivät pakoon lähestyessäni niitä. Polku vei ylöspäin, kunnes saavuin toiselle aukealle paikalle ja taas syöksyin ruokoviidaksoon.

Polku loppui yhtäkkiä jyrkänteen reunalle, mutta vauhtini oli niin kova, etten ehtinyt pysähtyä, vaan syöksähdin suinpäin piikkisiin pensaisiin. Verta vuotavin kasvoin nousin jaloilleni ja jatkoin matkaani pitkin muuatta pientä puroa, joka juoksi solan pohjalla, jonne olin pudonnut. Hämmästyin sumusta, jota alhaalla oli runsaasti ja hypähdin puroon, mutta hyppäsin siitä taas yhtä nopeasti takaisin, sillä vesi oli melkein kiehuvan kuumaa. Keppini olin kadottanut.

Sola teki äkkiä mutkan, ja minä näin epäselvästi sinisen meren ääriiviivan. Olin niin iloissani siitä, että olin päässyt vainoojieni kynsistä, ettei minua enää ollenkaan haluttanut hukuttautua. Takaa-ajajieni melu hävisi toiseen suuntaan, joten olin toistaiseksi pelastettu.

Mutta tiesin, etten voinut toivoa vähintäkään apua eläinkansalta.

XIII.

Keskustelu.

Tulin kumminkin ajatelleeksi, että minulla vielä oli yksi puolustuskeino. Moreaun väkineen etsiessä minua saarelta saatoin minä kiertoteitse juosta aitaukseen, musertaa oven kivellä ja etsiä jotakin asetta talosta. Olin jo merenrannalla, kun näin ensin yhden ja sitten useamman olennon tulevan esiin pensaikosta: Moreaun ajokoirineen, Montgomeryn ja pari muuta lisäksi. He pysähtyivät.

He näkivät minut, alkoivat viittoilla ja lähetä. Molemmat eläin ihmiset juoksisivat katkaistakseen tieni. Montgomery astui suoraan minua kohti. Moreau seurasi koirineen hitaammin.

Silloin havahtuin toimetttömyydestäni ja astuin veteen. Se oli sangen matalaa aluksi, vasta kolmenkymmenen metrin päässä ulottui se vyötäisiini. Näin epäselvästi merielävään kiitävän jalkojeni tieltä.

"Mitä teette, mies?" huusi Montgomery.

Pysähdyin ja käännyn heihin päin. Montgomery seiso huohottaen vedenrajassa, punaisena ponnistuksista, tukka epäjärjestyksessä ja alahuuli lerpalla, niin että hänen epäsäännölliset hampaansa näkyivät. Moreau astui parhaillaan hänen luokseen, kalpeana ja tyynenä. Heillä oli kummallakin ruoska kädessä. Koira haukkui minua. Etäämpänä seisoivat eläin ihmiset töllistellen minuun.

"Mitäkö minä teen?" vastasin minä. "Aion hukuttautua!"

Montgomery ja Moreau katsahtivat toisiinsa.

"Minkä tähden?" kysyi Moreau.

"Sen tähden että se on parempaa kuin joutua teidän kidutettavaksenne!"

"Sanoinhan sen!" sanoi Montgomery, ja Moreau vastasi jotakin, jota en kuullut.

"Miksi luulette minun aikovan kiduttaa teitä?" lisäsi hän.

"Olen nähnyt kylliksi — aitauksessa..."

"Vaiti!" sanoi Moreau kohottaen kättään.

"Ei, minä en vaikene! — Nuo ovat olleet ihmisiä, mitä he nyt ovat? Minä en ainakaan tule heidän kaltaiseksi", lisäsin katsahtaen heidän ohitseen eläin ihmisiin. Etäämpänä näin erään valkopukuisista olennoista, jotka olivat olleet veneessä. Vielä kauempana, erään puun varjossa, näin pikku apinaihmisseni, ja hänen takanaan muutamia epäselviä olentoja.

"Mitä nämä olennot ovat?" kysyin viitaten niihin. "Ne ovat kerran olleet ihmisiä — ihmisiä kuten tekin — jotka te olette muuttaneet pedoiksi, orjuuttaneet, ja joita te vieläkin pelkätte. — Te muut, jotka kuulette sanani", jatkoin minä kääntyen eläin ihmisiin, "ettekö te näe, että nuo kummatkin ihmiset vielä pelkäävät teitä? Minkä tähden te pelkätte heitä? Teitä on paljon —"

"Herran tähden, Prendick, vaietkaa!" huusi Montgomery.

"Prendick!" huusi Moreau.

He koettivat huudoillaan estää ääneni kuulumasta. Heidän takaansa tirkisteli eläinkansa riippuvien käsivarsin ja hartiat koholla. He näyttivät yrittävän käsittää, mitä minä sanoin ja muistaa jotakin menneestä ihmiskaudesta.

Huusin heille, että he voivat tappaa Moreaun ja Montgomeryn, että he eivät ole ollenkaan pelottavia ja kaikkea muuta, jota en tarkoin muista. Näin vihreäsilmäisen miehen, jonka olin tavannut saarelletuloiltana, astuvan esiin puitten joukosta ja muitten seuraavan häntä paremmin kuullakseen.

Lopulta täytyi minun vaieta hengästyksestä.

"Kuulkaapa silmänräpäys", sanoi Moreau lujalla äänellä, "sitten saatte sanoa, mitä ikinä haluatte."

"No?"

Hän yskähti ja sanoi:

"Puhun latinaksi, Prendick. Koulupoikalatinaa! Mutta koettakaa ymmärtää. *Hi non sunt homines, sunt animalia, qui nos habemus* [Nämä eivät ole ihmisiä, vaan eläimiä, jotka me olemme...] ... vivisektoineet. Ihmistyttävä teko. Selitän lähemmin sitten. Tulkaa maihin nyt vain!"

"Kaunis juttu!" ilkuin minä. "Hehän puhuvat ja rakentavat majoja ja keittävät ruokaa. He ovat ihmisiä — he olivat ihmisiä. — Varonpa tulemasta lähellenne!"

"Syvä vesi alkaa aivan takananne ... ja siellä vilisee haikaloja."

"Se on minun asiani", sanoin minä lyhyesti ja terävästi. "Nyt..."

"Odottakaapa hetkinen", sanoi hän, otti taskustaan välkkyvän esineen ja heitti sen hiekalle. "Se on ladattu revolveri", sanoi hän. "Montgomery menettelee samoin. Nyt menemme kauemmas rannalta, kunnes tulette vakuutetuiksi. Sitte voitte tulla ottamaan revolverit".

"En tule. Teillä on kyllä niitä useampia."

"Mutta ajatelkaa edes vähäsen, Prendick. Ensiksikään en ole koskaan pyytänyt teitä tulemaan tälle saarelle. Toiseksi olimme nukuttaneet teidät eilen illalla, joten, jos olisimme halunneet tehdä teille jotakin pahaa, olisimme silloin voineet siihen ryhtyä. Mietittyänne rahtusen huomaatte, ettei teillä ole syytä epäillä Montgomeryä. Olemme oman etunne vuoksi ajaneet teitä takaa, sen vuoksi että tämä saari on täynnä ... vihamielisiä ilmiöitä. Minkä vuoksi tahtoisimme ampua teidät, kun te kerran itse tahdotte hukuttautua?"

"Miksi usutitte väkenne kimppuuni, ollessani majassa?"

"Olin varma siitä, että saisin teidät kiinni ja voisin viedä teidät turvaan. Sen jälkeen loittonimme tahallamme teistä, jättääksemme teidät rauhaan."

"Mutta se, minkä näin aituksessa..."

"Se oli puma."

"Kuulkaa Prendick", sanoi Montgomery, "te olette aasi. Tulkaa nyt ottamaan nämä revolverit ja puhelemaan kanssamme. Emme kai voi muuta tehdä, vai kuinka?"

"Menkää kauemmas rannalle ja pitäkää kädet ylhäällä."

"Se ei käy päinsä", sanoi Montgomery kohauttaen merkitsevästi harteitaan eläinkansaansa päin. "Arvotonta!"

"No niin, menkää sitte metsänreunaan", sanoin minä.

"Kirotn typerää joutavuutta", sanoi Montgomery.

Montgomery karkotti ruoskaansa paukuttelemalla jäntevät, kömpelöt kuvatukset läheltään metsään. Kun he olivat menneet kyllin etäälle astuin maihin ja otin revolverit. Ollakseni varma kaiken varalta ammuin koelaukauksen ja tyytyväisyydekseni näin laavanpalasen, johon kuula sattui, murskaantuvan muruksi.

"Olette kirotulla kuvittelullanne pilannut parhaan osan päivästäni", sanoi Moreau sävyisästi ja astui Montgomeryn kanssa edelläni ääneti, kuin hieman halveksien minua.

Muuan eläinhihminen aikoi seurata minua, mutta kaikkoni Montgomeryn läimäyttäessä ruoskallaan ilmaa. Toiset seisovat hiljaa — odottaen. He lienevät aikaisemmin olleet eläimiä. Mutta minä en koskaan ennen ollut nähnyt eläintä, joka olisi yrittänyt ajatella.

XIV.

Tohtori Moreaun selitys.

"Ja nyt, Prendick", sanoi tohtori Moreau syötyämme ja juotuamme, "selitän tämän jutun teille Täytyypä sanoa, että te olette vaativaisin vieras, mikä minulla koskaan on ollut. Sanon teille myöskin, että tämä on viimeinen kerta, jolloin osotan teille näin suurta huomaavaisuutta. Kun ensi kerralla haluatte tehdä itsemurhan, en lainkaan koeta estää sitä."

Hän istui nojatuolissani puoliksi palanut sikari kalpeitten sormiensa välissä. Kattolamppu valoi hohdettaan hänen valkoisille hapsilleen; hän katseli tähtiin läpi ikkunaluukun.

Istuin niin kaukana hänestä kuin suinkin. Välillämme oli pöytä ja revolverit lähellä saatavissani. Montgomery ei ollut läsnä. En halunnut olla heidän molempien kanssa tuossa pienessä huoneessa.

"Myönnätte siis, että tuo vivisektoitu inhimillinen olento joksi olette sitä nimittänyt, ei loppujen lopuksi ole muuta kuin vain puma?" sanoi Moreau. Hän oli sitä ennen näyttänyt minulle sisähuoneen kauhut tullakseni vakuutetuksi siitä, että kyseessä ei ollut ihmiset.

"Se on puma", sanoin minä, "yhä hengissä, mutta niin revittynä ja raadeltuna, että hartaasti toivon pääseväni toista kertaa näkemästä elävää olentoa niin kauheasti rääkättynä. Se on —"

"Yhtä kaikki", vastasi Moreau. "Säästäkää lapselliset tunteenpurkauksenne. Tuollainen oli Montgomerykin alussa. Te myönnätte, että se oli puma. No niin, kuunnelkaapa nyt tyynesti, niin luennoin teille hiukkasen fysiologiaa."

Hän selitti nyt työnsä minulle, kiusaantunein ilmein ja äänin, vaikkakin aihe häntä hiukan innosti. Hän puhui sangen yksinkertaisesti ja vakuuttavasti. Hänen äänensä kumminkin oli hieman pilkallinen. Asemani tuntui minua hävettävän.

Olennot, jotka olin nähnyt, eivät olleet ihmisiä, eivätkä koskaan olleet olleetkaan. Ne olivat eläimiä, ihmistettyjä eläimiä — vivisektion hämmästyttävä voitto.

"Unohdatte, mitä taitava vivisektori voi aikaansaada elävistä olennoista", jatkoi Moreau. "Minua puolestani kummastuttaa sangen suuresti, ettei tällaista jo ennen ole tehty. Tosin on tehty pikku yrityksiä — jäsenten katkomisia, kielenjälteen leikkauksia; ja tietysti tiedätte, että lääketiede voi parantaa kiersilmäisyyden tai aiheuttaa sen? Leikkaamalla erinäisiä osia voidaan aikaansaada vissejä muutoksia, värinvaihtoja, viettien muunteluita, rasvamuodostuksen muutosta j.n.e. Varmaankin olette näistä seikoista kuullut?"

"Tietysti", vastasin. "Mutta nuo inhottavat olennot, jotka te —"

"Kukin asia aikaansa", jatkoi Moreau ojentaen kättänsä. "Olen vasta alussa. Nämä ovat vain muutosten ensimmäisiä asteita. Parempia voi lääketiede aikaansaada. Siinä on rakentamista samoin kuin hävittämistä ja muuttamistakin. Lienette kuullut puhuttavan tavallisesta kirurgin operatsiosta, joka tehdään, kun nenä on sattunut särkymään. Otsanahasta leikataan vain palanen, pannaan se nenälle ja annetaan kasvaa kiinni. Tämä on jonkin osan siirtämistä samaan eläimeen. Voidaan myöskin siirtää osia toisesta eläimestä siihen, — esim. hampaat. Ihon ja luuosien siirto tehdään parantumisen helpottamiseksi. Lääkäri panee keskelle haaraa ihonpalasia, joita hän on ottanut toisesta eläimestä, tai luuosia, jotka on otettu vastikään tapetusta eläimestä. Hunterin kukonkannus — lienette kuullut siitä — kukoisti erään härän niskassa. Ja Algerian svaavien sarvikuonorotat — kummituksia, jotka on tehty siten, että tavallisen rotan hännänipukka on siirretty sen kuonon päähän ja annettu kasvaa siihen kiinni."

"Kummituksia, jotka on tehty!" sanoin minä "Te väitätte siis —"

"Niin. Nämä olennot, jotka täällä olette nähnyt ovat eläimiä, jotka on leikattu ja muodostettu uusiksi luomiksi. Olen omistanut koko elämäni elollisten olentojen muutosten mahdollisuuksien tutkimiseen. Olen tutkinut vuosikautia ja päässyt yhä pitemmälle. Huomaan, että näytätte kauhistuneelta, mutta tämä ei ole uutta, sen perustuksen oli käytännöllinen anatomia laskenut jo aikoja sitten, mutta kukaan ei ollut kyllin rohkea ryhtyäkseen kokeiluihin. Minun taitoni ei rajotu ainoastaan ulkonaisten muotojen muuttamiseen. Olion fysiologia, sen niin sanoakseni kemiallinen rytmi, voidaan myöskin saada pysyvästi muuttamaan minkä rokotus ja muut istutusmenetelmät kuolleilla tai elävillä aineilla, todistavat. Samanlainen operatio on verensiirto, mistä minä itse asiassa alotin. Kaikki tämä on tunnettua. Vähemmän tunnettuja, ja epäilemättä pitemmälle meneviä ovat ne leikkaukset, joita keskiajan tutkijat tekivät aikaansaadessaan kääpiöitä, kerjäläisraajarikkoja ja muita kummituksia, joita rahasta näyttämiseen tarvittiin. Tämä taito ei ole vieläkään kuollut, kun on kyseessä puoskarit ja käärmeihmiset. Victor Hugo puhuu tästä kirjassaan *L'Homme qui Rit* (Nauraja)... Mutta nyt käsittänette tarkemmin tarkotukseni. Näette että kudoksen siirtäminen eläimen toisesta paikasta toiseen on mahdollinen, tai toisesta eläimestä toiseen, että on mahdollista muuttaa sen kemialliset reaktiot ja kasvutapa, muunnella jäsenten liikunnat — sanalla sanoen muuttaa sen koko rakenne. — Mutta kuitenkin ei tätä harvinaista tieteenhaaraa ole kukaan tiedemies järjestelmällisesti kehittänyt, ennen kuin minä alotin! Erinäisiä näistä seikoista on viime aikojen tieteellinen tutkimus keksinyt. Mutta enimmäkseen saavat ilmitulostaan kiittää sattumaa — jonkun hirmuhallitsijan toimenpiteitä, rikollisia, taikka hevosten ja koirien kasvattajia, tekoja kouluttamattomien ja kömpelöitten käsien, jotka työskentelivät omien erikoistarkotusperiensä saavuttamiseksi. Minä olin ensimmäinen, joka ryhdyin tähän tehtävään, varustettuna antiseptiikan kaikilla keinoilla ja kasvamisen lakien todellisen tieteen tuntemuksella. Melkeinpä luulisi, että sitä jo aikaisemmin olisi salaa sovellettu käytäntöön. Sellaisia olentoja kuin Siamin kaksoset ... ja inkvisition salaiset kammiot! Niitten tarkoitus oli varmasti kidutus tuon taidon kaikkien sääntöjen mukaan, mutta ainakin muutamilla inkvisiittoreilla on täytyntä olla hitunen tieteellistä uteliaisuutta..."

"Mutta", sanoin minä, "nämä olennot, nämä eläimet *puhuvat!*"

Hän myönsi, että niin oli laita, ja huomautti, että vivisektion mahdollisuudet eivät rajoittaneet ainoastaan fyysilliseen muutokseen. Sikaakin voidaan kasvattaa. Sielun rakenne on vähemmän järkähtämätön kuin ruumiin. Hypnotismi lupaa meille mahdollisuuden korvata vanhat perinnölliset vaistot uusilla suggestioilla, jotka korvaavat perityt kiinteät mielteet. Paljon, mitä me sanomme moraaliseksi kasvatukseksi, on tällaista keinotekoista vaiston muuttamista; taistelunhalu voidaan kasvattaa rohkeaksi itsensä uhrautuvaisuudeksi ja hillitty sukuvietti uskonnollisuudeksi. Ihmisen ja apinan välinen suuri erotus on kurkumpäässä, jatkoi Moreau, ja erotus on se, ettei apina kykene muodostamaan niitä eri ääniä, jotka ilmaisevat mitä erilaisimpia mielikuvia.

Kysyin, minkä vuoksi hän oli ottanut juuri ihmisen esikuvakseen. Mielestäni oli siinä jotakin aivan erikoisen häpeämätöntä.

Hän myönsi, että valinta oli tapahtunut vain sattumasta.

"Yhtä hyvin olisin voinut muuttaa lampaita laamoiksi tai laamoja lampaiksi. Mutta otaksun, että ihmisen muodoissa on jotakin, joka miellyttää aistimuksen taiteellisuutta enemmän kuin mikään eläimen muoto. Mutta minä en ole rajoittunut vain inhimillisten muotojen luomiseen. Pari kertaa..."

Hän vaikeni hetkeksi ja jatkoi taas:

"Mutta kylläpä vuodet vierivät! Ja kuitenkin minä tuhlaan kokonaisen päivän henkenne pelastaakseni, ja tunnin selittääkseni tekojani teille!"

"Mutta", sanoin minä, "en ymmärrä mikä oikeuttaa teidät aiheuttamaan niin paljon tuskaa. Ainoa, mikä minun mielestäni puolustaa vivisektiota, olisi sen soveltaminen..."

"Juuri niin", sanoi hän. "Mutta, nähkääs, minä olen toisenlainen kuin te. Olemme eri kannalla. Te olette materialisti!"

"Minä *en* ole materialisti!" huudahdin kiihtyneenä.

"Minun kannaltani katsoen, minun kannaltani! Sillä juuri tämä kysymys tuskasta se erottaa meidät. Niin kauan kuin ette kykene huomioimaan nähtävää tai kuultavaa tuskaa, niin kauan kuin olette omien tuskan mielteittenne vallassa, niin kauan kuin teistä on syntiä tuskan aiheuttaminen, niin kauan, sanon minä, olette te eläin ja ajattelette, tosin hiukan vähemmän himmeästi mitä eläimet tuntevat. Tuo tuska..."

Kohautin kärsimättömänä harteitani hänen viisastelulleen.

"Ah, se on vähäpätöinen pikkuseikka. Mieli, joka todella avautuu tieteelle, älyää, että se on pikkuseikka. Saattaa olla niin, että sellaista kuin tuskaa ei ole olemassa tämän planeetin ulkopuolella, tämän pikkuisen maailmojen tomuhiukkaseen, joka ei näy edes lähimpään tähteen. Mutta ne lait, joihin me hapuillen pyrimme... Ja muuten, mitä tuskaa sitte oikeastaan on edes tässä maailmassa, edes elävien olentojen keskuudessa?"

Puhuessaan otti hän taskustaan pienen kynäveitsen, aukaisi pikkuterän ja siirsi tuolinsa siten, että saatoin nähdä hänen reitensä. Sen jälkeen hän, huolellisesti valittuaan paikan, työnsi terän lihaan ja veti sen taas ulos.

"Aivan varmasti olette nähnyt tämän tempun ennen. Se tuskin tuntuu enemmän kuin nuppineulan pisto. Mutta mitä se todistaa? Sitä, ettei tuskantunnetta tarvita lihaksessa ja ettei tuota tunnetta siinä myöskään ole. Vain vähän sitä tarvitaan ihossa, ja vain muutama kohta reidessä voi tuntea kipua. Kipu on hyvin yksinkertaisesti olemassa vain varottaakseen ja kiihottaakseen meitä. Elävä liha ei ole tuskan ulottuvissa eikä siinä useinkaan ole edes tuntohermoja. Näköhermo ei voi tuntea todellista kipua. Jos näköhermoa haavotetaan, nähdään vain valon välkähdyksiä, aivan samoin kuin kuulohieron loukkaaminen aiheuttaa vain korvien suhinaa. Kasvit eivät tunne kipua, alemmat eläimet ... on mahdollista, että sellaiset eläimet kuin meritähti ja jokirapu, eivät ollenkaan tunne kipua. Ja mitä ihmiseen tulee, niin onhan asianlaita siten, että mitä älykkäämmiksi he tulevat, sitä paremmin hoitavat he itseään, ja sitä vähemmin tarvitsevat he tuota vaaran varotusta. En ole vielä koskaan kuullut, ettei jäsen tai ominaisuus, joka on käynyt tarpeettomaksi, ennemmin tai myöhemmin olisi kehityksen lakien mukaisesti hävinnyt. Oletteko te? — Ja kipu on tarpeeton."

"Sitä paitsi olen uskonnollinen ihminen, Prendick", jatkoi hän, "niin kuin jokaisen järkevän ihmisen on oltava. Olen ehkä nähnyt enemmän tämän maailman luojasta kuin te, luulen minä. Sillä minä olen etsinyt hänen lakejansa *minun* tavallani, koko elämäni ajan, kun te taas otaksuttavasti olette keräilyt perhosiä. Ja sanon teille, että ilolla ja tuskalla, nautinnolla ja kivulla, ei ole mitään tekemistä helvetin ja

taivaan kanssa. Nautinto ja kipu? Pöytä! Mitä on teologinen hurmionne muuta kuin Muhametin hourit hämärässä? Tavallisten ihmisten nautinto ja kipu, Prendick, on eläimen leima heissä — heidän alkuperäilemansa! Kipu? — Kipua ja tuskaa me tunnemme ja ne ovat meitä varten vain niin kauan kuin matelemme tomussa..."

"Katsokaapa", jatkoi hän, "jatkoin näitä tutkimuksiani siihen suuntaan, johon ne minua johtivat — niin aina käy tutkimuksissa. Esitin kysymyksen ja löysin tavan vastata siihen, ja huomasin, että uusi kysymys taas odotti ratkaisuaan. Oliko tämä mahdollista? Tai tuo? Ette voi käsittää mitä tämä merkitsee, tutkijalle, mikä älyn intohimo valtaa hänet. Te ette voi ymmärtää tuota omituista väritöntä ihastusta, mikä näissä älyn himoissa on. Edessänne oleva olio ei ole enää eläin, yksi kanssaluomuksistamme, vaan probleemi. Osaaottava kipu — muistan sairastaneeni sitä monta vuotta sitten. Minä halusin — ja halusin vain — löytää elävän olennon muutettavuuden; äärimmäisimmän rajan."

"Mutta", sanoin minä, "se on inhottavaa —"

"Asian eettinen puoli ei koskaan ole ajatuksiani rasittanut. Luonnontutkiskelu tekee ihmisen lopuksi säälimättömäksi luontoa kohtaan. Olen jatkanut, pitämättä väliä mistään muusta kuin ratkaistavana olevasta kysymyksestä, ja aines on ... kokoontunut noihin majoihin, joissa kävitte... Siitä on lähes yksitoista vuotta, kuin tulimme tänne, minä ja Montgomery ja kuusi kanakia. Muistan saaren vihreän hiljaisuuden ja äärettömän valtameren ympärillämme, aivan kuin eilisen päivän. Paikka näytti odottavan minua.

"Veimme tavaramme maihin ja rakensimme asuntonne. Kanakit tekivät muutamia majoja rotkon lähelle. Alotin työni mukanani tuomallani aineksella. Alussa sattui muutamia epämiellyttäviä tapauksia. Alotin lampaalla, mutta leikkausveitsenterän luiskahtaminen tappoi sen puolentoista päivän kuluttua. Otin toisen lampaan ja tein tuskaa ja pelkoa täynnä olevan olennon ja annoin sen parantua. Saatuaani sen valmiiksi näytti se sangen ihmismäiseltä, mutta olin tyytymätön siihen. Se ei voinut koskaan unohtaa minua ja oli kauhusta mieletönnä lähestyessäni sitä. Jota enemmän tarkastelin sitä, sitä kömpelömmältä se minusta näytti. Lopuksi vapautin sen tämän maailman kärsimyksistä. Lampaat, nuo arat eläimet ilman rohkeutta ja vailla vähintäkään taistelunhalua ja kykyä kestämaan kärsimyksiä, eivät kelpaa ihmisten tekoon.

"Sen jälkeen aloin käsitellä mukanani tuomaani gorillaa, ja äärettömän huolellisella työllä, jonka kestäessä voitin vaikeuden toisensa perästä, sain aikaan ensimmäisen ihmisen. Muodostelin häntä viikon kestäessä joka ainoa päivä. Pääosassa vain aivoja oli hänessä muuteltava. Paljon oli lisättävä ja yhtä paljon poistettava. Arvostelin hänet sangen onnistuneeksi neekeriksi, saatuaani hänet valmiiksi ja hänen maassaan edessäni siteissään ja liikkumatonna. En jättänyt häntä ennen kuin olin varma hänen hengestään, ja tullessani tähän huoneeseen oli Montgomery jokseenkin samassa mielentilassa kuin tekin. Hän oli kuullut muutamia huutoja, kun olento alkoi muuttua inhimilliseksi — samoja ääniä, jotka peljestyttivät teitä. Aluksi en perehdyttänyt häntä täysin työhöni. Kanakit olivat myöskin saaneet vihiä asiasta. He olivat aivan suunniltaan pelosta niin pian kuin vain näkivät vilauksenkin minusta. Sain lopulta Montgomeryn puolelleni, mutta kanakien paon ehkäiseminen antoi meille ankarasti työtä. Vihdoin karkasivat he kuitenkin, ja sillä tavoin menetimme purjeveneemme. Joka päivä kasvatin gorillaihmissäni — kaikkiaan noin kolmen-neljän kuukauden ajan. Opetin hänelle vähän englanninkieltä, annoin hänelle vihjauksen laskennosta, annoinpa hänen lukea aakkosetkin. Mutta työ sujui hitaasti — vaikkakin olen tavannut vielä tylsempiä idiootteja. Hän alotti, kuvaannollisesti puhuen, kirjottamattomasta lehdestä. Hän ei rahtuakaan muistanut entistä olemustaan. Hänen parannuttuaan täydellisesti, siten että hän enää oli vain hieman kankea ja arka jäsenistään ja kykeni puhumaan vähän, vein hänet kanakien luo ja esitin hänet mielenkiintoiseksi saarelaiseksi.

"Ensiksi pelkäsivät kanakit häntä hirveästi. Loukkaannuin tästä kovin, sillä olin sangen ylpeä työstäni. Hänen luonteenlaatunsa oli kumminkin niin lempeä ja hän oli muutenkin niin surkuteltavan näköinen, että kanakit hyvin pian ottivat hänet hoivaansa ja alkoivat häntä kasvattaa. Hän oli hyväoppinen ja rakensi pian itselleen majan, joka minusta oli parempi kuin kanakien. Muuan kanakeista, jossa oli hieman lähetyssaarnaajan vikaa, opetti häntä lukemaan ja lopuksi hiukan kirjottaa töhertämäänsäkin, ja ajoi hänen päähänsä muutamia moraalikäsitteitäkin.

"Lepäsin työstäni muutaman päivän ja aioin kirjottaa kirjaseen tästä kiinnittääkseni Englannin fysiologien huomion siihen. Tällöin yllätin kerran tuon olennon istumasta puussa ja ärjymästä jotakin siansaksaa kahdelle kanakille, jotka olivat sitä ärsyttäneet. Uhkasin häntä ja osotin hänelle kuinka vähän ihmismäistä hänen käyttäytymisensä oli, herätin hänen häveliäisyydentuntonsa ja palasin taas tänne päättäneenä tehdä parempaa työtä ennen kuin esittäisin tuloksen Englannissa. Olen päässyt parempiin tuloksiin; mutta joku voima pakottaa noita olentoja takaisin alaspäin — eläin saa heissä päivä päivältä yhä suuremman vallan. Alati tahdon aikaansaada täydellisempää. Minun täytyy voittaa nämä vaikeudet. Tämä puma..."

"Mutta palatkaamme kertomukseeni. Kanakit ovat nyt kaikki kuolleet. Muuan putosi mereen, eräs

toinen kuoli haavasta, jonka hän myrkytti jollakin kasvinnesteellä. Kolme karkasi purjeveneellä ja aavistan ja toivon, että he hukkuivat. Viimeinen — tapettiin. No niin — olen korvannut heidät. Montgomery menetteli alussa sangen suuressa määrin teidän tavallanne, ja sitten..."

"Kuinka kävi viimeisen kanakin?" kysyin minä terävästi — "viimeisen kanakin, joka tapettiin?"

"Sen asian laita on siten, että sitten kuin olin tehnyt joukon ihmisolentoja, tein erään..."

Hän epäröi.

"Entä sitte?"

"Hänet tapettiin."

"En ymmärrä, tarkotatteko, että..."

"Niin juuri, se tappoi kanakin. Se tappoi myöskin muita olentoja, joita se vain sai kiinni. Ajoimme takaa sitä pari päivää. Se pääsi irti tapaturmasta — en ollut aikonut laskea sitä vapaaksi. Se ei ollut vielä valmis. Se oli vain koe. Se oli raajaton olento, jonka ruumis oli hirveä ja joka mateli maassa kuin käärme. Se oli mahdollottoman väkevä ja suunniltaan tuskasta ja se liikkui eteenpäin kuin uiva kilpikonna. Se harhaili metsässä muutaman päivän ja teki kaikkea mahdollista pahaa, kunnes saimme sen saarroksiin saaren pohjoisosassa. Montgomery tahtoi välttämättä tulla mukaan. Kanakilla oli ollut pyssy, ja löytäessämme hänen ruumiinsa, oli pyssynpiippu väännetty S-muotoiseksi ja melkein poikki purtu... Montgomery ampui tuon hirviön... Sen jälkeen pyrin vain ihmispäämäärään — paitsi milloin oli kysymys jostakin pikku seikasta."

Hän vaikenä. Katselin häneen äänetönnä

"Näin olen siis työskennellyt kaksikymmentä vuotta, joista kymmenen Englannissa, mutta aina on työssäni joku virhe, jotakin, johon olen tyytymätön ja joka kehottaa minua uusiin ponnistuksiin. Väliin pääsen pitemmälle kuin odotinkaan, väliin taas eivät tulokset läheskään vastaa toiveitani, ja aina epäonnistun, kun yritän saavuttaa uneksitun päämääräni. Aina voin jo aikaansaada ihmisen muodon, ja sangen helpostikin, voin tehdä sen joko notkeaksi ja solakaksi tai paksuksi ja väkeväksi, mutta kädet ja kynnet tuottavat vaikeuksia, mitä en voi luoda niin helposti. Mutta tuo yksityiskohdiltaan tarkka ja vaikea työ — aivojen muodostelu — on suurin vaikeus. Äly on usein ihmeellisen alhainen, selittämättömine ja odottamattomine puutteineen ja aukkoineen. Ja vähimmin tyydyttävä on jokin, johon en voi päästä käsiksi, josta en tiedä mistä sitä etsisin, jostakin, en voi sitä määritellä, tunteitten keskuksesta. Vaistoja, himoja, jotka vahingoittavat inhimillistä olennossa, omituinen salainen lähde, joka yhtäkkiä pulppuaa yli reunojensa ja täyttää koko olennon vihalla, raivolla tai pelolla. Nämä minun olentoni tuntuvat teistä ihmeellisiltä ja kauheilta, aina ensi hetkestä alkaen, jolloin näitte niitä, mutta minusta tuntuvat ne ihmisolentoilta heti saatuaani ne valmiiksi. Vasta sitten kuin myöhemmin alan tarkastella niitä horjuu tämä vakaumukseni. Eläimellinen piirre toisensa jälkeen pistää heistä esiin ja ilkkuu minua. Mutta vielä en tahdo tunnustaa hävinneeni. Joka kerta kuin panen elävän olennon tuskan kylpyyn sanon itselleni, että tällä kertaa poltan pois kaiken eläimellisen, että nyt teen omaa lajiani olevan ihmisolennon. Ja mitä itse asiassa merkitsee kymmenen vuotta? Ihmisen luominen on vaatinut satoja tuhansia vuosia!"

Hän istui synkkiin mietteisiin vaipuneena hetkisen ja jatkoi:

"Mutta minä lähestyn päämäärää, tuo puma..."

Hän vaikenä uudelleen taas jatkaakseen:

"Ja he vajoavat takaisin. Niin pian kuin irrotan käteni heistä, pistää eläin päänsä esiin ja ilmaiseksen kaikilla tavoin..."

Seurasi taas pitkä äänettömyys, jonka minä katkaisin:

"Te siis viette tekemänne olennot noihin luoliin?"

"Ne menevät itse sinne. Minä ajan ne tiehensä, kun alan huomata, että ne rupeavat muuttumaan eläimiksi, ja sitten menevät ne sinne. Ne pelkäävät kaikki tätä taloa ja minua. Siellä on olemassa jonkinlainen ihmis-pilamukailu. Montgomery tuntee sen, sillä hän seurustelee heidän kanssaan. Hän on opettanut muutaman heistä palvelijoiksemme. Häntä tosin hävettää tunnustaa sitä, mutta minä luulen todella, että hän pitää hiukan muutamista noista elukoista. Se seikka ei kuulu minuun. Minut ne tekevät haluttomaksi, vaikuttavat epämieluisasti kuin epäonnistuminen ainakin. Minä en välitä niistä vähääkään. Kuvittelen, että ne noudattavat niitä ohjeita, joita tuo kanakkilähetysaarnaja oli niille viitottanut ja elävät jonkinlaista ihmiselämän irvikuvaa, eläin parat. Niillä on jotakin, jota ne nimittävät 'laiksi'. Ne laulavat virsiä, joitten mukaan 'kaikki on sinun'. Ne rakentavat majojaan, kokoilevat

hedelmiä ja kiskovat maasta juuria, vieläpä he naivatkin.

"Mutta minä näen kaiken tuon läpi, minä näen heidän sieluunsa, enkä näe muuta kuin eläinsielun — eläimen, joka häviää — halua elää ja ajatella omaa parastaan... Ne ovat sängen merkittäviä. Kokoomusta, niin kuin kaikki muukin elävä. Niissä on jonkinlaista korkeampaa pyrkimystä — osiksi turhamaisuutta, osiksi tyydyttämätöntä sukupuoliviettä, osiksi uteliaisuutta. Tämä tuntuu minusta pilkalta... Toivon jotain erikoista pumasta, olen tehnyt uutterasti työtä, sen pään ja aivojen hyväksi..."

"Ja nyt", lisäsi hän ja nousi pitkän äänettömyyden perästä, jonka kestäessä kumpikin olimme istuneet syviin ajatuksiin vaipuneina, "mitä te nyt ajattelette tästä? — Vieläkö yhä pelkääte minua?"

Loin häneen pitkän silmäyksen. Näin vain kalpean valkohapsisen miehen rauhallisine ilmeineen. Lukuunottamatta hänen syvää vakavuuttaan ja kauneudenpiirrettä, jota hänen suuri tyyneytensä ilmaisi, ja hänen komeata vartalooaan, olisi häntä voinut luulla miksi hyvässä asemassa olevaksi vanhaksi herraksi tahansa. Mutta minua värisytti, ja vastaukseksi hänen kysymykseensä ojensin kummallakin kädellä hänelle revolverin.

"Pitäkää ne!" sanoi hän tukahuttaen haukotuksen. "Olette elänyt pari tapausrikasta päivää. Kehottaisin teitä koettamaan nukkua. Olen iloisin siitä, että nyt tiedätte kaiken. Hyvää yötä!"

Hän poistui sisemmästä ovesta ja kiersi sen lukkoon. Ikkuna tirkisti minuun kuin musta silmä.

Sammutin lampun, kiipesin riippumattoon ja vaivuin pian syvään uneen.

XV.

Eläinkansa pääsee verenmakuun.

Syötyäni aamiaisen lähti Montgomery näyttämään minulle saaren kuumia lähteitä. Merilä kummallakin oli revolveri ja ruoska aseina.

Astuessamme erään viidakon läpi matkalla sinne kuulimme kaniinin äännähtelevän. Pysähdyimme kuuntelemaan, mutta kaikki oli hiljaista. Jatkoimme siis matkaamme ja unohdimme koko tapauksen. Montgomery kiinsi huomioni eräisiin pieniin punaisiin eläimiin, joiden takajalat olivat omituisen pitkät. Hän sanoi että eläimet olivat eläinkansan jälkeläisiä. Hän oli ensin luullut saavansa niistä liharuokaa, mutta nämä aikeet oli tehnyt tyhjiksi näitten kaniinimainen tapa syödä suuhunsa jälkeläisensä. Muuan näistä eläimistä syöksähti pelästyneenä nähdessään meidät kaatuneen puun muodostamaan kuoppaan josta onnistuimme saamaan sen kiinni. Se sylki ja sähisi kuin kissa, raapi ja potki takajaloillaan ja koetti purra minua, mutta sen hampaat olivat niin heikot, että sen pureminen tuntui vain lievältä nipistykseltä. Sitten tapasimme satyyrin ja apinaihmissen. Satyyri oli tohtorin klassillisten muistelmien tulos. Sen naama oli munanmuotoinen, kuin yksinkertaisempi juutalaistyyppi, ääni oli määkivä ja raajojen alaosa aivan saatanallinen. Se pureskeli hedelmää astellessaan ohitseemme. Kumpikin tervehti Montgomeryä.

"Terve toinen, jolla on ruoska!" sanoivat he.

"Nyt on kolmaskin, jolla on ruoska, muistakaa se!" sanoi Montgomery.

"Eikö häntä ole tehty?" kysyi apinaihminen. "Hän sanoi, että hän oli tehty."

Satyyri-ihminen katsoi uteliaana minuun sanoen:

"Kolmannen, jolla on ruoska — hänen, joka menee veteen ja itkee, kasvot ovat laihat ja valkeat."

"Hänellä on pitkä kapea ruoska", sanoi Montgomery.

"Eilen vuosi hän verta ja itki", sanoi satyyri. "Te ette koskaan vuoda verta ettekä itke. Mestari ei koskaan vuoda verta eikä itke."

"Sinä tulet itse vuotamaan verta ja itkemään, elukka, ellet pidä varaasi," sanoi Montgomery.

"Hänellä on viisi sormeaa, hän on viisi ihminen, niin kuin minäkin", sanoi apinaihminen.

"Tulkaa, Prendick", sanoi Montgomery. Toiset jäivät töllistelemään jälkeemme jutellen keskenään.

"Hän ei puhu mitään", sanoi satyyri. "Thmisillä on ääni."

"Eilen kysyi hän minulta jotakin syötävää", sanoi apinaihminen. "Hän ei tuntenut sitä asiaa!"

Sitten sanoivat he jotain, jota minä en kuullut. Satyyri nauroi.

Paluumatkalla löysimme kuolleen kaniinin. Pikku eläinparan ruumis oli palasiksi raadeltu, kylkiluut paljaina ja selkäranka osittain nakerreltu.

"Hyvä jumala!" huudahti Montgomery kumartuen. "Mitähän tämä merkinnee!"

"Joku lihansyöjistäne on palautunut entisiin tapoihinsa," sanoin minä.
"Selkäranka on poikki purtu."

Montgomery seisoj kalpeana, alahuuli lerpalla ja sanoi hitaasti:

"Minä en pidä tästä."

"Ensimmäisenä päivänä täällä ollessani näin jotain samantapaista", sanoin minä.

"Näittekö? — Mitä sitten?"

"Kaniinin, jonka pää oli poikki purtu."

"Samana päivänä, jona tulitte?"

"Niin. Viidakossa aituuksen ulomman pään lähellä, mennessäni ulos illalla. Pää oli kokonaan irti reväistyy."

Hän vihelsi hiljaa.

"Tiedän myöskin, mikä eläimistäne sen teki, taikka oikeammin, minä epäilen erästä. Ennen kuin löysin kaniinin, näin erään kummituksenne juovan virrasta."

"Pistikö se kuononsa veteen?"

"Pisti."

"Älä latki vettä, se on laki! — Monet noista elukoista välittävät viis laista, kun Moreau ei ole läsnä."

"Se oli sama peto, joka ajoi minua takaa."

"Luonnollisesti," sanoi Montgomery, "tämä on juuri lihansyöjien tapaista. Tapettuaan uhrinsa juovat ne aina; verenmaku, nähkääs."

"Miltä tuo peto näytti?" kysyi hän edelleen. "Tuntisitteko sen?"

Hän katsoi tarkasti viidakkoon ottaen esiin revolverinsa tarkastaen sitä.

"Luulen tuntevani sen", sanoin minä. "Heitin sen kivellä pyörryksiin.
Sen päässä täytyy olla kunnollinen kuhmu."

"Mutta meidän on myöskin *todistettava*, että se tappoi kaniinin", sanoi Montgomery. "Minua kaduttaa, että ollenkaan toin tänne kaniineja."

Astuin edelleen hänen seurattessaan minua.

"Katsokaa", sanoi hän kuiskaten, "heihin on isketty se kiinteä mielle, että he eivät saa syödä mitään, mikä tuodaan maihin tänne. Jos joku heistä sattumalta on päässyt verenmakuun..."

Jatkoimme matkaamme ääneti.

"Kummastelenpa, mitä on saattanut tapahtua? — Tein tuumuuden tuonnoin. Tuo palvelijani... Näytin hänelle, kuinka kaniini nyljetään ja keitetään... Muistan nyt nähneeni hänen nuoleskelevan käsiään ... en tullut ajatelleeksi sitä ennemmin. Tämä on lopetettava. Minun täytyy kertoa tästä Moreaulle."

Moreausta tuntui asia vieläkin vakavammalta kuin Montgomerystä.

"Meidän on annettava niille peljättävä esimerkki", sanoi hän. "Minä puolestani olen aivan vakuutettu siitä, että rikkoja on leopardi-ihminen, mutta kuinka voimme todistaa sen? Valitan, ettette voinut hillitä himoanne liharuokaan, Montgomery, jotta olisimme päässeet näistä ikävyyksistä. Tästä voi vielä koitua sangen vakava juttu!"

"Minä olin aasi!" sanoi Montgomery. "Mutta tehty ei tule tekemättömäksi. Sanoittehan tekin, että voisin tuoda kanit tänne."

"Meidän on heti tutkittava asiaa", sanoi Moreau. "Toivon, että M'ling tulee toimeen yksinään."

"Minä en ole oikein varma M'lingistä", sanoi Montgomery. "Ja minunhan sentään pitäisi tuntea hänet."

Illalla menimme kaikki kolmin ja M'ling rotkon majoille. Me kolme olimme asetettut. M'lingillä oli pikku kirveensä, jolla hän tavallisesti pilkkoi puita, sekä nuuraa. Moreaulla oli suuri metsästystorvi harteillaan.

"Nyt saatte nähdä eläinkansan suuren kokouksen", sanoi Montgomery. "Hauska näky."

Moreau ei koko aikana virkkanut sanaakaan, mutta hänen kasvonsa ilmaisivat jyrkkää päättäväisyyttä.

Astuimme yli rotkon, jossa höyryävä joki virtasi ja kuljimme putkiviidakon läpi kiemurtelevaa polkua, kunnes saavuimme aukealle, jota peitti tulikiventapainen aine. Meri kimmelsi yli pienen pensaitten peittämän harjanteen. Tulimme aivan kuin pikku amfiteatteriin ja pysähdyimme sinne. Moreau puhalsi torveensa, jonka voimakas ääni katkaisi troopillisen iltapäivän hiljaisuuden. Hänen keuhkonsa mahtoivat olla sangen voimakkaat. Toitottavat äänet aikaansaivat korvia huumaavan kaiun. Lopuksi lopetti Moreau puhaltelunsa. "Ah", sanoi hän ja antoi käyrän torvensa laskeutua.

Heti kuului keltaisesta putkistosta kahinaa, ja ääniä alkoi kuulua vesiperäisen maan tiheästä vehreydestä, jossa olin edellisenä päivänä juossut. Lopuksi näkyi, kolmella, neljällä kohtaa, tulikiventapaisen tasangon reunalla, eläinkansan karkeita vartaloita, heidän kiirehtäessään meidän luoksemme. Minä en voinut olla värisemättä kauhusta nähdessäni ensin erään ja sitten toisen noista olennoista hiipivän esille viidakosta ja hyppiä nilkuttavan pitkin tulikivimaata, joka vielä oli kuuma pinnaltaan. Mutta Moreau ja Montgomery olivat aivan tyynet, ja minä pysyttelin heidän lähellään. Ensimmäinen tulija oli satyyri, omituisen epätodellisen näköisenä. Hän potki hiekkaa ilmaan kavioidaan. Hänen jälkeensä tuli muuan kummitus, joka oli puoliksi hevonen, puoliksi sarvikuono. Sen jälkeen saapui sikanainen ja susivaimot, sitten muuan susikarhunaaras punaisine silmineen, terävine päineen. Seurasi sitten joukko muita — kaikki kiivaasti kiirehtien. He alkoivat madella Moreauta kohti ja hymistä lain litaniaansa: "*Hänen* on käsi, joka haavottaa. *Hänen* on käsi, joka parantaa." j.n.e.

Tultuaan kolmenkymmenen metrin päähän pysähtyivät he, laskeutuivat polviensa ja kyynärpäittänsä varaan ja alkoivat viskellä keltaista tomua päittänsä päälle — koettakaapa kuvitella mielessänne tuota näytelmää! Me kolme sinipukuista miestä ja epämuodostunut seuralaisemme seisomassa keltaisella hiekkatasangolla sinisen taivaan alla, jolta aurinko kuumasti paahtoi, näitten matelevien, viittoilevien kummitusten ympäröimänä, joista toiset olivat melkein ihmisiä, ellei oteta lukuun heidän ilmeitään ja liikkeitään. Toiset olivat raajarikkoisten näköisiä ja toiset niin kamalan näköisiä, että niitä voi verrata ainoastaan painajaisunien kauhunäkyihin.

"Kuusikymmentäkaksi, kuusikymmentäkolme", laski Moreau. "Neljä puuttuu!"

"En näe leopardi-ihmistä!" sanoin minä.

Moreau puhalsi taas valtavaan torveensa, ja sen äänen kuullessaan kiemurteli eläinkansa maan tomussa. Nyt astui leopardi-ihminenkin esiin putkistosta. Näin, että sillä oli kuhmu otsassa. Viimeinen tulija oli pikku apinaihminen. Ensiksisäapuneet, jotka nyt olivat väsyneitä ulvonnastaan, loivat kiukkuisia katseita häneen.

"*Hiljaa!*" sanoi Moreau lujalla, kaikuvalla äänellään, minkä jälkeen eläinkansa istuutui takaosalleen ja lopetti äänekkään palvontansa.

"Missä on lain julistaja?" kysyi Moreau.

Harmaa kummitus kumartui maahan.

"Sano sanat!" käski Moreau, minkä jälkeen tuo kummallinen seurue taas alotti litaniansa. Kun he olivat ehtineet sanoihin "älä syö lihaa äläkä kalaa", nosti Moreau kalpean laihan kätensä ja huusi: "*Seis!*"

Syntyi äänetön hiljaisuus, ja minä luulen, että kaikki tiesivät ja pelkäsivät, mitä tulossa oli. Tarkastellessani heidän nöyrää asentoansa ja tuskallisia, luihuja katseitaan, ihmettelin suuresti, että koskaan olin luullut, että he olisivat koskaan voineet olla ihmisiä.

"Lakia on rikottu!" sanoi Moreau.

"Ei kukaan välty!" sanoi harmaa kummitus. "Ei kukaan välty!" toisti polvistunut eläinkansa.

"Kuka on rikkoja?" kysyi Moreau silmäillen ympärilleen ja läimäytellen ruoskallaan. Minusta hyenasika näytti pelokkaalta samoin kuin leopardi-ihminenkin. "Kuka on rikkoja?" toisti Moreau jyrisevin äänin, ruoskaansa yhä paukutellen. Hyenasika ja leopardi-ihminen näyttivät tuntevan syyllisyytensä. Moreau loi tutkivan katseen häntä ympäröivään kyyristyvään joukkoon, joka muisteli niitä sanomattomia kärsimyksiä joita hän oli heille aiheuttanut. "Kuka on syyllinen?" jyrisi Moreau.

"Paha on se, joka rikkoo lain", lauloi lain julistaja.

Moreau katsoi leopardi-ihmistä silmiin ja näytti lukevan tämän sisimmät ajatukset.

"Se, joka rikkoo lain, joutuu takaisin tuskien huoneeseen!" sanoi Moreau.

"Se joutuu takaisin tuskien huoneeseen!" toisti koko joukko.

"Kuuletko sinä?" sanoi Moreau kääntyen pahantekijään, mutta hypähti yhtäkkiä taaksepäin, sillä leopardi-ihminen syöksyi kiusaajaansa päin kiiluvien silmin ja paljastaen kissanhampaansa. Olen vakuutettu siitä, että vain ääretön pelko saattoi leopardi-ihmisen tähän epätoivoiseen tekoon. Koko eläinjoukko nousi. Minä vedin esiin revolverini. Näin Moreaun väistyvän leopardin iskun tieltä. Ympärillämme alkoi sanoin kuvaamaton ulvonta ja meteli. Kaikki olivat liikkeessä, ja minä luulin yleisen kapinan puhjenneen.

Leopardi-ihmisen kiihtyneet kasvot vilahtivat salamannopeasti ohitseni, näin M'lingin ajavan sitä takaa. Hyenasian silmät paloivat kiihtymyksestä ja se näytti aikovan hyökätä kimppuuni. Satyyri vilkuili myöskin minuun sian hartetten ylitse, kuulin Morean revolverien pamahtavan ja näin keltaiset välkähdykset vilinässä. Koko joukko näytti juoksevan samaan suuntaan kuin tulenlieskatkin, ja tahdottomasti seurasin minä joukkoa.

Seuraavassa silmäräpäyksessä ajoin minä kirkuvan joukon kera takaa leopardi-ihmistä.

M'ling juoksi joukon etunenässä. Hänen jälkeensä kiiti susinainen ja sikakansa, pitkin harppauksin ja roikkuvin kielin. Näiden jälkeen juoksi valkopukuinen härkämies. Sen jälkeen tuli Moreau koko eläinkansan joukossa. Hän oli pudottanut leveälierisen hattunsa, ja hänen suorat valkeat hiuksensa hulmusivat tuulella.

Leopardi-ihminen raivasi itselleen tien läpi pitkien putkikasvien, jotka iskiivät M'lingiä kasvoihin hänen kiiruhtaessaan takaa-ajetun jälkeen. Me muut löysimme polun, joka vei äkkijyrkänteiden reunalle. Kuljimme pitkin sen reunaa puolisen kilometriä ja saavuimme sen jälkeen tiheään metsään joka tuntuvasti häikäisi kulkuamme.

"Hän on juossut nelin jaloin tämän läpi", sanoi Moreau, joka nyt oli aivan edessäni.

"Ei kukaan välty!" sanoi susikarhu, ajosta kiihtyneenä.

Saavuimme taas aukealle ja näimme saaliimme juoksevan nelin jaloin, katsellen taakseen, muristen ja hampaitaan näytellen. Nyt ulvoivat susi-ihmiset riemusta. Olennolla oli vielä vaatteet päällään, ja matkan päästä näyttivät sen kasvot inhimillisiltä, mutta sen liikkeet olivat kissamaiset ja harteitten asento muistutti takaa-ajettua eläintä. Se hävisi viidakkoon M'lingin ollessa aukean puolivälissä. Olimme hajaantuneet ketjuun. Leopardi-ihminen oli harjulta nähnyt vaaran ja piiloutunut viidakkoon. Mutta Montgomery huomasi tämän ja kääntyi sitä vastaan. Minä horjuin eteenpäin lopen väsyneenä, sillä en uskaltanut jäädä noitten hirviöitten pariin. Vihdoin vauhti hiljeni sillä olimme ajaneet eläinparan eräälle niemekkeelle. Moreau johti meitä, ruoska kädessään, ja nyt lähestyimme hitaasti, huudellen toinen toisillemme, kiristäen ketjua uhrimme ympärille, joka väijyi hiljaa ja näkymätönnä viidakossa, missä olin sen nähnyt keskiyön pakomatallani.

"Varovasti!" huusi Moreau, kun ketjun ulommat päät olivat ehtineet viidakkoon ja ympäröineet olennon.

"Pitäkää varanne, jos se tekisi hyppäyksen!" huusi Montgomery viidakon takaa.

Minä olin viidakon edessä olevalla rinteellä. Montgomery ja Moreau johtivat ajoa pitkin rantaa alhaalla. Etenimme hitaasti pensaitten ja köynnöskasvien joukkoon. Ahdistettu pysyi hiljaa.

"Takaisin tuskien huoneeseen, tuskien huoneeseen!" kiljui apinaihminen, kaksikymmentä metriä etäämpänä oikealla.

Kuullessani tämän, annoin tuolle takaa-ajetulle olento paralle anteeksi kärsimyksen, minkä se oli minulle tuona yönä aiheuttanut.

Kuulin oksan murtuvan ja oksien väistyvän syrjään hevossarvikuonon raskaista askelista, oikealla puolellani, ja yhtäkkiä näin suojelevan vehreyden läpi takaa-ajamamme olennon. Se lyyhistyi kokoon mahdollisimman pieneksi ja katseli minuun kiiluvine vihreine silmineen.

Saattaa tuntua omituisen ristiriitaiselta — en voi selittää sitä — mutta kun nyt näin tuon olennon täysin eläimen asennossa ja vihertävine silmineen, niin huomasin yhtäkkiä inhimillisen piirteen sen kauhun vääristämässä kasvoissa. Silmänräpäyksen kuluttua näkisivät muut takaa-ajajat sen, se vangittaisiin ja vietäisiin takaisin kauheaan kärsimysten huoneeseen aituukseen. Ojensin revolverini, tähtäsin silmien väliin ja ammuin.

Samassa näki hyenasika sen, heittäytyi hirmuisesti ulvoen sen päälle ja upotti hampaansa sen kurkkuun. Koko eläinkansa kiiruhti paikalle.

"Älkää tappako sitä, Prendick!" huusi Moreau. "Älkää tappako sitä!"

Näin hänen kiitävän esiin korkeitten sanajalkojen alta. Seuraavana hetkenä karkotti hän ruoskanvarrella hyenasian, minkä jälkeen hän ja Montgomery pitivät eläinkansan loitolla vielä värisevästä ruumiista.

"Piru teidät periköön Prendick!" sanoi Moreau "Tarvitsin häntä vielä."

"Suokaa anteeksi", vastasin minä. "Se kävi hetken kiihtymyksessä."

Minua harmitti koko touhu ja nousin yksinäni rinnettä saaren korkeammalle seudulle. Sain nyt olla rauhassa, sillä eläinkansa osotti aivan inhimillistä uteliaisuutta seuraten ruumista, joka Moreaun käskystä vieriin meren rannalle. Minä puolestani olin aivan vakuutettu siitä, että hyenasika oli myöskin ottanut osaa kaniininajoon ja ajattelin että minulla — ellen ottaisi lukuun muotojen kömpelyyttä — oli edessäni kuvaelma ihmiselämää pienoiskoossa. Koko näytelmä vaistoa, järkeä ja kohtaloa, sen yksinkertaisimmissa muodoissa. Leopardi-ihminen oli osakseen saanut sortumisen. Siinä koko erotus.

Olento raukat! — Aloin huomata Moreaun julmuuden kurjimmat puolet. En koskaan ennen ollut tullut ajatelleeksi tuskaa ja levottomuutta, jota noiden olento parkojen oli täytynyt tuntea päästyään Moreaun käsistä. Ne olivat aikaisemmin olleet eläimiä, jotka olivat hyvin sovelletut olemassaoloonsa ja niin onnellisia kuin elävät olennot voivat olla. Nyt olivat ne ihmisyyden kahleissa, alinomaisen pelon vallassa ja lakien, joita he eivät koskaan voineet ymmärtää, kiusaamia. Heidän irvikuva-inhimillinen olemassaolonsa alkoi kärsimyksellä, se oli ainoata sisällistä taistelua, yhtä ainoata Moreaun kauhua — ja minkä vuoksi? — Kevytmielisyys tuossa leikissä elävillä olennoilla se suututti minua.

Jos Moreaulla olisi ollut joku järkevä päämäärä olisin antanut hänelle edes jonkinlaista tunnustusta — en ole sittenkään niin kovin hentomielinen kun on kysymys tuskasta! — Vaikkapa hänen perusteensa olisi ollut vihakin, olisin sittenkin antanut hänelle anteeksi. Mutta hän oli niin edesvastuuton, niin äärettömän välinpitämätön. Hänen uteliaisuutensa, hänen mielettömät, tarkotusperättömät tutkimuksensa ajoivat hänet tähän julmuuteen, ja sen jälkeen lähetettiin nuo olennot elämään vuosi pari taistelussa, erehdyksissä ja kärsimyksissä, lopuksi kärsiäkseen tuskallisen kuoleman. Ne olivat keskenään onnettomia, heidän entinen eläimellinen vihansa ajoi heidät kiusaamaan toinen toistaan, ainoastaan "laki" esti heitä tekemästä loppua olemassaolostaan lyhyessä ja kiivaassa taistelussa.

XVI.

Katastrofi.

Oli tuskin kulunut kuutta viikkoa, kun saatoin tuntea ainoastaan vastenmielisyyttä ja inhoa Moreaun häpeällisiä kokeita kohtaan. Ainoa ajatukseni oli päästä pois noitten jumalan kuvan kauheitten pilakuvien parista — takaisin ihmisten miellyttävään ja hyväätekevään seuraan. Ihmiset, joitten parista nyt olin karkotettuna, alkoivat mielikuvituksessani saada ihanteellisia hyveitä ja avuja. Ystävyys, jota ensin olin tuntenut Montgomeryä kohtaan, ei lisääntynyt. Hänen monivuotinen eristyksensä muista ihmisistä, hänen salainen juoppouspaheensa, hänen ilmeinen ystävyytensä eläinkansan kanssa merkitsivät hänet pahan leimalla silmissäni.

Usein annoin hänen yksin mennä heidän luokseen ja vältin itse kaikkea kanssakäymistä heidän kanssaan. Usein seisoin meren rannalla tähytäen purjetta taivaanrannalta, mutta turhaan.

Silloin tapahtui eräänä päivänä kauhea onnettomuus, joka yhdellä iskulla muutti koko ympäristön.

Aamiaisen jälkeen menin aitauksen avonaiselle portille ja seisoin sen ääressä poltellen savuketta ja nauttien aamun raikkaudesta. Moreau tuli nurkan takaa tervehtien minua. Hän jatkoi matkaansa laboratorioonsa, aukaisi oven ja astui sisälle.

Paikan hirveys oli minua jo niin paljon karkaissut, että aivan mielenliikutuksesta voin kuunnella, kuinka uusi kärsimysten päivä taas alkoi onnettomalle pumalle. Se tervehti kiusaajaansa ulvonnalla, joka muistutti ärsytettyä sodan raivotarta.

Silloin tapahtui jotakin — en vieläkään tiedä, kuinka oikein kävi. Kuulin takaani kiivaan huudon, kaatuvan ruumiin äänen, ja kun käännyn, näin olennon, jonka kasvot eivät olleet ihmisen eikä eläimen, vaan suorastaan helvetilliset: ruskeat, siellä täällä punertavia neulottuja haavoja, joista tihkui punaisia pisaroita, silmien, luomettomien silmien raivoisasti pälyillessä.

Ojensin käteni suojellakseni itseäni iskulta, joka heitti minut maahan päistikkaa, katkennein kyynärvarsin, ja suuri hirviö syöksyi ohitseni, käärittynä valkoisiin, punertavilla pilkuilla tahraantuneisiin kääreisiin, jotka usealta kohtaa olivat irtaantuneet.

Vieritin itseni rantaan päin ja koetin nousta, mutta katkenneen kyynärvarteni aiheuttama tuska vaivutti minut uudelleen maahan.

Silloin saapui Moreau.

Hänen kalpeat kasvonsa teki vielä kauheamman näköiseksi veri, joka virtasi suuresta haavasta hänen otsastaan.

Hänellä oli revolveri kädessään. Hän loi tuskin silmäystääkään minuun, vaan syöksähti puman perään.

Nousin toiseen käteeni nojaten.

Kääreissä oleva olento juoksi pitkin harppauksin rannalla Moreaun takaa-ajamana. Olento kääntyi, huomasi hänet ja hypähti äkkiä viidakkoon. Näin, että välimatka suureni. Puman hypätessä viidakkoon koetti Moreau ehtiä ennen sitä. Hän ampui samana hetkenä, jona puma hävisi, mutta ei osunut. Sen jälkeen hävisi hänkin tuohon vihreään tiheikköön.

Lähdin heidän peräänsä, mutta kipu pakotti minut pysähtymään.

Montgomery ilmaantui ovelle, pukeutuneena ja revolveri kädessään.

"Hyvä Jumala, Prendick!" huudahti hän — hän ei huomannut, että minä olin haavottunut — "tuo peto on päässyt irti! Se repäsi irti kahleet seinästä! Oletteko nähnyt sitä?"

Nähdessään minun pitelevän käsivarttani, kysyi hän kauhistuneena:

"Kuinka on laitanne?"

"Seisoin portilla", vastasin minä.

Hän tuli luokseni ja tarttui käsivarteeni.

"Hihallanne on verta", sanoi hän käärien ylös paidanhihani. Sitten pani hän revolverin taskuunsa ja hapuili särkevää käsivarttani ja vei minut huoneeseen.

"Käsivartenne on katkennut", sanoi hän. "Kertokaa, kuinka se tapahtui."

Kerroin hänelle, mitä olin nähnyt. Sain sanotuksi vain katkonaisia lauseita, välillä kivusta huutaen. Sillä välin sitoi hän käsivarteni hyvin taitavasti ja kätevästi.

Hän asetti sen kannikkeeseen ja asettui parin askelen päähän tirkistellen minuun.

"Noin on hyvä!" sanoi hän. "Ja ryhtykäämme nyt tuohon toiseen asiaan."

Hän meni sulkemaan aitauksen portin viipyen hetkisen.

Ajattelin enimmin loukkaantunutta kättäni. Tuo tapaus koski minuun vain kuten niin monet muutkin kauheet, jotka ympäröivät minut saarella. Istuuduin nojatuoliin ja kirosin perin pohjin koko saaren.

Käsivarteni ensimmäinen raskas kipu oli jo alkanut muuttua tuliseksi tuskaksi kun Montgomery palasi.

Hän oli varsin kalpea ja hänen alahuulensa oli entistä enemmän lerpalla.

"En voi nähdä enkä kuulla hänestä mitään" sanoi hän. "Luulenpa hänen tarvitsevan apuani", lisäsi hän katsoen minuun ilmeettömällä silmillään. "Olipa tuo peto voimakas. Se hyvin yksinkertaisesti riuhtasi irti kiinnikkeen muurista."

Hän astui ensin ikkunan ääreen ja sitten ovelle. Lopuksi hän tuli takaisin luokseni ja sanoi:

"Lähden etsimään häntä. Tässä on toinen revolveri teille. Totta puhuakseni, olen toden perään levoton!"

Hän pani revolverin eteeni pöydälle ja meni.

Ilmassa oli levottomuutta.

En voinut kauan istua paikoillani. Otin revolverin ja menin ovelle.

Ulkona oli kuolonhiljaista. Ei tuulenhenkäystääkään tuntunut, meri oli kuin peili, taivas pilvetön ja ranta autio.

Kiihtyneeseen ja melkein kuumeiseen tilaani vaikutti hiljaisuus painostavasti.

Koetin viheltää, mutta ääni tukehtui. Kirosin taas, toisen kerran jo tänä aamuna. Lopuksi astuin aituuksen nurkkaukseen ja katselin viidakkoon, joka oli niellyt Moreaun ja Montgomeryn.

Koska palaisivat he, ja minkälaisessa tilassa?

Kaukaa näkyi muuan pieni harmaa eläinihminen. Hän meni vedenrajalle ja alkoi kävellä edestakaisin. Astuin takaisin portille ja sieltä taas nurkkaukseen, kävellen edestakaisin kuin vahtimies.

Kerran pysähdyin kuullessani Montgomeryn huutavan: "Moreau — hoi!"

Kättäni ei enää särkenyt niin kovaa, mutta se aiheutti kuumetta. Koko ruumistani kuumotti ja minua alkoi janottaa. Varjoni piteni. Pidin silmällä tuota ihmiseläintä, kunnes se katosi. "Palaisivatko Moreau ja Montgomery enää ollenkaan?" — Kolme merilintua alkoi tapella jostakin rantaan ajautuneesta suupalasta.

Silloin kuulin kaukaa revolverinlaukauksen, aituuksen toiselta puolelta.

Pitkän hiljaisuuden kuluttua kuulin toisen laukauksen. Sen jälkeen kuului lähempää kimakka huuto, jota seurasi taas kiusottava hiljaisuus.

Onneton mielikuvitukseni alkoi taas kiusata minua.

Yhtäkkiä kuului taas laukaus läheltäni.

Menin nurkan taakse ja kauhistuin, nähdessäni Montgomeryn tulevan naama punaisena, tukka pörrössä ja toinen housunpolvi rikki. Hänen ilmeensä oli tavattoman hämmäntynyt. Hänen takanaan astui eläinihminen M'ling, jonka suupielissä oli uhkaavia ruskeita pilkkuja.

"Onko hän palannut?" kysyi Montgomery.

"Moreauko? Ei."

"Hyvä jumala", sanoi Montgomery ähkien, melkeinpä nyhkiä, niin hengästynyt hän oli. "Menkää sisälle!" lisäsi hän ja tarttui käteeni. "Ne ovat hulluja jokikinen. Ne juoksentelevat ympäri saarta pätkähulluina. En käsitä, mitä on tapahtunut. Kerron mitä tiedän kun taas voin hengittää. Antakaa minulle vähän paloviinaa!"

Hän astui edelläni huoneeseen ja istui tuolille. M'ling heittäytyi maahan oven ulkopuolelle kuin väsynyt koira ja hengitti huohottaen kuin koira. Annoin Montgomerylle viinaa ja vettä. Hän tuijotti tylsästi eteensä ilmaa haukkoen.

Parin minuutin kuluttua kertoi hän, mitä oli tapahtunut.

Hän oli seurannut heidän jälkiään kappaleen matkaa. Tämä ei ollutkaan vaikeata, sillä mistä jäljet kulkivat, oli viidakko sotkettua, ja valkoiset kääreenpalaset ja veripilkut ruohossa ja pensassa näyttivät lisäksi, mistä puma oli kulkenut. Mutta kivisellä maalla virran lähellä, mistä olin nähnyt eläinihmisen juovan, olivat jäljet hävinneet. Hän oli sitten kulkenut umpimähkään länteen päin ja huudellut Moreauta

nimeltä.

M'ling oli liittynyt häneen kädessään pieni kirveensä. M'ling ei ollut nähnyt puman pakenevan, hän oli ollut puita pilkkomassa lähellä paikkaa, jossa Montgomery oli alkanut huutaa. He jatkoivat matkaansa huudellen. Kaksi eläinihmistä oli lähestynyt viidakossa ryömien ja tuijotti heihin ilmeillä, jotka saattoivat Montgomeryn levottomaksi, sen vuoksi että ne olivat niin omituiset.

Hän huusi heille, mutta he pakenivat syyllisyydestään tietoisina. Montgomery ei enää viitsinyt huutaa, ja jatkettuaan hetkisen matkaansa umpimähkään päätti hän mennä majojen luo.

Rotko oli tyhjä.

Silloin päätti hän palata, vielä levottomampana.

Tällöin tapasi hän nuo kaksi sikaihmistä, jotka olin nähnyt tanssivan samana iltana, jolloin olin tullut saarelle; heidän suupielensä olivat veressä ja he olivat sangen kiihtyneitä. He juoksivat läpi sanajalkojen ja pysähtyivät villi ilme katseissaan nähdessään hänet. Hän paukutti ruoskaansa, mutta silloin syöksyivät he heti hänen kimppuunsa.

Koskaan ennen ei eläinihminen vielä ollut tohtinut tätä tehdä. Hän ampui toista päähän M'lingin käydessä toisen kimppuun pyörien siihen takertuneena maassa. M'ling sai vastustajansa alleen tarttuen sitä kurkkuun, jonka jälkeen Montgomery ampui senkin, kun se sätkytteli M'lingin otteessa.

Hänen oli ollut vaikeata saada M'lingiä enää mukaansa.

Sen jälkeen olivat he kiiruhtaneet minun luokseni.

Matkalla oli M'ling yhtäkkiä syöksähtänyt viidakoon ja ajanut sieltä pienehkön otseloti-ihmisen, jossa myöskin oli veritahroja ja joka ontui jalkahaavan takia. Tämä peto oli juossut pienen matkan, mutta sitten yhtäkkiä käynyt raivokkaasti M'lingin kimppuun, jonka jälkeen Montgomery oli ampunut senkin, pelkästä ilkeydestä, kuten minusta tuntui.

"Mitä tämä kaikki merkitsee?" kysyin minä.

Montgomery pudisti päätään ja kaatoi lisää viinaa suuhunsa.

XVII.

Löydämme Moreaun.

Nähdessäni Montgomeryn tyhjentävän kolmannen annoksen viinaa, asetuin väliin. Hän oli jo enemmän kuin puolihumalassa.

Sanoin hänelle, että Moreaulle tällä kertaa oli täytynyt tapahtua jotakin vakavaa, muuten olisi hän jo palannut. Velvollisuutemme oli mennä katsomaan, kuinka hänen oli käynyt.

Montgomery vastusteli heikosti, mutta suostui lopuksi. Söimme ensin vähäsen ja lähdimme sitten kaikin kolmin etsimään Moreauta.

Ehkäpä se johtui jännityksestä, jossa olin koko tuon ajan, mutta vielä tänäänkin muistan selvästi kuinka lähdimme matkalle troopillisen päivän helteessä ja äänettömyydessä. M'ling astui eellimmäisenä hartiat koholla ja liikutellen päätänsä nopeasti tähystellessään tien kummallekin puolelle.

Hän oli aseeton kadotettuaan kirveensä kohdatessaan nuo sikaihmiset. Hänen aseensa oli hänen voimakkaat hampaansa, jos taisteluun käytäisiin. Montgomery asteli horjahdellen hänen takanaan, kädet taskussa ja pää riipuksissa. Hän oli äkeissään minulle, kun olin ottanut hänen viinansa.

Vasen käsivarteni oli siteessä — olipa onni, että se oli vasen — revolveri oikeassani.

Kuljimme kapeata polkua läpi rehevän kasvullisuuden länteen päin.

Yhtäkkiä M'ling pysähtyi ruumis jäykkänä valppaudesta. Montgomery melkeinpä hoippui häntä vasten, pysähtyen hänkin.

Kuunnellessamme kuulimme askelia ja ääniä, jotka lähestyivät metsässä.

"Hän on kuollut!" sanoi syvä, värähtelevä ääni.

"Hän ei ole kuollut ... hän ei ole kuollut!" soperteli toinen ääni.

"Me näimme, me näimme!" sanoivat useat muut.

"*Hei!* — Hei siellä!" huusi Montgomery yhtäkkiä.

"Piru teidät periköön!" sanoin minä tarttuen revolveriini.

Vallitsi hetken hiljaisuus, jonka jälkeen viidakosta alkoi kuulua kahinaa, sieltä täältä, ja näyttäytyi puolisen tusinaa merkillisiä kasvoja, joita omituinen tuli elähytti.

M'lingin kurkusta kuului muriseva ääni.

Tunsin nyt apinaihmissen, jonka äänen jo olin kuullut, ja kaksi valkopukuista olentoa, jotka olin nähnyt Montgomeryn veneessä. Kaksi pilkullista olentoa, ja tuo hirveä kyyry olento, joka luki lakia. Hänen harmaa tukkansa valui poskille, ja harmaat kiharat, jotka olivat jakauksessa otsalla, riippuivat paksujen kulmakarvojen yli. Kömpelö olento, jonka kasvoja ei näkynyt, vain punaiset silmät tirkistelivät uteliaina vihreitten lehtien välistä.

Aluksi ei kukaan puhunut mitään.

Yhtäkkiä nikotti Montgomery:

"Kuka ... on kuollut? Kuka ... sanoi, että hän on kuollut?"

Apinaihminen loi syyntuntoisen katseen harmaaseen karvaiseen olentoon.

"Hän on kuollut", sanoi tämä. "He näkivät sen."

Kummitukset eivät näyttäneet uhkaavilta. Ne näyttivät olevan peloissaan ja hämmennyksissä.

"Missä hän on?" kysyi Montgomery.

"Tuolla!" sanoi harmaa, osottaen erääseen suuntaan.

"Onko lakia enää?" kysyi apinaihminen. "Vieläkö on niin, taikka näin?
Onko hän oikein kuollut?"

"Onko lakia enää?" toisti valkopukuinen. "Onko lakia enää, sinä toinen, jolla on ruoska?"

"Hän on kuollut", sanoi karvainen olento, jonka jälkeen kaikki mulkoilivat meihin.

"Prendick", sanoi Montgomery katse tylsänä. "Kaiken todennäköisyyden mukaan on hän kuollut."

Keskustelun aikana olin seisonut hänen takanaan. Nyt aloin ymmärtää, kuinka heidän laitansa oli. Astuin yhtäkkiä esiin, asetuin hänen eteensä ja sanoin:

"Lain lapset, hän *ei ole* kuollut!"

M'ling käänsi terävän katseensa minuun päin.

"Hän on muuttanut muotoa — hän on vaihtanut ruumista", jatkoin minä. "Te ette näe häntä pieneen aikaan. Hän on tuolla ylhäällä" — osotin taivasta — "ja katselee teitä sieltä. Te ette voi nähdä häntä. Mutta hän näkee teidät. Peljätäkää lakia!"

Katsoin heitä suoraan silmiin. He peräytyivät. "Hän on suuri, hän on hyvä!" sanoi apinaihminen ja loi tuskaisen katseen puiden latvoihin.

"Entä toinen olento?" kysyin minä.

"Olentoko, joka juoksi ja huusi ja vuosi verta ja itki? — Se on myöskin kuollut," sanoi harmaa, edelleen tuijottaen minuun.

"Hyvä on!" murisi Montgomery.

"Toinen, jolla on ruoska", alotti harmaa.

"Entä sitten?" sanoin minä.

"Hän sanoi, että hän oli kuollut."

Montgomery oli vielä kyllin selvä ymmärtääkseen, minkä vuoksi minä kielsin Moreaun kuoleman.

"Hän ei ole kuollut", sanoi hän hitaasti. "Hän ei ole ollenkaan kuollut. Ei kuolleempi kuin minäkään."

"Muutamat ovat rikkoneet lakia vastaan", sanoin minä. "Heidän täytyy kuolla. Toiset ovat jo kuolleet. Näyttäkää meille nyt, missä hänen vanha ruumiinsa on. Se ruumis, jonka hän heitti luotaan, sen vuoksi ettei hän enää sitä tarvinnut."

"Tule tätä tietä, ihminen, joka menit mereen", sanoi harmaa.

Kaikki kuusi näyttivät meille tietä.

Kuljimme tämän sanajalkojen, köynnöskasvien ja puunrunkojen sekamelskan läpi luoteeseen päin.

Silloin kuulimme ääntä, lehdikössä kahisi ja muuan punainen olio syöksähti huutaen ohitsemme. Heti sen perästä syöksyi kiivaasti takaa-ajajen julma hirviö, jonka kuono oli veressä. Se ei ehtinyt pysähtyä ennen kuin se oli aivan keskellämme.

Harmaa hypähti sivulle, M'ling hyppäsi muristen sitä vastaan, mutta työnnettiin syrjään, Montgomery ampui, mutta osumatta, levitti kätensä ja väistyi.

Silloin ammuin minäkin olentoa, joka yhä läheni — ammuin sitä suoraan päähän. Näin sen kamalien piirteitten häviävän laukauksen välkähdykseen, mutta se syöksyi kuitenkin ohitseni, heittäytyi Montgomeryn kimppuun ja tarttui häneen kuolinkamppailuunsa.

Olin nyt yksin M'lingin, kuolleen hirviön ja maassa makaavan Montgomeryn kanssa.

Montgomery nousi hitaasti ja tuijotti pökertyneenä hänen vieressään makaavaan eläinimiseen. Tämä tapaus teki hänet melkein selväksi. Hän kömpi pystyyn.

Harmaa ryömi varovasti esiin viidakosta.

"Katsokaa", sanoin minä, "eikö laki elä? Siinä on seuraus lain rikkomisesta!"

Hän osotti kuollutta hirviötä.

"Hän lähettää tulen, joka tappaa", jatkoi hän matalalla äänellä, toistaen osan lakilitaniaa.

Toiset kokoontuivat paikalle ja seisoivat ääneti tuijottaen.

Lopulta lähenimme saaren toista päätä.

Löysimme puman raadellun ruumiin. Sen lapaluu oli kuulan musertama.

Kaksikymmentä metriä etäämpää löysimme sen, jota haimme.

Hän makasi suullaan tallatussa putkiviidakossa. Hänen toinen kätensä oli ruhjoontunut ranteen kohdalta, ja hänen valkea tukkansa oli veren tahraama. Päälaen olivat puman kypälät musertaneet. Tallatut putket hänen allaan olivat veren tahraamat. Emme löytäneet hänen revolveriaan.

Montgomery käänsi hänet.

* * * * *

Kannoimme Moreaun ruumiin eläinkansan avulla aituukseen. Hän oli raskas, ja saimme levähtää monta kertaa.

Alkoi hämärtyä. Useasti kuulimme näkymättömien olentojen ulvovan ja kirkuvan tien vierellä, ja kerran tuli pieni punainen olento läheltä tollistelemaan meitä, kadoten taas.

Mutta kukaan ei enää käynyt kimppuumme.

Aituuksen portilla erosimme seuralaisistamme. M'ling meni heidän mukanaan.

Panimme oven lukkoon, kannoimme Moreaun pahoin runnellun ruumiin pihalle ja laskimme sen oksavuoteelle.

Sitten menimme laboratorioon ja lopetimme kaikkien elävien olentojen tuskat siellä.

XVIII.

Montgomeryn "lomapäivä".

Tämän tehtyämme ja peseydyttyämme ja syötyämme menimme pikku huoneeseeni vakavasti harkitsemaan tilannetta. Keskiyö oli lähellä.

Montgomery oli melkein selvä, mutta melko lailla hämmennyksissä. Moreaun persoonallisuus oli häneen merkittävästi vaikuttanut. En luule, että hän koskaan oli ajatellut mahdollisuutta, että Moreau saattaisi kuolla. Tämä katastrofi ja niitten tapojen äkillinen muutos, joista kymmenen yksitoikkoisen vuoden aikana oli tullut hänen toinen luontonsa, aiheuttivat kumouksen hänen mielentilassaan.

Hän puhui epämääräisesti ja vastasi vältellen kysymyksiini ja lausui mielipiteensä vain ylimalkaisesti.

"Kuinka tämä maailma sentään on typerä!" huudahti hän. "Mikä sekamelska! — En ole koskaan elänyt — ihmettelenpä, koska oikein alan elää? Kuusitoista vuotta kului kouluikään, jolloin opettajat ärhentelevät ihmiselle, tehden mitä heitä halutti. Viisi vuotta kului Lontoossa, jolloin sai ahdata päähänsä lääketiedettä kaikin voimin — huonoa ruokaa, kurjat asunnot, kurjat vaatteet, kurjia paheita — kaikki vain erehdystä — minulla ei ollut käsitystä paremmasta — ja sitte tämä saari. Kymmenen vuotta täällä!... Mitä kaikki tämä hyödyttää, Prendick? Olemmeko saippuakuplia, jotka joku pikkupoika on pillistään puhaltanut?"

Tuollaiseen puheeseen en voinut vastata juuri mitään.

"Nyt on kysymys siitä, kuinka pääsemme pois tältä saarelta", sanoin minä.

"Mitä hyödyttää päästä pois täältä? Minä olen ulkopuolella kaikkia. Mihin minä voisin ryhtyä? Teillä ei ole hätäpäivää, Prendick. Ukko Moreau parka! Emme voi antaa hänen luittensa vaaleta täällä. Asioitten näin ollen... Ja muuten, mitä tulee eläinkansan kunnollisista jäsenistä?"

"Hyvä", sanoin minä, "sitä saamme ajatella huomenna. Ajattelin, että voisimme laittaa rovion ja polttaa hänen ruumiinsa — ja nuo muut... Mikä hätä eläinkansan sitte olisi?"

"En tiedä. Pelkään, että ne, jotka on tehty petoeläimistä, ennemmin tai myöhemmin käyttäytyvät huonosti. Emmehän voi panna toimeen verilöylyä heidän keskuudessaan, eikö niin? Otaksun että *teidän* ihmisyytenne suosittelisi sitä keinoa?... Mutta ne tulevat muuttumaan. Aivan varmasti ne tulevat muuttumaan."

Hän jutteli tuolla tavoin epämääräisesti, kunnes suutuin.

"Piru vieköön!" ärjäsi hän, purettuani kiukkuani. "Ettekö käsitä, että minun laitani on pahempi kuin teidän?"

Hän meni taas noutamaan viinaansa.

"Juokaa, te loogillisesti puhuva, valkeaksi silattu jumalankieltäjäpyhimys, juokaa!"

"Ei kiitos", sanoin minä, tuimasti katsoen hänen kasvoihinsa lampun keltaisessa valossa, hänen juodessaan itsensä riidanhaluiseen ärtyneeseen mielentilaan.

Tuo aika oli mahdottoman ikävä. Olimme aina epävarmassa pelossa eläinkansan ja M'lingin takia.

Montgomery sanoi, että M'ling oli ainoa, joka todella oli välittänyt hänestä. Yhtäkkiä juolahti hänen mieleensä ajatus.

"Pahus vieköön!" sanoi hän ja tarttui hoiperrellen viinapulloon.

Yhtäkkiä aavistin, mitä hänellä oli mielessä.

"Te olette antamatta tuolle eläimelle viinaa!"

"Eläimelle?" sanoi hän. "Eläin saatte itse olla. Hän ottaa ryyppyänsä kuin kristitty ainakin. Pois tieltä, Prendick!"

"Herran tähden, Montgomery!"

"Pois tieltä!" karjui hän ja tarttui revolveriinsa.

"Hyvä!" sanoin minä ja väistyin, vaikkakin minua halutti käydä hänen kimppuunsa hänen tarttuessaan ovenripaan. Muistin kumminkin loukkaantuneen käteni ja lisäsin vain:

"Menkää eläinten tykö, te olette itsekin eläin."

Hän tempasi oven auki ja kääntyi puoliksi minuun, kuun ja lampun keltaisen valon valaisemana. Hänen silmänsä hehkuivat pörröisten kulmakarvojen alta.

"Te olette juhlallinen lurjus, Prendick, typerä aasi! Te olette aina peloissanne ja kuvittelette mitä hyvänsä. Te ajattelette aina hetkeä, mutta me olemme nyt lopun edessä. Minä aion leikata kurkkuni poikki huomenna, mutta tänä iltana tahdon viettää iloisen lomahetken."

Hän astui ulos kuutamoon.

"M'ling!" huusi hän, "M'ling, veliseni!"

Kolme epäselvää oliota astui esiin hopeankirkkaaseen kuutamoon lahden rannalle. Eräs niistä oli yksi valkoisiin puetuista olennoista, toiset olivat tummia.

He pysähtyivät katselemaan. Sitten näin M'lingin kumaraharteitten ääriviivat, hänen astuessaan esiin aituksen nurkkauksesta.

"Juokaa!" sanoi Montgomery, "juokaa, senkin elukat! Juokaa ja tulkaa ihmisiksi. Paha minut periköön, enköhän vain olekin viisain, tätä ei Moreaukaan tullut ajatelleeksi. Tämä on viimeinen täydellisyys. Juokaa, sanon minä!"

Hän heilutti pulloaan ja astui länteen päin. M'ling käveli lähinnä häntä, toiset etäämpänä.

Menin ovelle. He näkyivät enää vain epäselvästi kuutamossa, kun Montgomery pysähtyi.

Montgomery antoi M'lingille kulauksen pullostaan, sen jälkeen seisoivat he kaikki neljä yhtenä ryhmänä.

"Laulakaa!" huusi Montgomery, "laulakaa kaikki: piru vieköön vanhan Prendickin... Juuri niin. Kerta vielä: piru vieköön vanhan Prendickin!"

Tumma ryhmä hajaantui. Kukin kirkui omalla tavallaan haukkumasanoja minulle tai osottaen muuten huonoa viinapäätään.

Lopuksi kuulin Montgomeryn huutavan: "Oikealle!" jonka jälkeen he hävisivät ja kaikki oli taas hiljaista.

Kuu alkoi laskea. Täysi kuu joka kirkkaana kulki halki tyhjän, sinisen avaruuden. Muurin varjo oli sysimustana, metrin levyisenä juovana jalkaini edessä. Idässä oli meri ääriviivaton, tumma ja salaperäinen pinta, ja meren ja varjon välillä kimalteli tuliperäinen hiekka kuin miljoonat timantit. Takanani loisti punertava valo.

Suljin oven ja menin aitaukseen, missä Moreau makasi viimeisten uhriensa vieressä, metsästyskoirien, laaman ja muutaman muun eläinparan. Hänen täyteläiset piirteensä olivat rauhalliset huolimatta hänen kauheasta kuolemastaan, ja hänen silmänsä tuijottivat kovalla ilmeellään avaruuden kuolleeseen, vaaleaan kuuhun.

Istuuduin kynnykselle ja aloin miettiä tulevaisuuden suunnitelmia.

Aamulla veisin ruokavaroja veneeseen, ja sytytettyäni edessäni olevan rovion lähtisin taas yksin aavalle merelle.

Käsitin, ettei Montgomeryä enää voitaisi pelastaa, että hän itse asiassa oli puoleksi sukua eläinkansalle ja mahdoton tulemaan ihmisten pariin.

En tiedä, kuinka kauan istuin mietteissäni. Ehkäpä tunnin. Mietteeni keskeytti Montgomery, joka palasi.

Kuulin moniäänistä ulvontaa ja kiivasta rää'yntää. Äänet tulivat lahdelta päin. Syntyi hetken hiljaisuus. Sitten kuului taittuvien oksien rätinää, huudot alkoivat uudelleen ja kuului voimakasten iskujen ääntä, mutta en välittänyt siitä.

Hirveä-äänistä laulua alkoi kuulua.

Aloin uudelleen miettiä pakosuunnitelmaani, nousin, otin lampun, menin varastohuoneeseen ja

katselin muutamia astioita, joita sieltä löysin.

Sitten kiinnitti mieltäni muutamien keksilaatikoitten sisältö. Aukaisin yhden laatikon kannen, näin laatikossa punertavan olion ja suljin heti kannen.

Takanani oli piha, jota kuu valaisi, tummine varjoineen. Keskellä pihaa oli rovio, jolla Moreau ja hänen uhrinsa makasivat vierekkäin. Näytti siltä kuin ne olisivat takertuneet toisiinsa viimeisessä kostonkamppailussa. Hänen haavansa ammottivat mustina kuin yö ja niistä tihkuva veri teki tummia pilkkuja hiekkaan. Sitten näin, käsittämättä sitä, ilmiön: punertavan valon, joka hyppi vastakkaisella seinällä.

Luulin, että se oli lekottavan lampunliekin heijastusta ja menin takaisin varastohuoneeseen, jossa hapuilin niin hyvin kuin toiskätinen vain voi. Löysin mitä tarvitsin ja panin tavarat syrjään huomispäivän matkaa varten. Liikkeeni olivat hitaat, ja aika kului nopeasti. Lopulta aamu sarasti.

Laulu loppui. Sitä seurasi valitushuudot. Yhtäkkiä syntyi meteli.

Kuulin huudettavan: "Enemmän! Enemmän!" He tuntuivat riitelevän, ja äkkiä kuului raivoisia huutoja. Menin katsomaan mikä oli hätänä.

Tultuani pihalle kuulin revolverinlaukauksen terävän kuin veitsenviillon melun keskellä.

Syöksyin heti huoneeseeni ja pieneen uloskäytävään. Kuulin jonkun pakkilaatikon takanani luisuvan alas ja sen jälkeen särkyneen lasin kilinää. Mutta en pysähtynyt ottamaan siitä selvää, aukaisin oven ja katsoin ulos.

Lahden rannalla, venehuoneen vieressä, paloi ilotuli, singoten kipunoitaan harmaaseen aamunsarastukseen. Tulen ympärillä tanssi tummia olentoja. Kuulin Montgomeryn huutavan nimeäni.

Silloin juoksin tulta kohti revolveri kädessä. Näin Montgomeryn revolverin leimahtavan, läheltä maata. Hän makasi maassa.

Joku huusi "mestari!" Tumma joukko hajaantui. Tuli leimahteli, ja eläinkansa pakeni kauhistuneena tulostani. Kiihkoissani ammuin pakenevien jälkeen, heidän paetessaan pensasiin. Sitten käännyin maassa makaaviin.

Montgomery makasi selällään karvaisen harmaan eläinhimisen alla. Eläin oli kuollut, mutta sen sormet olivat vielä kiertyneinä Montgomeryn kurkkuun. Pienen matkan päässä makasi M'ling vatsallaan. Hän oli aivan hiljaa, hänen kurkkunsa oli revitty ja hänen kädessään oli vielä rikottu pullo. Kaksi muuta oliota makasi lähellä. Toinen oli kuollut, mutta toinen ähkyi harvakseen ja nosteli päätään.

Nostin harmaan ruumiin Montgomeryn päältä. Sen kynnet vetivät mukanaan hänen takkinsa.

Montgomery oli tummanpunainen kasvoiltaan ja hengitti tuskin enää.

Valelin merivedellä hänen kasvojaan ja panin kokoonkäärityn takkini hänen päänsä alle.

M'ling oli kuollut. Haavottunut olento lähellä tulta — susi-ihminen harmaine kasvoineen — makasi yläruumis vielä kytevässä tuleessa. Eläinparka oli niin pahasti haavottunut, että armeliaisuudesta ammuin sen hengiltä heti. Toinen kummituksista oli valkoisiin puettu härkäihminen. Se oli myöskin kuollut.

Toiset olivat hävinneet. Palasin Montgomeryn luo ja laskeusin polvilleni, kiroten taitamattomuuttani lääketaidossa.

Tuli oli palanut loppuun. Jäljellä oli vain hehkuvaa tuhkaa ja kekäleitä. Kummastelin mistä Montgomery oli saanut puut rovioonsa. Sitten huomasin, että oli tullut aamu, taivas vaaleni, kuu muuttui yhä vaaleammaksi ja taivas yhä sinisemmäksi. Itäinen taivaanranta alkoi punertaa.

Yhtäkkiä kuulin kolahduksen ja sähinää viereltäni ja kääntyessäni huudahdin kauhusta.

Mustaa savua tuprusi aituuksesta, sekaantuen veripunaisiin liekkeihin. Palmunlehvillä katettu katto syttyi tuleen — näin liekkien hyppelävän pitkin kuivia lehtiä. Tulikieli pistihe esiin ikkunastani.

Käsitin heti, mitä oli tapahtunut. Muistin kolahduksen, jonka olin kuullut. Syöksyessäni ulos auttamaan Montgomeryä olin sysännyt lampun kumoon.

Ymmärsin heti pelastusyritysten toivottomuuden. Mieleeni palasi pakoajatukseni ja astuin rannalle etsimään veneitä.

Ne olivat poissa!

Kaksi kirvestä oli rannalla. Montgomery oli polttanut veneet kostaakseen minulle ja estääkseen minua palaamasta ihmisten ilmoille.

Raivo valtasi minut. Minua melkein halutti musertaa hänen typerä kallonsa, hänen siinä maatessaan avuttomana edessäni.

Hän liikutti kättään, niin heikosti ja surkeasti, että raivoni hävisi heti. Hän ähkyi ja aukaisi silmänsä hetkeksi.

Polvistuin ja nostin hänen päätänsä. Hän tuijotti ääneti valoon. Katseemme kohtasivat toisensa. Hän sulki silmänsä ja mutisi ponnistellen:

"Valitan..." Hän näytti viimeisen kerran ponnistavan ajatuksiaan ja mutisi: "Loppu, tämän typerän olemassaolon loppu. Sellaista kurjuutta!..."

Hänen päänsä painui voimaton toiselle puolelle. Ajattelin, että jokin juoma olisi voinut virkistää häntä, mutta ei ollut mitään juotavaa, ei myöskään astiaa, millä noutaa vettä. Hän tuli yhtäkkiä raskaammaksi. Tunsin sydämeni jäätyvän.

Katsoessani hänen kasvoihinsa ja tunnustellessani hänen rintaansa huomasin, että hän oli kuollut, ja juuri kun hän kuoli, nousi aurinko taivaanrannalta, muuttaen tumman meren hohtoiseksi valomereksi. Hänen kasvoilleen levisi kuin sädekehä.

Annoin hänen päänsä hiljaa painua aluselle, jonka olin tehnyt, ja nousin.

Edessäni oli meren ääretön, välkkyvä ulappa — kauhea yksinäisyys, josta jo olin niin paljon kärsinyt! — Takanani oli saari, hiljaisena ja äänettömänä aamunnousussa; eläinkansa oli vaiti ja näkymättömissä. Aituus paloi rätisten, kaikkine varastoineen ja ampumavaroineen. Yhtäkkiä kuului räjähdys, liekit leimahtivat korkealle. Raskas savu painui lahdelle ja vyöryi puitten latvojen yli rotkoon päin. Vierelläni oli viiden ruumiin hiiltyneet jäännökset.

Nyt tulivat eläin ihmiset viidakosta, hartiat kumarassa ja epämuodostuneet kädet kömpelössä asennossa, luoden minuun ihmetteleviä, vihamielisiä katseita lähestyessään minua.

XIX.

Yksin eläinkansan parissa.

Katselin heihin ja koetin lukea kohtaloni heidän silmistään.

Puolustuksekseni voin käyttää vain toista kättäni. Taskussani oli minulla revolveri, josta oli kaksi patruunaa ammuttu. Veneitten jäännösten joukossa olivat molemmat kirveet. Vuoksi nousi takanani.

Nyt kysyttiin rohkeutta. Katsoin pelottomasti kummituksiin. Ne väistivät katsettani ja haistelivat avoimin sieraimin ruumiita, jotka makasivat hiekalla takanani. Astuin pari askelta ja otin käteeni susi-ihmisen vierestä verentahraaman ruoskan ja paukuttelin sillä.

Kuvatukset pysähtyivät.

"Tervehtikää!" komensin minä. "Kumartukaa."

He epäröivät. Yksi ainoa notkisti polveaan. Sydän kurkussa toistin käskyäni ja astuin lähemmäs. Toinen polvistui nyt ja sen jälkeen loput kaksi.

Käännyin ja menin ruumiiden luo, pitäen silmällä noita polvistuvia petoja, kuin näyttelijä, joka kohtaa katsojain katseet.

"He rikkoivat lakia vastaan!" sanoin minä jalallani osottaen lainlukijaa. "He ovat tapetut, yksinpä lain tulkitsijakin. Vieläpä hänkin toinen, jolla oli ruoska. Laki pysyy lakina. Laki on suuri! Tulkaa katsomaan!"

"Ei kukaan välty!" sanoi joku heistä astuen lähemmäs haistamaan.

"Ei kukaan välty!" sanoin minä. "Kuulkaa siis käskyni ja totelkaa!"

He nousivat katsellen kysyvinä toisiinsa.

Käskin heidän pysymään paikoillaan, pistin kirveet kädenkannikkeeseeni, käänsin Montgomeryn ruumiin ja otin hänen revolverinsa, jossa vielä oli kaksi patruunaa. Hänen taskuistaan löysin vielä puolitusinaa ammuksia.

"Kantakaa hänet", sanoin ruoskanvarrella viitaten ruumiiseen, "tuonne ja heittäkää mereen."

He lähestyivät silmännähtävästi yhä peläten Montgomeryä, mutta vielä enemmän punaista paukkuvaa ruoskaani, ja hetken epäröinnin ja ruoskan paukuttelun jälkeen kantoivat he ruumiin rannalle ja astuivat taakkoineen pari askelta veteen.

"Kantakaa hänet kauas!" käskin minä.

He astuivat edelleen kunnes vesi nousi yläpuolelle rinnan ja katsoivat minuun.

"Laskekaa irti!" sanoin minä, ja molskahtaen katosi Montgomeryn ruumis mereen.

Rinnassani tuntui omituiselta, ja sanoin värisevin äänin?

"Hyvä on!"

He palasivat kiireesti ja tuskaisina jättäen jälkeensä pitkiä juovia hopealta välkkyvään veteen. He pysähtyivät vedenrajalle ja tähytivät merelle, aivan kuin odottaen, että Montgomery olisi palannut kostamaan tällaisen kohtelun.

"Nyt nuo muut!" sanoin minä viitaten toisiin ruumiisiin.

He pelkäsivät paikkaa, johon Montgomery oli laskettu, ja kahlasivat pitkän matkan päähän siitä ennen kuin he laskivat toiset ruumiit mereen.

Katsellessani M'lingin raadeltuja jäännöksiä kuulin takaani keveitä askeleita. Kääntyessäni näin hyenasian kymmenisen metrin päässä. Se kulki pää alaspäin, tuijotti minuun ja painoi epämuodostuneita käsiään kylkiinsä. Kääntyessäni pysähtyi se jääden kumaraan asentoon ja katsellen toisaanne.

Silmänräpäyksen kuluttua seisoimme vastakkain. Pudotin ruoskan ja tartuin revolveriini. Aioin heti vähimmästä aiheesta tappaa tuon saaren pahimman enää elossa olevan pedon. Tämä saattaa tuntua petolliselta, mutta se oli päätökseni. Pelkäsin paljon pahemmin sitä kuin kahta muuta saaren kummitusta yhteensä. Sen henki uhkasi omaa henkeäni.

Hieman rauhotuttuani komensin:

"Tervehdi, kumarru!"

Peto murisi ja näytti hampaitaan.

"Kuka olet sinä, jolle minun pitäisi niin tehdä..?"

Nostin revolverin, tähtäsin ja laukaisin heti. Kuulin olennon ulvahtavan heittäytyessään syrjään ja paetessaan. Käsitin ampuneeni harhaan ja viritin hanan uudelleen.

Mutta peto oli jo kaukana hyppien oikealle ja vasemmalle. En uskaltanut toistamiseen ampua harhalaukausta. Elukka katsahti taaksensa, juoksi vinosti lahteen päin ja hävisi hulmahtelevien savupilvien taakse.

Käännyin nyt totteleviin palvelijoihini ja käskin heidän laskea irti ruumiin, jota he parhaillaan kantoivat. Lopuksi palasin paikalle, millä veneet olivat palaneet, ja hävitin veritahrat peittämällä ne hiekalla.

Kädelläni viitaten jätin hyvästi palvelijoilleni ja lähdin viidakkoon lahden yläpuolella.

Revolveri oli valmiina kädessäni, ruoskan pistin kirveitten joukkoon kannikkeeseen. Tahdoin olla yksin, voidakseni rauhassa harkita asemaani.

Kauhea seikka, jota nyt tulini ajatelleeksi, oli se, ettei minulla ollut paikkaa, missä voisin turvallisesti nukkua.

Ihmeteltävän pian olivat voimani palanneet saarelle tuloni jälkeen, mutta vieläkin helposti hermostuin

ja levottomuus valtasi mieleni vaikeata tilaani ajatellessani. Käsitin, että minun oli mentävä noiden eläinheimien luo ja koetettava saavuttaa heidän luottamuksensa. Mutta rohkeuteni petti minut ja aloin astella lahtea alaspäin länteen, palavan rakennuksen ohi, erääseen paikkaan, mistä matala koralliniemeke ulkoni riuttaan päin.

Siellä saatoin rauhassa mietiskellä, selkä mereen ja kasvot maahan päin, voidakseni olla turvassa yllätyksiltä.

Siinä istuin nyt, leuka polvia vasten, auringon paahtaessa päälakeani, levottomuuteni yhä kasvaessa mietiskellen keinoja, miten säilyttää henkeni apua odotellessa, jos nyt koskaan sitten apua saisin.

Koetin mahdollisimman tyyneästi harkita koko asemaa, mutta en kyennyt hillitsemään mielenliikutustani.

Ajatukseni askartelivat Montgomeryn ennustuksessa: "He tulevat muuttumaan, he tulevat varmasti muuttumaan!" Ja mitä Moreau oli sanonut? "Itsepintainen eläimen luonto saa päivä päivältä yhä suuremman vallan heissä."

Ajattelin hyenasikaa. Ellen minä tappanut tuota olentoa, tappaisi se minut, siitä olin varma... Lain tulkitsija oli kuollut. Sitä pahempi minulle!... He tiesivät nyt, että mekin, joilla oli ruoskat, voitiin tappaa yhtä hyvin kuin hekin...

Ehkäpä he jo olivat tuolla viidakossa väijymässä minua, odottaen vain sopivaa hetkeä syöstäkseen kimppuuni. — Liittoutuivatko he minua vastaan? Mitä hyenasika sanoi heille?

Mielikuvitukseni raastoi minut mukaansa järjettömän pelon hyllyvälle maaperälle.

Mietiskelyäni häiritsi merilintujen huudot, niiden parveilla jonkin mustan esineen ympärillä, joka oli ajautunut rannalle aituuksen kohdalle. Tiesin, mikä esine oli, mutta minulla ei ollut kyllin rohkeutta mennä karkottamaan lintuja.

Aloin kävellä edestakaisin ja lähdin lopulta astumaan päinvastaiseen suuntaan pitkin rantaa aikoen lähestyä rotkon majoja tarvitsematta mennä viidakkoon, jossa eläinheimet helposti olisivat voineet käydä kimppuuni väijytyksestä.

Astuttuani noin kilometrin matkan näin erään eläinkansan jäsenen lähestyvän minua rantapensaikosta.

Olin niin hermostunut, että vaistomaisesti tartuin revolveriini. Eivät edes olennon rauhalliset eleet tyyntäneet minua.

"Mene tiehesi!" huusin minä. Kyyristelevä olento muistutti sangen paljon koiraa. Se vetäytyi vähäsen taaksepäin, kuin koira, jota käsketään kotiin. Se seisahtui taas ja katsoi minuun pyytäen ruskeilla koiransilmillään.

"Mene matkaasi!" huusin uudelleen. "Älä tule tänne!"

"Enkö saa tulla luoksesi?" kysyi olento.

"Et, mene matkaasi!" toistin käskyni ja paukautin ruoskallani. Panin sen jälkeen ruoskan hampaitteni väliin ja kyyristyin ja otin maasta kiven, jolla karkotin koiraimisen.

Yksin saavuin sitten eläinkansan rotkole, kätkeydyin viidakkoon ja pidin silmällä noita olentoja, nähdäkseni, minkä vaikutuksen Moreaun kuolema ja aituksen palo oli heihin tehnyt.

Huomasin nyt, kuinka typerä pelkoni oli ollut. Jos koko ajan olisin ollut yhtä ankara kuin aamulla, olisin voinut ottaa käsiini Moreaun jättämän valtikan ja hallita eläinkansaa. Nyt olin jättänyt tilaisuuden käyttämättä ja alentunut vain tavalliseksi toverien johtajaksi.

Päivemmällä tuli joitakin heistä esiin istuutuen kuumalle hiekalle. Nälän ja janon käskevä pakko voitti pelkoni. Astuin esiin piilostani ja lähestyin revolveri kädessä hiekalla istujia. Eräs heistä, muuan susinainen, käänsi päätänsä tuijottaen minuun. Toiset tekivät samaten, mutta ei kukaan noussut tervehtimään minua. Olin liian uupunut ryhtyäkseni kiistelemään niin monen kanssa, enkä sen vuoksi ollut huomaavinani heidän käyttäytymistään.

"Tahdon ruokaa", sanoin aivan kuin anteeksi pyytäen ja astuin lähemmäs.

"Majoissa on ruokaa", sanoi härkäihminen, laiskasti katsoen toisaanne.

Menin heidän ohitse melkein tyhjään rotkoon. Eräässä tyhjässä majassa söin jonkun hedelmän, ja

pantuani muutamia puoleksi mädänneitä oksia oven eteen, asetuttuani pitkäksi kasvot päin ovea ja pantuani revolverin käden ulottuville vaati luonto osansa näitten kolmenkymmenen tunnin räsitusten jälkeen, ja minä vaivuin herkkään uneen, luottaen siihen, että tuo yksinkertainen ovensulku varottaisi minua ratinallaan, jos joku tulisi minua häiritsemään.

XX.

Eläinkansan muuttuminen.

Näin oli minusta tullut tohtori Moreaun saaren eläinkansan jäsen. Herätessäni vallitsi ympärilläni synkkä pimeys. Nousin istualleni ihmetellen missä olin. Käsivarttani särki. Kuulin ulkoa käheää keskustelua. Sitten huomasin, että ovivarustukseni oli hävinnyt ja että majan suu oli avoinna. Revolveri oli yhä kourassani.

Kuulin hengitystä ja huomasin lähelle viereeni kyyristyneen olennon. Pidättelin hengitystäni ja koetin katsoa, mikä tämä oli. Olento alkoi liikahtella melkein huomaamattomasti, ja lopuksi tunsin jotakin kosteaa ja lämmintä liukuvan käteni yli.

Kaikki lihakseni vetäytyivät kokoon, ja tempasin käteni pois. Tukahutin kauhunhuudon, joka oli pääsemäisillään huuliltani ja pusersin revolverinkahvaa.

"Kuka siellä?" kysyin käheästi ja ojensin revolverini.

"Minä, herra."

"Kuka sinä olet?"

"Sanovat, ettei ole enää herraa. Mutta minä tiedän, minä tiedän. Minä kannoin ruumiit mereen, oi sinä mereen kävijä, niitten ruumiit, jotka tapoit. Minä olen orjasi, herra."

"Sinutko tapasin rannalla?"

"Minut, herra."

Olento oli ilmeisesti uskollinen, sillä se olisi vaivatta voinut hyökätä kimppuuni nukkuessani.

"Hyvä on", sanoin ojentaen käteni uutta nuolevaa suutelemista varten. Aloin käsittää, mitä tämä merkitsi, ja rohkeuteni kasvoi.

"Missä muut ovat?" kysyin.

"He ovat hulluja. He ovat mielettömiä", sanoi koiraihminen. "He ovat tuolla ja sanovat: 'herra on kuollut; ruuskamies on kuollut. Mereen kävijä on niinkuin me. Meillä ei ole herraa, ei ruoskia, ei tuskien huonetta enää. Kaikki tuo on loppunut. Me rakastamme lakia ja tahdomme sen täyttää; mutta ei enää koskaan ole meillä herraa, ruoskia, tuskien huonetta'. Näin he sanovat, herra, mutta minä tiedän, minä tiedän."

Hapuulin pimeässä koiraihmissen päätä ja taputin sitä ja sanoin vielä kerran:

"Hyvä on."

"Nyt sinä tapat heidät kaikki", sanoi koiraihminen.

"Niin, tapan heidät kaikki, sitten kuin muutama päivä on kulunut ja erinäisiä asioita on tapahtunut. Säästän vain ne, joille sinä haluat armoa, kaikki muut muserran."

"Kenen herra tahtoo tappaa, sen hän tappaa", virkahti koiraihminen äänessään tyytyväinen sävy.

"Ja jotta heidän syntinsä kasvaisi", sanoin, "annan heidän elää hulluudessaan kunnes heidän aikansa on täyttynyt. Heidän ei vielä tarvitse tietää, että minä olen herra."

"Herran tahto on suloinen", sanoi koiraihminen rotunsa nöyryydellä.

"Mutta yksi heistä on rikkonut", sanoin minä. "Hänet minä tapan heti kun hänet kohtaan. Kun sanon

sinulle *'tuossa hän on'* on sinun käytävä hänen kimppuunsa. — Ja nyt minä menen miesten ja naisten joukkoon, jotka ovat kokoontuneet tuonne."

Majan aukko pimeni hetkeksi koiraihmissen astuessa ulos. Minä seurasin häntä ja tulini melkein samaan paikkaan, missä olin ollut silloin kuin Moreau koirineen tuli minua kiinniottamaan. Mutta nyt oli yö, ja vieressäni oleva rotko oli pikimusta. Aurinkoisen vihreän rinteen asemesta näin punaisen tulen, jonka ääressä liikkui kumaroita, kummallisia olentoja. Etäämpänä muodostivat paksujen puitten mustat latvat tumman kehyksen tälle kuvalle. Kuu nousi parhaillaan rotkon reunan yläpuolelle, ja sumujuova kulki kuin silta yli sen pinnan. Sumu oli kuumasta lähteestä nousevaa höyryä.

"Seuraa minua", sanoin rohkaisten mieleni, ja vierekkäin astuimme edelleen välittämättä tummista olennoista, jotka majojen ovilta minua katselivat.

Ei kukaan tulen äärellä istujista yrittänytkään tervehtiä — useimmat eivät mieltänsä osottaen olleet näkevinäänkään minua. Etsin katseillani hyenasikaa, mutta sitä ei näkynyt. Tulen ääressä istui kumarassa parikymmentä eläinihmistä keskenään lörpötellen ja tuleen tirkistellen.

"Hän on kuollut, hän on kuollut, herra on kuollut", kuulin apinaihmissen sanovan oikealta puolen minua. "Tuskien huone on poissa — *ei ole* enää tuskien huonetta."

"Hän ei ole kuollut!" sanoin kovalla äänellä. "Hän näkee nytkin meidät!"

He hätkähtivät. Kaksikymmentä silmäparia tähysti minuun.

"Tuskien huone on poissa", lisäsin minä, "mutta se palaa takaisin. Te ette näe mestaria, mutta hän näkee teidät ylhäältä."

Varmuuteni hämmästytti heitä. Eläin saattaa olla sekä villi että viisas, mutta valehtelemiseen tarvitaan ihminen.

"Mies käsi siteessä puhuu merkillisiä asioita", lausui muuan eläinihminen.

"Minä sanon teille, että totuus on sanojeni mukainen!" sanoin. "Mestari ja tuskien huone palaavat takaisin. Voi sitä, joka rikkoo lakia vastaan!"

He töllistelivät hämmästyksissään toisiinsa.

Teeskennellyn välinpitämättömänä aloin kaivella kirveelläni hiekkaa. He katselivat tekemiäni syviä uria.

Satyyri lausui epäilevänsä; vastasin hänelle; muuan pilkullisista kummituksista lausui vastaväitteitään ja vilkas keskustelu syntyi tulen ääressä.

Hetki hetkeltä tulini yhä vakuutetummaksi siitä, että voin tuntea oloni varmaksi. Puhuin heille nyt ilman epäröintiä, joka aluksi oli minua kiusannut, kun olin niin kiihdyksissäni. Tunnin kuluttua olin todella saanut monet heistä uskomaan puhuneeni totta, mutta useimmat olivat kuitenkin kahden vaiheella.

Tähystin tarkkaan vihollistani, hyenasikaa, mutta se ei näyttäytyntytkään. Toisinaan saatoin hätkähtää epäilyttävän liikkeen takia, mutta luottamukseni kasvoi kuitenkin hetki hetkeltä.

Kuun alkaessa painua taivaanrantaan alkoivat he toinen toisensa perään haukotella (näyttäen mitä eriskummallisimpia hampaita kuutamossa) ja vetäytyivät vähitellen majoihinsa solassa.

Peläten pimeyttä ja äänettömyyttä seurasin heitä, tietäen varsin hyvin, että olin paremmassa turvassa monen kuin yhden ainoan kanssa heistä.

Täten alkoi pisin jakso oleskelustani tohtori Moreaun saarella.

Tuosta yöstä saarelta lähtöön asti sattui vain yksi ainoa tapaus, joka on maininnan arvoinen, vaikkakin yhtä mittaa sattui epämiellyttävyyksiä ja koko oloni oli vain yhtämittaista kiusallista epävarmuutta.

Sivuutan siis tuon ajan ja kerron vain yhden tapahtuman niitten kymmenen kuukauden ajalta, jotka vietin eläinkansan parissa, noitten puoliksi ihmismäisten eläinten hyvänä ystäväni. Muistissani on paljon, josta voisin kertoilla — asioita, joista antaisin oikean käteni, jos sillä voisin unohtaa ne. On kummallista — kun sitä nyt ajattelen — kuinka pian noitten kuvastusten tavat tarttuivat minuun ja saavutin heidän luottamuksensa. Luonnollisesti riitelin toisinaan heidän kanssaan ja ruumiissani on vieläkin heidän hampaitensa jälkiä, mutta hyvin pian hankki terävä kirveeni ja kivenheittotaitoni tarpeellisen arvovalan minulle.

Bernhardilais-koiraihmiseni uskollisuus oli arvaamattoman hyödyllinen minulle. Huomasin, että noitten olentojen kunnioituksenkäsitelmä hyvin yksinkertaisesti perustui vain kykyyn aikaansaada syviä haavoja. Kerskumatta voin sanoa, että saavutin eräänlaisen esivalta-aseman eläinkansan keskuudessa. Joku heistä, joita jossakin kiistassa olin pahasti haavottanut, kantoi tosin kaunaa minua kohtaan, mutta nämä tunteet purkautuivat vain irvistykseen selkäni takana.

Hyenasika vältti minua ja minä olin aina varuillani sen takia. Koiraihmiseni, joka ei koskaan väistynyt viereltäni, vihasi ja pelkäsi sitä sanomattomasti, ja todella luulen, että tämä oli perussyy tuon olennon uskollisuuteen.

Pian huomasin, että hyenasika oli maistanut verta ja kulkenut leopardi-ihmisen jälkiä. Se rakensi itselleen pesän jonnekin metsään ja eli yksinäisyydessä.

Kerran koetin saada eläinkansan lähtemään sen ajoin, mutta siihen puuttui minulta mahtia. Monta kertaa koetin yllättää hyenasian pesäänsä, mutta se oli aina liaksi viekas, se joko näki tai vainusi minut ja pääsi aina pakoon. Se teki jokaisen metsäpolun epävarmaksi sekä minulle että eläinkansalle, asettumalla väijyksiin. Koiraihminen tuskin uskalsi jättäytyä seurastani.

Ensimmäisen kuukauden kuluessa oli eläinkansa jokseenkin ihmismäinen, ensi aikaan verraten, ja vieläpä voin kiittää itseäni siitä, että he eivät ainoastaan sietäneet minua, vaan vieläpä olivat ystävällisiäkin. Pieni punertava olio oli hassunkurisesti minuun kiintynyt ja alkoi seurata minua kaikkialle, mutta apinaihminen suututti minua. Se väitti — koska sillä oli viisi sormeaa — olevansa ainoa vertaiseni ja jutteli koko joukon tunkeilevaa roskaa. Muuan seikka näytti minusta hauskalta. Sillä oli mielikuvituksellinen kyky yhdistellä uusia sanoja. Sen mielestä kai kieli oli vain sitä varten, että voitaisiin löpötellä joukottain eri nimityksiä. Hän nimitti sitä "suuriksi ajatuksiksi", erotukseksi "pienistä ajatuksista" — eli tavallisista terveistä arkiharrastuksista. Jos lausuin jotakin, jota se ei ymmärtänyt, oli sen tapana ylistää suuresti sanojani ja pyytää minua toistamaan ne. Se opetteli ne ulkoa ja rehenteli sitten niillä — yhdistäen ne joihinkin tolkuttomiin sanoihin — muitten keskuudessa. Kaikkea yksinkertaista ja helposti ymmärrettävää piti se arvottomana. Minä keksin muutamia hullunkurisia "suuria ajatuksia" hänen erikoiskäyttöään varten. Luulen nyt, että tuo apinaihminen oli typerin olento, minkä koskaan olen nähnyt, se oli kehittänyt inhimillisen typeryyden ihmeellisen pitkälle, menettämättä silti hitustakaan apinan luonnollisesta yksinkertaisuudesta.

Näin oli, kuten sanottu, ensi viikkojen aikana eläinkansan parissa ollessani. Tuona aikana pitivät ne kunniaa "lain" määräämiä tapoja, ja käyttäytyivät varsin kunnollisesti.

Kerran löysin toisen hyenasian raateleman kaniinin — siinä kaikki.

Vasta toukokuussa huomasin heidän esiintymisensä ja puheensa todellisesti muuttuneen. Heidän äänensä muuttui karkeammaksi ja heidän haluttomuutensa jutteluun lisääntyi.

Apinaihminen löpöttely kasvoi, mutta se muuttui yhä epäselvemmäksi, yhä apinamaisemmaksi. Muutamat taas näyttivät kokonaan menettävän puhekykynsä, vaikkakin he vielä ymmärsivät, mitä heille sanoin. Voitteko kuvitella mielessänne puheen, joka kerran on ollut selvä ja puhdas, muuttuvan kurkkuaanteiksi, menettävän sävynsä ja merkityksensä ja palautuvan yksityisiin äänneisiin?

Pystyssä käynti alkoi heistä myöskin olla yhä vaikeampaa. Yllätin usein jonkun heistä nelin ryömin liikkumasta ja kykenemättömänä enää pystyyn nousemaan. He häpesivät tätä kyvyttömyyttään. He alkoivat yhä kömpelömmiin pitää esineitä käsissään, alkoivat juoda ja syödä yhä enemmän eläimen tavalla j.n.e. Muistin, mitä Moreau oli sanonut itsepintaisesta eläimellisestä verestä. He vaipuivat yhä nopeammin takaisin entiseen eläimen tilaansa.

Muutamat heistä — panin erikoisesti merkille, että nämä kaikki olivat vaimonpuolta — alkoivat halveksia häveliäisyyden lakeja, yleensä ollenkaan häpeilemättä. Toiset taas yrittivät, vieläpä aivan julkisestikin, hyökkäillä yksiaivoisuutta vastaan. Laki menetti yhä enemmän arvovaltaansa. En halua enempää kosketella tätä epämieluisia aihetta.

Koiraihmiseni muuttui huomaamatta koiraksi uudelleen. Se tuli yhä mykemmäksi ja hiljaisemmaksi, karvaisemmaksi ja nelijalkaisemmaksi. Tämä tapahtui niin vähitellen, että tuskin huomasinkaan muutosta toverista vierelläni lönkyttäväksi koiraksi.

Kun huolimattomuus ja epäjärjestys päivä päivältä vain lisääntyivät, muuttui majojen välinen kujanne, joka ei koskaan ollut ollut miellyttävä, niin inhottavaksi, että jätin sen, muutin saaren päinvastaiselle puolelle ja rakensin puitten oksista majan Moreaun aituuksen mustien raunioitten keskelle. Huomasin, että muinaisten kauhujen ja tuskien muisto teki tämän paikan minulle turvallisimmaksi eläinhihmisten mahdollisilta pahoilta aikeilta.

Olisi mahdotonta yksityiskohdittain kuvailla noitten kuvatusten rappeutumista — mitenkä heidän

ihmisominaisuutensa päivä päivältä heikkenivät, mitenkä he heittivät vaatteet ja peitteet päältään, mitenkä karva alkoi peittää heidän paljaita jäseniään, kuinka heidän otsansa muuttui yhä luisummaksi ja heidän kasvonsa yhä kuonomaisemmaksi, kuinka minusta lopuksi tuntui kauhealta edes muistellakaan, että aluksi olin pitänyt heitä melkein ihmisinä.

Muutos tapahtui hitaasti, mutta ehdottomasti. Mitään äkkinäistä muutosta en huomannut kanssakäymisessämme. Vielä saatoin oleskella heidän parissaan aivan turvallisena, koska heidän luisumisensa eläintä kohti ei osottanut minkäänlaista eläimellisen vaiston äkillistä esiinpurkautumista.

Mutta minä aloin pelätä, että tämä purkautuminen pian saattaisi tapahtua. Koiraihmiseni seurasi minua majaan, ja hänen valppauttaan sain kiittää siitä, että toisinaan voim nukkua rauhassa. Pikku punertava eläin ihminen jätti minut lopuksi arkana ja levottomana, palatakseen entiseen elämänsä puitteen oksille. Olimme juuri sillä asteella, jota voidaan verrata eläintenkesyttäjän "onnellisiin perheisiin", jos hän onnistuttuaan kesyttää erilaisia eläimiä elämään yhdessä jättäisi ne oman onnensa nojaan.

Tietystikään näistä olennoista ei tullut sellaisia villieläimiä, joita lukija on nähnyt eläintarhoissa, tavallisia karhuja, susia, tiikereitä, härkiä, sikoja ja apinoita. Niissä oli aina jotain omituista, Moreau kun aina oli sekottanut eri eläinlajeja toisiinsa. Joku niistä oli ehkä pääasiallisesti kissamainen, toinen taas härkämäinen, mutta kaikissa oli myöskin toisen eläimen piirteitä, siis jonkinlaista yleistettyä eläimellisyyttä, joka tuli esiin erinäisistä taipumuksista. Sangen usein kummastutti minua myöskin ihmismäisyyden häipyvät jäännökset, esim. tilapäinen puhekyvyn palautuminen, etukäpälän odottamaton kätevyys, kömpelö yritys kävellä pystyssä.

Minussakin oli täytynyt tapahtua omituisia muutoksia. Vaatteeni olivat vain kellahtuneita riepoja, joitten välistä päivän parkitsema nahka paistoi. Tukkanani tuli pitkäksi ja takkuiseksi. Väitetäänpä vieläkin, että katseeni on omituisen terävä ja huomioissaan nopea.

Alussa vietin valoisan ajan päivästä lounaassa olevan lahden rannalla, tähystäen jotakin laivaa ulapalta. Toivoin ja rukoilin saavani nähdä sellaisen. Otaksuin, että *Ipecacuanha* palaisi vuoden kuluessa, mutta sitä ei kuulunut.

Viisi kertaa näin taivaanrannalla purjeen ja kerran höyrylaivan savun, mutta ainoakaan noista aluksista ei tullut saarelle. Joka kerta sytytin rovion, joka minulla aina oli varalta valmiina, mutta arvattavasti luultiin sitä vain tulivuorenpurkaukseksi, joista saari oli tunnettu.

Vasta syys- tai lokakuussa aloin ajatella lautan rakentamista.

Käsivarteni oli tällöin jo parantunut, joten saatoin taas käyttää kumpaakin kättäni.

Ensiksi tuntui avuttomuuteni kamalalta. En koskaan ollut tehnyt timperin työtä, ja päivä toisensa perästä kului yrityksiini kaataa puita ja liittää niitä yhteen.

Minulla ei ollut tähän työhön köysiä eikä muitakaan soveliaita aineksia. Köynnöskasvit eivät olleet kyllin vahvoja eikä notkeita, ja huolimatta kaikesta tieteellisestä kasvatuksestani en kyennyt niitä siksi tekemään.

Yli viikon pöyhin aituksessa ja veneitten palopaikalla etsien nauvoja ja muita metallinpalasia, joita voisoin käyttää lautantekoon. Joskus tuli joku saaren olennoista katselemaan puuhiani, juosten heti tiehensä huutaessani sille.

Alkoivat sitten sateet ja myrskyt ja ukonilmat, jotka suuresti haittasivat työtäni, mutta lopuksi sain lauttani kuitenkin valmiiksi.

Olin peräti ihastunut siihen. Mutta kun aina olin ollut epäkäytännöllinen, olin rakentanut sen kauas rannasta, ja ennen kuin olin sen saanut vedetyksi vedenrajaan, oli se hajonnut. Ehkäpä onnekseni en sitä veteen saanut. Mutta lautan hajotessa oli epätoivoni niin suuri, että monta päivää istuin rannalla ja mietin kuolemaa.

Mutta koskaan ei minua kuitenkaan haluttanut kuolla, ja muuanna päivänä sattui jotakin, joka varotti minua antamasta päivien kulua tällä tavoin typerään toimeettomuuteen.

Lojuin majaan ympäröivän muurin varjossa, kun tunsin jotakin kylmää paljailta kantapäilläni.

Kääntyessäni näin tuon pienen punertavan olennon vilkuilevan silmillään.

Se oli jo aikaa sitten menettänyt puhekykynsä, ja pikku eläimen vikkelyys ja hieno karva olivat päivä päivältä kasvaneet. Lyhyet kynnet olivat tulleet yhä pitemmiksi. Huomatessaan, että olin sen nähnyt, päästi se ähisevän äänen, astui kappaleen matkaa viidakkoon päin ja katsoi minuun.

Ensiksi en käsittänyt hänen tarkotustaan, mutta sitten juolahti mieleeni, että hän ehkä halusi minua mukaansa. Seurasinkin häntä, vaikkakin hyvin hitaasti, sillä päivä oli tavattoman kuuma. Saavuttuaan puitten luo kiipesi olento puuhun, sillä se liikkui nopeammin puitten oksilla ja niistä riippuvilla köynnöksillä kuin maassa.

Yhtäkkiä näin tallatulla paikalla hirveän näyn. Koiraihmiseni makasi kuolleena maassa, ja sen vieressä oli pitkällään hyenasika epämuodostuneilla kynsillään repien vielä värisevää lihaa, kaluten sitä ja muristen mielihyvystä.

Lähestyessäni tuota petoa nosti se päätään ja katsoi minuun, huulet paljastivat sen veriset hampaat ja se murisi uhkaavasti. Se ei ollut peloissaan eikä häpeissään, viimeinenkin ihmisyyden pisara oli siitä hävinnyt. Astuin askelen lähemmäs ja kohotin revolverini — lopultakin oli peto käsissäni!

Eläin ei aikonutkaan paeta, sen korvat vetäytyivät taaksepäin, niskakarvat nousivat pystyyn ja se kyyristyi syöksyyn.

Tähtäsin sitä silmäin väliin ja ammuin.

Samassa silmänräpäyksessä hyppäsi peto, suoraan minun päälleni. Kaaduin maahan kuin keila. Peto hapuili kynsillään kurkkuani. Kaaduin sen alle, mutta onneksi sattui laukaus, ja peto oli kuollut jo hypätessään.

Kömmin inhottavan elukan alta, nousin vavisten ja katsoin sen värisevää ruumista.

Olin siis päässyt siitä vaarasta, mutta käsitin, että se ei ollut ainoa. Kahta innokkaammin aloin rakentaa uutta lauttaa. Työ tekijäänsä neuvoo, ja onnistuin yhä paremmin, mutta suurin vaikeuteni oli kuitenkin vesiastian keksiminen. Jos saarella olisi ollut savea, olisin yrittänyt savenvalajan ammattia.

Sillä välin tähystelin edelleen merelle, ja lopulta näin purjeen lähenevän saarta.

Sytytin heti suuren valkean, enkä malttanut edes syödä tai juoda, vaan seisoin yhä päivän ja tulen paahteessa, kunnes päätäni alkoi pyörryttää. Huomasin purjeen kuuluvan pienehköön alukseen, mutta lopuksi peitti yön pimeys sen silmiltäni.

Koko yön lisäsin puita rovioon, ja aamun koitteessa oli purje tullut lähemmäksi, ja näin nyt, että se oli laivaveneen lokertipurje. Kaksi miestä istui veneessä, toinen etukeulassa, toinen peräsimestä. Huusin ja melusin, mutta he eivät näyttäneet kuulevan. Vene purjehti merkillisesti, vuoroin se nousi tuuleen, vuoroin laski. Lopuksi ajautui se maihin lahden rannalle, sata metriä aituuksesta. Juoksin veneen luo. Miehet olivat kuolleet ja jo niin mädänneet, että ruumiit hajosivat koskettaessani niihin. Toinen oli punatukkainen, aivan kuin *Ipecacuanha* n kapteeni, ja veneen pohjalla oli likainen valkoinen kapteenin lakki.

Seisoessani veneen vieressä lähestyi kolme saaren kuvatusta nuuskien minua. Minut valtasi kammo, astuin veneeseen ja työnsin sen vesille. Kaksi pedoista, susia, tuli lähemmäs kuono väristen ja kiiluvien silmin; kolmas oli tuo inhottava hirviö, karhun ja härän sekotus.

Nähdessäni noitten surkeitten olentojen lähenevän ja kuullessani niiden murisevan toisilleen paljastaen välkkyvät hampaansa, valtasi minut mieletön kauhu. Laskin purjeen alas, tartuin airoihin ja sousin kauemmas lahdelta. En voinut edes katsahtaa taakseni.

Nukuin yön veneessä riutan ja saaren välissä, ja aamulla täytin veneessä olevan astian lähdevedellä. Niin kärsivällisenä kuin suinkin kykenin olemaan tuossa tilanteessa kokosin hedelmiä ja ammuin kaksi kaniinia kolmella viimeisellä patruunallani. Petojen pelosta olin kätkenyt veneen erääseen riutan poukamaan.

XXI.

Yksin.

Illalla työnsin venheeni rannasta. Vieno tuuli kuljetti sitä tynesti ja hiljalleen, ja kauhea saari pieneni pienenemistään savupatsaan hälvetessä kuumaan auringonlaskuun. Valtameri ympäröi minut peittäen lopulta kokonaan tuon kamalan paikan silmiltäni. Aurinko heitti viimeiset loistavat säteensä pilviin, hävisi kuin hohtava esirippu avaten eteeni sinertävän äärettömyyden lukemattomine tähtijoukkoineen.

Meri oli tyyni, taivas oli tyyni, minä olin yksinäni äänettömässä yössä.

Kolme vuorokautta ajelehdin ulapalla, syöden ja juoden äärimmäisimmän säästävästi ja miettien viimeaikaista kohtaloani. Toiveeni ihmisten ilmoille pääsemisestä eivät olleet kovinkaan suuret. Ylläni oli vain likainen räsy ja hiukseni takkuisena mustana sotkuna. Jos minut löydettäisiin, tultaisiin minua varmasti pitämään hulluna. Niin merkilliseltä kuin kuuluukin en erikoisesti halunnut enää päästä ihmisten joukkoon. Olin vain yksinkertaisesti iloissani, kun lopultakin olin päässyt pois noitten petojen parista. Kolmantena päivänä nostettiin minut erääseen Apiasta San Franciscoon purjehtivaan prikiin. Ei kapteeni eikä liioin perämies uskonut kertomustani todeksi. He luulivat vaarojen ja vaikeuksien tehneen minut mielenvikaiseksi. Ja kun pelkäsin, että muutkin ihmiset voisivat arvostella elämyksiäni samaten, en tohtinut seikkailuistani puhua kenellekään. Selitin vain, etten muistanut mitään *_Lady Vain_* in haaksirikon ja pelastukseni väliseltä ajalta — joka oli kokonaisen vuoden pituinen.

Minun oli oltava äärimmäisimmän varovainen, jottei minua olisi epäilty hulluksi. Muistoni laista, kahdesta kuolleesta merimiehestä, pimeyden väijytyksistä, ruumiista ruokoviidakossa, ahdisti minua. Ja, niin luonnottomalta kuin tämä tuntuukin, valtasi minut taas ihmisten pariin päästyäni luottavaisuuden ja mielihyvän asemesta turvattomuuden ja pelon tunne, jota olin jo yllin kyllin saanut kokea tuolla kauhealla saarella. Ei kukaan luottanut minuun, minua pitivät lähimäiseni aivan samalla tavoin omituisena kuin tuon saaren petoväkikin. Minuun oli nähtävästi tovereistani tarttunut jonkinlaista luonnollista villeyttä.

Sanotaan, että pelko on sairautta. Olkoon tämän laita kuinka tahansa, mielessäni on kumminkin vielä nytkin, monen vuoden kuluttua, yhtämittäinen rauhaton pelko, samanlainen pelko, jota puoliksi kesytetty leijonanpoikanen mahtanee tuntea. Pelkoni ilmeni mitä omituisimmin tavoin. Minä en voinut uskoa, että miehet ja naiset, jotka tapasin, olisivat olleet muuta kuin ihmishaahmoon pukeutuneita petoja, eläimiä, jotka olivat ulkonaisesti puoliksi ihmisiä, ja odotin vain, että ne tavalla tai toisella näyttäisivät todellisen petomaisuutensa. Mutta olen nyttemmin kertonut seikkailuni eräälle tavattoman etevälle miehelle, joka oli tuntenut Moreaun, ja hän näytti puoleksi uskovan minua — hänen erikoisalansa on sielun tutkiminen, ja hän on suuresti minua auttanut.

Vaikkakaan en tohdi toivoa, että tuon saaren kauhu koskaan kokonaan minut jättäisi, on se nyt kuitenkin enimmäkseen etäällä alatietoisuudessa, ilmaantuen kaukaisena muistona ja riutuvana alakuloisuutena, mutta on hetkiä, jolloin se valtaa minut kokonaan. Silloin elän taas tuon pelon vallassa. Minä näen vaaleita ja kirkkaita, tummia ja uhkaavia kasvoja, mutta ei ainoitakaan, joista ilmenisi järkevän sielun kylmä tyyneys. Minusta tuntuu siltä kuin puhuisi niistä vain raaka eläin, kuin tuo saarelaisten alhainen aste ilmenisi vain yhä suuremmin joukoin. Minä tiedän, että tämä on vain mielikuva, että lähimäiseni ovat järjellisiä miehiä ja naisia, eikä mitään ihmeellisten lakien orjia, ei saaren petoihmisiä. Mutta kuitenkin kavahdan heidän pelottavia katseitaan ja pakenen kauas heidän ulottuviltaan.

Sen takia asun lähellä maaseutua, jonne voin paeta, kun tuo kamala pimeys taas laskeutuu sieluni ylitse. Asuessani Lontoossa, oli kauhu aivan voittamaton. Mieleni teki mennä kaduille taistelemaan mielikuvituksen petojen kanssa, joitten silmät verestivät ja jotka muristen olivat astuvinaan ohitseni. Erikoisen ilettäviltä tuntuivat minusta junien ja raitiovaunujen matkustajien ilmeettömät naamat, he eivät näyttäneet enemmän lähimäisiltäni kuin kuolleet ruumiitkaan. En sen vuoksi uskaltanut ollenkaan matkustella, ellen aivan varmasti tiennyt saavani olla yksin. Ja minusta tuntui siltä kuin en itsekään olisi ollut järjellinen luomus, vaan kidutettu eläin.

Mutta jumalan kiitos, nyt ovat nämä kohtaukset jo yhä harvinaisempia. Olen vetäytynyt pois kaupunkien hälinästä ja väkijoukoista ja vietän aikani viisaitten kirjojen parissa. Teen kemiallisia kokeita ja kulutan monta kirkasta yötä tutkien tähtiä. Taivaan tuikkivia kiertolaisia silmäillessäni valtaa minut, en tiedä kuinka ja miksi, ääretön rauha ja tyyneys. Sieltä juuri, niin ajattelen, noista mahtavista ja ikuisista luonnonlaeista, eikä ihmisen jokapäiväisistä askareista ja huolista, synneistä ja murheista, — kaikesta tästä, joka on yläpuolella meissä piilevää eläintä, on ihminen löytävä lohdun ja toivon. Ilman tätä toivoa en voisi elää. Ja tässä toivossa, tässä yksinäisyydessä lopetan kertomukseni.

Edward Prendick.

Huomautus. Luku "Tohtori Moreaun selitys", joka sisältää tämän teoksen varsinaisen aiheen, ilmestyi *Saturday Review*'issa tammikuussa 1895. Tämän muovaili kuuluisa kirjailija kertomukseksi, joka paikka paikoin hiukan lyhennettynä nyt jätetään suomalaisten lukijain käsiin. Niin merkilliseltä ja ihmeelliseltä kuin se tieteeseen perehtymättömästä lukijasta tuntuneekin, ei kuitenkaan ole epäilyksenalaista, ajateltakoon kertomuksen yksityiskohtien uskottavuudesta sitten mitä tahansa, etteikö tällaisten kuvatuksen — ja ehkäpä *quasi*-ihmistenkin — tekeminen olisi taitavalle vivisektorille mahdollista.

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this

eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement

or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state’s laws.

The Foundation’s business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation’s website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to

maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.